

วารสาร การบริหารและพัฒนา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2556

ISSN 1905-4950

บทความวิจัย

ศึกษาระบบความเป็นองค์การแห่งการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สุธรรม อรรถศิริพานนท์ 9

ข้อถกเถียงการวิพากษ์แนวคิดด้านวิศวกรรมการขนส่งของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาคุณภาพการสอน

สุทธิพงษ์ อภสุวรรณ 27

แนวทางการพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อการเรียนรู้สำหรับประเทศไทย

สุมาลี สัตย์ศรี 42

บทความวิชาการพิเศษ

การพัฒนาหลักสูตรวิชาโรงเรียนบ้านหนองจิม (สิงห์จันทน์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ศึกษา
ซึ่งเป็นรายวิชาปีที่ 5

เวียง เจริญพร, ศศิณี ศรีอำไพ, ชวนพิศ วิภาตพวง 57

ความต้องการการฝึกอบรมภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครู ไร่ไร่โรงเรียนผลิตผลศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
โดยนง สุทธิพงษ์ศรี, สุภากร โคตรบรรณ, ปวีณรัตน์ ช่างวิเศษพันธ์

..... 77

การประเมินผลหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สุนทร ศรีภรณ์, ศศิณี ศรีอำไพ, ชวนพิศ วิภาตพวง 95

รูปแบบการบริการความเชื่อและการบริการการเงินและพัสดุในโรงเรียนผลิตผลศึกษา

สมศักดิ์ คงอิน, นิธิชา ชัยพิภพ, สำเริง บุญเรืองรัตน์, สุภัทรา เขียวศรี 111

การพัฒนารูปแบบการแข่งเรือของชมรมวิศวกรรมการศึกษา ภูมิศึกษา วิทยาการโทรทัศน์ (TTV)

ฐิติชัย วิภาตบำรุง, พศกัณธ์ประเสริฐ อภสุวรรณ, ศศิณีศรีอำไพ บุญอำไพ 124

การพัฒนาหลักสูตรวิชาโรงเรียนบ้านหนองจิมศรีวิภา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นรายวิชาปีที่ 5

วิภาวรรณ สิงห์จันทร์, ศศิณี ศรีอำไพ, ชวนพิศ วิภาตพวง 138

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจในผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้
โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

อภิชนา ศรีนิภาวาท, พิศนารุณสวรรค์ สภาพรพรหม, สุมาลี ชูกำแหง 153

การพัฒนาตัวแบบความสัมพันธไมตรีระหว่างเชิงสัมพันธ์มีปัจจัยที่ส่งผลต่อเป้าประสงค์ของโรงเรียน ดังทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปวีณาชาติ นิลดีสุภา, วาไร เทียงศรีศรี, วิมลิกา แสงภานา, จิตติ กิตติสิทธิ์ไพศาล 167

ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนผลิตผล การศึกษาเพื่อสร้างคุณประโยชน์จาก

สมเกียรติ พลประจักษ์, ศักดิ์สิทธิ์ สุวาทบรรณ, สมศักดิ์ สวัสดิ์อนันต์, ศรี อานสุโขทัย 180

รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันแบบเครือข่ายของชมรมศึกษาวชิรเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ

แสงทอง บุญชูศรี 190

จุดประสงค์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประจำการ ไร่ไร่โรงเรียนผลิตผลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เขตภาคเหนือตอนบน, ผศ.ดร.ศุภพร ฮาวีนิช,

ผศ.ดร.สุชาติ สี่ดาวทอง, ศรสุวดี อุนนิมใจ 206

กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดกลางในเขตภาคเหนือตอนบน

ทองพวง นิมิตตาอุบลกุล, ศรสุวดี อุนนิมใจ, 221

ผศ.ดร.ศุภพร ฮาวีนิช, ผศ.ดร.สุชาติ สี่ดาวทอง

วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2556

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญา การวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารและพัฒนา และการจัดการความรู้ ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไป

เจ้าของ

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 105
ภายใน 6052 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอรารวรรณ์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด
อาจารย์ดีเด่นแห่งชาติ ปี 2548

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริลือ
อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณณ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สาขาการศึกษา)
ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ บูหงามงคล มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Prof. Dr.Gary Price University of Wisconsin-Madison, USA
Prof. Dr.Marilyn Waring Deakin University, Australia
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทร์สมมิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัช นามวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนนท์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ไพบูลย์ อนุฤทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายจัดการ

นางสาวจิตรลดา อาษาท่า มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
นางสาวจิราพร วิชระโกชน์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ราคาปก 80 บาท Web site: <http://www.edu.msu.ac.th>
พิมพ์วันที่ 15 พฤษภาคม 2556 E-mail: Edujad@msu.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย	สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (สาขาการศึกษา)
ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกส้าน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา ลัจจันันท์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทีมผู้ทรงคุณวุฒิบรรณาธิการประจำวารสารชาวต่างประเทศ

Prof. Dr.Marilyn WaringDeakin	University, Australia
Prof. Dr.Matthew H.S.Kuofie	University of Michigan, USA
Prof. Dr.Gary Price	University of Wisconsin-Madison, USA
Prof. Patricia Klass	Illinois State University, USA
Asst. Prof. Dr.Richard Smith	Nanyang Technical University, Singapore

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.น้ออน พิณประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ บุษงามงคล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทรสุมบัติ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรีวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยญา อภิบาลกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูปทอง กว้างสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญช่วย ศิริเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล พูลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารตี อนันต์นาวิ	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ เขียมแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พนายุทธ เขยบาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
อาจารย์ ดร.นิคม ชมพูหลง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
อาจารย์ ดร.มนุญ ศิวารมย์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อาจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม 2556 ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความทั้งหมด 15 เรื่อง แบ่งเป็น บทความวิจัย จำนวน 3 เรื่อง บทความวิทยานิพนธ์ จำนวน 12 เรื่อง ซึ่งกองบรรณาธิการหวังว่าบทความในวารสารเล่มนี้จะมีความน่าสนใจและเป็นแนวทางในการเขียนบทความสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ ในสาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ทำให้วารสารการบริหารและพัฒนาฉบับนี้เกิดขึ้น ขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารจากท่านผู้อ่านทุกท่าน และกองบรรณาธิการพร้อมที่จะเปิดรับบรรดานักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะ เป็นบทความทั่วไป บทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความวิจารณ์หนังสือ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้วยความยินดียิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์
กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์	9
ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจ ในการพัฒนาศักยภาพการสอน สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ	27
แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทย สุมาลี สังข์ศรี	42

บทความวิทยานิพนธ์

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองนิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรียม เจริญพล, พิศมัย ศรีอำไพ, ชวนพิศ รักษาพวก	57
ความต้องการการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โสภณ ชุมพลศักดิ์, สุนทร โคตรบรรเทา, ปราณิพันธ์ จารุวัฒนพันธ์	77
การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมพร ศรีเทพย์, พิศมัย ศรีอำไพ, ชวนพิศ รักษาพวก	95
รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สมพิศ คงลิ้ม, วิเชียร ชิวพิมาย, สำเริง บุญเรืองรัตน์, สุภัทรา เอื้อวงศ์	111
การพัฒนารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) ฐิติชัย รักบำรุง, พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ, ทิพย์เกสร บุญอำไพ	124
การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารั้งกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ผนวกราชิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วีราภรณ์ สิทธิวงศ์, พิศมัย ศรีอำไพ, ชวนพิศ รักษาพวก	138

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	
ลักขณา ศรีมามาศ, พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์, สุมาลี ชูกำแพง	153
การพัฒนาต้นแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
ปาริชาติ ไนต์สุภา, วาโร เฟิงสวัสดิ์, วัลนิกา ฉลากบาง, จิตติ กิตติเลิศไพศาล	167
ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก	
สมเกียรติ พลະจิตต์, ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, สมคิด สร้อยน้ำ, ศิริ ฮามสุโพธิ์	180
รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ	
แสงทอง บุญญี่	190
ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
เกษภาภรณ์ รอบคอบ, ผศ.ดร.ทศพล อารีนิจ, ผศ.ดร.สุชาติ ลีตระกูล, ดร.สุวดี อุปปีนใจ	206
กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน	
ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล, ดร.สุวดี อุปปีนใจ, ผศ.ดร.ทศพล อารีนิจ, ผศ.ดร.สุชาติ ลีตระกูล	221

content

Research Articles

Learning Organization Characteristics of Mahasarakham University. <i>Suthum Thummathassananon</i>	9
Channels of information on innovative teaching of teachers affecting the inspiration for the development of teaching <i>Suttipong Hoxsuwan</i>	27
A Guideline for Developing Learning Society for Thailand <i>SUMALEE SUNGSRI</i>	42

Thesis Articles

The Development of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5, BanNongchim (Singchanbumrung) School <i>Riam Charoenphon, Pissamai Sri-ampai, Chuanpit Rauksapuaek</i>	57
THE NEEDS FOR INTERNAL SUPERVISION ON ART SUBJECTS OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 32 <i>Sopon Chumponsak, Sunthorn Kohtbantau, Praneephan Jaruwatanaphan</i> ...	77
The Curriculum Evaluation of Bachelor Education Program in Physical Education Institute Northeastern Campus <i>Chumporn Srithep, Pissamai Sri-ampai, Chuanpit Rauksapuaek</i>	95
A RISK ADMINISTRATION MODEL FOR FINANCE AND PROCUREMENT IN SECONDARY SCHOOLS <i>Sompit Kongsim, Vichien Chiwapimai,</i> <i>Samreng Boonruangrutana, Supathra Ur-wongse</i>	111
THE DEVELOPMENT OF DIFFUSION FOR ADOPTION MODEL ON EDUCATIONAL INNOVATION: CASE STUDY OF TEACHER'S TV PROGRAM (TTV) <i>Thitichai luckbumrung, Pongpasert hoksuwan, Tipkeysorn Boonumpai</i>	124

The Development of Thai Substance Group Curriculum (additional supplement) on the Topic of Phayapasit for Prathomsuksa 5, Ban Nongyarangka School <i>Weeraporn Sittiwong, Pissamai Sri-ampai, Chuanpit Ruksapuak</i>	138
Comparisons of Learning Achievement, Analytical Thinking, and Achievement Motivation of Mathayomsueksa 2 Students Between Using Simulation Approach and Problem Base Learning for social studies, Religion and Culture Learning Strands <i>Lukkhana Srimamas, Pattananusorn Sathapornwong, Sumalee Chookhampaeng</i>	153
A Structural Equation Model of Factors Affecting School Effectiveness Under Local Administration Organizations <i>Parichat Notesupa, Waro Phengsawat, Wannika Chalakbang, Jitti Kittileuspaisan</i>	167
Instructional Leadership in Excellence School: A Grounded Theory Study <i>Somkiat Palajit, Sakthai Surakitborworn, Somkid Sroinam, Siri Hamsupo</i>	180
Collaborative Computer Network Based Learning Model to enhance System thinking's Skill. <i>Sangtong Boonying</i>	190
Strategies for the Development of Induction Program for Administrators in Schools under The Office of The Basic Education Commission <i>Chetsadaporn Robkhob, Thosapol Arreenich, Suchart Leetrakoon, Suwadee Ouppinjai</i>	206
Strategies of identities of basic education in the North of Thailand Tongphan Punyaudomkul, Suwadee Ouppinjai, <i>Thosapol Arreenich, Suchart Leetrakoon</i>	221

ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม Learning Organization Characteristics of Mahasarakham University.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์¹

Suthum Thummathassananon¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาระดับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ศึกษาระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสหสัมพันธ์หุคคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านความคิดเชิงระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการรอบรู้แห่งตนโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

¹ผู้วิจัย หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ วัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กร โครงสร้างและงานในองค์กร และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และนวัตกรรม และมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมอบอำนาจ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก กับลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ ได้แก่ การเรียนรู้ในองค์กร การสร้างและถ่ายทอดความรู้ และการจัดการความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก กับลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this dissertation were 1) to study the perceptions of faculty members and academic supporting staff toward the learning organization characteristics of Mahasarakham University in overall aspect and each of five aspects: systems thinking, mental models, shared vision, team learning, and personal mastery and 2) to study the relationship between environmental factors, administrative factors, human factors, and academic integration factors and learning characteristics of Mahasarakham University. The sample of the study consisted of 306 faculty members and academic supporting staff of Mahasarakham University. The research instrument used for collecting data

was a five-rating scale questionnaire with 96 items. Arithmetic mean, standard deviation, t-test, Pearson product moment correlation and multiple correlation were utilized for data analysis.

The results of the study were as follows:

1. Learning organization characteristics of Mahasarakham university in holistic and individual aspects such as systemic thinking, planned thinking, shared vision, team-worked learning, and holistic self-knowing aspects

2. H 2. Holistic were high and individual environmental, administrative, personal, academic integration factor parameters were at high level

3. The environmental factors: organization culture and climate, organization structure and work, and physical environment had statistically positive relationship at the high level with the learning organization characteristics of Mahasarakham University at .05 level.

4. The administrative factors: change management and innovations, and performance standards had statistically positive relationship at the highest level with the learning organization characteristics of Mahasarakham University at .05 level. While the transformational leadership, empowerment, and human resource development had statistically positive relationship at the high-level with the learning organization characteristics of Mahasarakham University at .05 level.

5. The human factors: motivation, job satisfaction, and organization commitment, had statistically positive relationship at the highest level with the learning organization characteristics of Mahasarakham University at .05 level.

6. The academic integration factors: learning in organization, knowledge building and transfer and knowledge management had statistically positive relationship at the highest level with the learning organization characteristics of Mahasarakham University at .05 level.

Keywords: learning organization

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) และแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559) ได้เน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาใน 2 มิติ มิติแรกเป็นบทบาทการพัฒนาการศึกษา เพื่อการพัฒนาโลกยุคใหม่ที่มีใช้เน้นแต่การพัฒนาคน แต่ต้องพัฒนาองค์ความรู้ เสริมนวัตกรรมที่เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ มิติที่สอง เป็นการศึกษาที่มีวิถึของตนเอง สถาบันต้องมีบทบาทชั้นนำสังคม เป็นสถาบันภูมิปัญญาของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550: ออนไลน์)

องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดของ เซนเก้ (Senge. 1990) ที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ ในฐานะที่มีคุณค่าของหน่วยงาน เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์การ ทั้งเอกบุคคล และที่เป็นทีม โดยองค์ประกอบที่เป็นหลักสำคัญมี 5 ประการคือ 1) การคิดเชิงระบบ (Systems thinking) เป็นหัวใจที่สำคัญขององค์การแห่งการเรียนรู้หมายถึง วิธีคิดและการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลง สามารถเชื่อมโยงระบบย่อยต่างๆ ในองค์การได้ ความสำคัญของการคิดเชิงระบบ คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การมีข้อมูลย้อนกลับ และมีการตรวจสอบซ้ำให้ต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบได้

อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดบูรณาการขึ้นเป็นความรู้ใหม่ 2) การมีแบบแผนความคิด (Mental Models) เป็นการสร้างจิตสำนึกของบุคลากรในองค์การในการจำแนกสิ่งต่างๆ ให้มีความถูกต้อง รวมถึงการทำความเข้าใจในวิธีการ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างเหมาะสมเป็นรากฐานที่ทำให้บุคคลเกิดการรับรู้เข้าใจงานที่ทำแบบองค์รวม สามารถเชื่อมโยงภาพรวมทั้งหมดและเกิดความกระจ่างกับแบบแผนความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) เป็นการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของบุคลากรให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อกำหนดเป้าหมาย หรือการสร้างภาพอนาคตที่มีทิศทางชัดเจนขององค์การ โดยการกระตุ้นให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์สร้างบรรยากาศให้เกิดการสร้างสรรค์ พัฒนาวิสัยทัศน์ของบุคคล ให้เป็นวิสัยทัศน์ร่วมขององค์การเพื่อสร้างความผูกพันโดยไม่ต้องมีการควบคุม 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในองค์การ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้ในการพัฒนาความสามารถของทีมมากกว่าความสามารถของบุคคลเพียงคนเดียว เนื่องจากระบบการเรียนรู้ของทีมจะสะท้อนต่อการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล 5) การรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) เป็นลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่ขยายขีดความสามารถในการสร้างสรรคผลงาน เป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดเวลาโดยอาศัยวิสัยทัศน์ส่วนบุคคล

ในการจัดการด้านความคิดสร้างสรรค์และมีการเรียนรู้ โดยใช้จิตใต้สำนึก(จุฬา เทียนไทย. 2548: 128 – 129; อกันตรี รอดสุทธิ. 2541: 13 – 21; วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. 2544: 35 – 49)

ตัวภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อันได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มุ่งเน้นส่งเสริมการวิจัย ที่สนับสนุนนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกกระดับ มีการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในองค์กรได้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง วิธีทางหนึ่ง คือ การพัฒนาโดยใช้กระบวนการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวทางของการพัฒนาองค์กร โดยมุ่งพัฒนาความรู้ของบุคลากร และองค์กร ในการขยายขีดความสามารถของการพัฒนาความรู้ โดยบุคลากรมีการขวนขวายหาความรู้ มาแบ่งปันเผยแพร่แก่กัน เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดการมีองค์กรกำหนดนโยบายที่เข้มแข็ง การกระจายอำนาจของบุคคล การมีส่วนร่วมของบุคลากร ในการกำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์และนิสิต ประกอบกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อก้าวไปสู่มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย และสอดคล้องกับแนวคิดลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในฐานะที่มีคุณค่าของหน่วยงาน ดังนั้นองค์การแห่งการเรียนรู้ จึงมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การในด้านการยกระดับความสามารถ ทั้งด้านการพัฒนาบุคคลและทีมงานโดยทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ (วีรวุธ มาชะศิริานนท์. 2546: บทนำ)

ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้จะก่อประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการนำผลไปพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดแผน การปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และการนำข้อมูลไปปรับใช้กับบุคลากร ให้มีความพร้อมในการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุนวิชาการที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน คณะและสถาบันต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,554 คน จำแนกเป็นบุคลากรสายวิชาการ 945 คน และสายสนับสนุนวิชาการ จำนวน 609 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามสัดส่วนของประชากรและดำเนินการคัดเลือก

โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสายการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย สายวิชาการ และสายสนับสนุนวิชาการ ในคณะวิชา / หน่วยงาน จำนวน 306 คน

ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของ เซงเก้ (Senge. 1990) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักสำคัญ 5 ประการ (The Fifth Discipline) ของความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ได้แก่ 1) การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) 2) การมีแบบแผนความคิด (Mental Models) 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) 5) การรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ได้แบบสอบถามที่มีข้อความทั้งหมด 96 ข้อ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะ

ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหาร จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ จำนวน 13 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตและแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือแนะนำตัวไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังคณะวิชา/วิทยาลัย / สถาบันศุภนิย / สำนัก/ และรับคืนด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 306 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์จำนวน 306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จาก

นั้น นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การประเมินลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้

2.1 ถ้าลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สูงกว่าค่า 3.00 ซึ่งเป็นเกณฑ์ตามมาตรวัดของไลเคิร์ต (Likert) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ถือว่า ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์

2.2 ถ้าลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต่ำกว่าค่า 3.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ถือว่า ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

2.3 ถ้าลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ไม่พบว่าแตกต่างจากค่า 3.00 ถือว่า ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อยู่ในระดับไม่แตกต่างจากเกณฑ์

3. ความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (EMBED Equation.3), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้การทดสอบที (t-test) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามสรุปได้ ดังนี้

1. บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ มีความคิดเห็นต่อลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านความคิดเชิงระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการรอบรู้แห่งตนอยู่ในระดับมาก

2. ระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ วัฒนธรรมและบรรยากาศองค์การ โครงสร้างและงานในองค์การ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม และมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมอบอำนาจ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ ได้แก่ การเรียนรู้ในองค์การ การสร้างและถ่ายทอดความรู้และการจัดการความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ และปัจจัยโดยรวม มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การศึกษาลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ พบประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยนำมาอภิปรายดังนี้

1.1 ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อ 25 บุคลากร มีการแสดงความรู้ใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ข้อ 29 บุคลากรมีความกระตือรือร้นสนใจต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ข้อ30 บุคลากรในหน่วยงานเป็นบุคคลที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา บุคลากรสายวิชาการเห็นว่าอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้น การประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นๆ ใน 5 ด้าน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน ซึ่งทำหน้าที่สอนวิจัย การให้บริการแก่สังคม และชุมชนและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาชีพที่เป็นลักษณะ

สำคัญของลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในหน่วยงานไม่ครบถ้วนประกอบ ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรสายวิชาการที่มีภาระงาน และค่าน้ำหนักของงานมาก ทำให้บุคลากรสายวิชาการที่ทำหน้าที่ตามภารกิจของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้ง 4 ประการ มีภาระงานที่มากขึ้นและบุคลากรสายวิชาการยังต้องปฏิบัติตน ตามแนวทางการประเมินของมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐจึงทำให้บุคลากรสายวิชาการ มีความคิดเห็นในรายด้านและรายชื่อดังกล่าว อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการรอบรู้แห่งตน บุคลากรสายวิชาการสายสนับสนุน มีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีคุณลักษณะในด้านความกระตือรือร้นมีความสนใจใฝ่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการรอบรู้แห่งตนสอดคล้องกับแนวคิดของ เซงเก้ (Senge. 1990: 223 – 237) ที่กล่าวว่า การรอบรู้แห่งตน เป็นลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่ขยายขีดความสามารถ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ต้องสร้าง ให้มีลักษณะเป็นนายของตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง เป็นบุคคลที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนา คักยภาพของตน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ บุปผา พวงมาลี (2542: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการรับรู้ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล

โรงพยาบาลของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยฝ่ายพยาบาลสังกัด กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อยู่ในระดับสูง และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการและสายสนับสนุน โดยรวม อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านความคิดเชิงระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เห็นว่า อยู่ในระดับมาก ด้านการรอบรู้แห่งตนบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการและสายสนับสนุนเห็นว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ด้านความคิดเชิงระบบในระดับมาก ในข้อ 4 บุคลากร ใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลในการหาคำตอบของการพัฒนา งาน ข้อ 5 บุคลากร พบว่า บุคลากรมีการบูรณาการความรู้ใหม่และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการมีแบบแผนความคิด ข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากคือ ข้อ 6 บุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณพิจารณาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 21 การทำงานเป็นทีม ทำให้การปฏิบัติงานของสมาชิกเป็นไปอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ข้อ 22 การทำงานเป็นทีม ทำให้บุคลากรคำนึงถึงเป้าหมาย และผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า

ส่วนตัว ด้านการรอบรู้แห่งตนข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 25 บุคลากรมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ของตนให้ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ข้อ 28 บุคลากรมีการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในหน่วยงาน ข้อ 29 บุคลากรมีความกระตือรือร้นสนใจต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ข้อ 30 บุคลากรในหน่วยงานเป็นบุคคลที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ การประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ยังพบว่าลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้งโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นๆ ใน 5 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านความคิดเชิงระบบ คือ ข้อ 1 บุคลากรในหน่วยงานมีวิธิตดในการปฏิบัติงานแบบมุ่งพัฒนาโดยรวมข้อ 2 บุคลากรในหน่วยงานมีความสามารถเชื่อมโยงงานได้อย่างเป็นระบบ ข้อ 3 บุคลากรมีการปรับเปลี่ยนวิธิตดในความเชื่อ ค่านิยม ให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ด้านการมีแบบแผนความคิด คือ ข้อ 7 หน่วยงานเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการศึกษาปัญหา เพื่อปรับปรุงสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่ ข้อ 9 หน่วยงานทำหน้าที่ประสานกระบวนการคิด และการเรียนรู้ของบุคลากร ทั้งภายใน และภายนอกหน่วยงาน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมคือข้อ 17 บุคลากรในหน่วยงานมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความ

รู้ และประสบการณ์ โดยต่างเป็นทรัพยากรความรู้ร่วมกัน ข้อ 18 หน่วยงานเปิดโอกาส และกระตุ้นในการแข่งขันด้านการทำงาน เป็นทีม ข้อ 19 บุคลากรในหน่วยงาน มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ร่วมกัน ข้อ 20 ในการปฏิบัติงาน

บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็น ในการปฏิบัติงาน ด้านการรอบรู้แห่งตน คือ ข้อ 24 บุคลากรในหน่วยงานได้พัฒนาความสามารถของตน เพื่อการสร้างงาน และการบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ข้อ 26 บุคลากรมีการนำความรู้ หรือวิทยาการใหม่ๆ หรือจากรายงานการวิจัยใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน ข้อ 27 บุคลากรมีการทำงานวิจัย เพื่อปรับปรุงคุณภาพงานหรือการสร้างสรรค์ความรู้ในหน่วยงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในการศึกษาอบรมต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ แต่เมื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน ก็ไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มที่ในระบบของงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานต่างๆ อาจมีลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ทั้ง 5 ประการ แตกต่างกันหรือหน่วยงานขาดบรรยากาศในด้านการเรียนรู้ จึงทำให้บุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องการศึกษาของ บัทมา จันทวิมล (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาตัวแปรคัตสรร ที่ส่งผลต่อลักษณะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของหน่วยฝึก

อบรมภาคเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรคิดสรรทางบวก 3 อันดับแรก ได้แก่ หัวหน้าเปิดใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหัวหน้ามีวิสัยทัศน์ด้านการเรียนรู้ และหัวหน้าพร้อมที่จะสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้

2. การศึกษาระดับค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบริหาร ด้านบุคคล ด้านบูรณาการทางวิชาการ, ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม, ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กร, ปัจจัยด้านโครงสร้างและงานในองค์กร, ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ, ปัจจัยด้านการบริหาร, ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ปัจจัยด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม, ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ปัจจัยด้านการมอบอำนาจ, ปัจจัยด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานในองค์กร, ปัจจัยด้านแรงจูงใจ, ปัจจัยความพึงพอใจในงาน, ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร, ปัจจัยด้านบูรณาการทางวิชาการ, ปัจจัยด้านการสร้างและถ่ายทอดความรู้และ ปัจจัยด้านการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับลักษณะ

ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .779$) ซึ่งเป็นไป

ตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการศึกษาพบว่า

3.1 ด้านวัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงกับลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .723$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยที่มีอายุยาวนานกว่า 50 ปี วัฒนธรรมของความเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู อันยาวนาน ได้หล่อหลอมให้บุคลากรมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน และมีความรักต่อองค์กร ประกอบกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระจาก มหาวิทยาลัยมหาสารคามงบประมาณ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในองค์กรที่ทำให้บุคลากรมีความประทับใจ จึงทำให้ผลการศึกษามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิการ (2536: 330) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กร มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กร ให้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ สอดคล้องกับแนวคิดของ บราว และ โมเบอร์ก (Brown ; & Moberg. 1980: 420) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมและบรรยากาศองค์กร จะช่วยวางรูปแบบความคาดหวังของสมาชิก และยังเป็นตัวกำหนด เจตคติที่ดี ความพอใจที่จะอยู่กับองค์กรต่อไป เช่นเดียวกับการศึกษางานวิจัยของ แมคคานาลลี (McAnally.

1997: Abstract) เรื่อง วัฒนธรรมองค์การที่สนับสนุน หรือไม่สนับสนุนการสร้างสรรคความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่าพื้นฐานที่สนับสนุนความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การประสานความร่วมมือ โปรแกรมการปฏิบัติงาน โปรแกรมการฝึกอบรม และกระบวนการปฏิบัติงานของบุคคล

3.2 ด้านโครงสร้างและงานในองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง

กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($r = .715$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรสายวิชาการ และสายสนับสนุนวิชาการ ซึ่งมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างและงานในองค์การอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ 3.00 เนื่องจาก พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2551 ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต้องปรับเปลี่ยนระบบการทำงานเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจึงทำให้แนวนโยบาย และมาตรฐานการปฏิบัติงานในภาพรวมของหน่วยงาน ยังมีผลบังคับใช้โดยใช้แนวปฏิบัติเดิมอยู่ จึงทำให้ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและงานในองค์การ กับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับแนวคิดของ สุพานี สถะภูฎานิช (2549:437) ที่กล่าวว่า โครงสร้างและงานในองค์การช่วยสนับสนุนการสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันขององค์การและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ

วเรศ จันทรร (2549: 36 – 37) ที่กล่าวว่า โครงสร้างขององค์การเป็นรูปแบบที่เป็นแก่นแท้ขององค์การทั้งหมด โดยการเชื่อมโยงเป้าหมายกับการปฏิบัติ และควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้รับบริการ

3.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงกับ

ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .635$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพห้องที่ใช้ในการปฏิบัติงาน มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน สำหรับข้อที่บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการมีประเด็นรายชื่ออยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 11 หน่วยงานจัดสภาพแวดล้อมการทำงานเหมาะสมและสะดวกในการปฏิบัติงาน ข้อ 12 หน่วยงานกำหนดให้มีการใช้ อาคารสถานที่ภายในหน่วยงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากหลายหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกทั้งในหลักสูตรภาคปกติและภาคพิเศษ จึงทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการทำงาน และการใช้ประโยชน์สูงสุด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีประสิทธิภาพดีสอดคล้องกับแนวคิดของ สุ

พจน์ บุญวิเศษ (2547: 197 – 198) และ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546: 34 – 35) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็น กลยุทธ์ในการจัดองค์การให้ดำเนินไปอย่าง มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวคิด ของ รอบบีนส์ และ คูสเตอร์ (2546: 23) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม มีอิทธิพลและ ส่งผลกระทบต่องานขององค์การ ทั้งทาง บวกและทางลบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามตามความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นรายด้าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ด้านความคิดเชิงระบบนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคามควรพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรสายวิชาการ สายสนับสนุน ได้มีโอกาสในการรับการฝึกอบรม การฝึกทักษะด้านวิธีคิดเชิงระบบที่สามารถนำมาพัฒนาปฏิบัติงานแบบมุ่งพัฒนา โดยรวม และการเชื่อมโยงระหว่างบุคลากรได้อย่างเป็นระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด บุคลากรสายวิชาการ สายสนับสนุนควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย

1.2 จากการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้หน่วยงานควรมีการกำหนดโครงสร้าง ขอบเขตการปฏิบัติงานในแต่ละส่วนไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรมีแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสใช้วัสดุ อุปกรณ์ ให้มีปริมาณเพียงพอในการปฏิบัติทุกฝ่าย อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.3 จากการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารกับลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หน่วยงานควรมีการจัดสรร และพัฒนางาน ด้าน การศึกษาต่อ การฝึกอบรมต่างๆ ให้มากขึ้น และมีความครอบคลุมบุคลากรทุกฝ่าย ด้านการมอบอำนาจ ผู้บริหารในหน่วยงานต่างๆ ควรเพิ่มการมอบอำนาจไปตามลำดับชั้นความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีอำนาจในการตัดสินใจ เกิดความรับผิดชอบ ต่อการตัดสินใจการปฏิบัติงานด้านมาตรฐาน การปฏิบัติงานหน่วยงาน ควรมีการจัดทำคู่มือ หรือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และควรมีเกณฑ์ การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากร มีการพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง

1.4 การศึกษาปัจจัยด้านบุคคลกับ ลักษณะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามหน่วยงานต่าง ๆ ควรสนับสนุนด้านทรัพยากร ที่อำนวยความสะดวก สะดวกในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสนับสนุน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อย่างเหมาะสม และเป็นธรรมชาติ ด้านความผูกพัน ต่อองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ควรพัฒนา กลไกที่ส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กรเพื่อ ให้บุคลากร มีความรู้สึกภาคภูมิใจต่อองค์กร มีความรู้สึกรัก และผูกพันในการปฏิบัติงาน ให้กับหน่วยงาน

1.5 การศึกษาปัจจัยด้านบูรณาการ ทางวิชาการกับลักษณะความเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้หน่วยงานควรสนับสนุนใน ด้านการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในวารสาร ในเว็บไซต์ และบุคลากรควรมีการ ถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลที่จำเป็นและสำคัญ ระหว่างบุคลากร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ของการปฏิบัติงาน และการสร้างองค์ความรู้ ได้อย่างเหมาะสม ด้านการจัดการความรู้ เสนอแนะว่า หน่วยงานต่าง ๆ ควรส่งเสริม

ให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาทีมงานที่ ทำหน้าที่ในด้านการบริหารจัดการความรู้ แก่บุคลากร ทั้งในด้านการเก็บรักษาความรู้ การเผยแพร่ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบัน อุดมศึกษาของเอกชนตามความคิดเห็นของ บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อื่น ๆ กับลักษณะ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.3 ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยการ สัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่มระหว่าง บุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาอื่น

Reference

- Ministry of Education (2007). News from the Ministry of Education. Retrieved on 8 February 2007, from <http://www.moe.go.th>
- Chanpen Sitthiwongse (2002). Relationship between creation of empowerment in work and job satisfaction of staff nurses of Srinagarind Hospital. Thesis of Bachelor of Nursing Science (Nursing Administration). Khon Kaen: Graduate School Khon Kaen University.
- Jitthawin Chantraboon (2008). Relations between leadership, organizational climate, conflict and dealing with conflicts of head nurses based on recognition of registered nurses of Community Hospital Area 3. Thesis of Bachelor of Nursing Science (Nursing Administration). Phitsanulok: Graduate School Naresuan University. Copied.
- Chatchanok Saisuwan (2008). Adjusted influence of vocational teachers and organizational climate as perceived on the causal model of the requirements at individual level in leading to the organization of learning. Thesis of Curriculum and Teaching (Educational Research Methodology). Bangkok. Graduate School Chulalongkorn University. Copied.
- Tula Mahasuthanont (2004) Principle of Management and Principle of Administration. Bangkok: Permsup Printing House.
- Ministry of University Affairs (2001). Report of the Seminar on Advancement of Thai Education. Bangkok: Ministry of University Affairs.
- Narumon Kongpasuk (2005). Learning Organization: a Case Study of Raman Hospital. Master of Arts (Social Development). Bangkok: Graduate School Project of National Institute of Development Administration. Copied.
- Namthip Wipawin (1994). Managing Knowledge and Knowledge Warehouse. Bangkok: SR Printing Mass Products.
- Nisadal Wechayanont (1998). Concept on Creating Learning Organization. *Journal of Public and Private Management* 7(1): 1 – 21.

- Blanchard, Ken., Carlos, John., Randolph, Alan (2001). Decentralized Organization. Translated by Wannaporn Krailert. Bangkok: Siam Silp Print and Pack. FedEx Delivers.
- Pornthida Wichianpunya (2004). Knowledge Management: Basic and Application. Bangkok: Expernet.
- . (2004 Kor). Knowledge Management. Bangkok: Expernet.
- Porter, Michael E. (2005). Strategy and Internet to Create a Competitive Advantage. Translated by Thitinant Itharat. Bangkok: Expernet.
- Wichan Panich (2005). Knowledge Management: Practitioner. Bangkok: Mental Health.
- Werawut Makasiranont (2003). Learning Organization to Genius Organization. Bangkok: Expernet.
- Werawat Punnitamai (2001). Learning Organization Development. 2nd Edition. Bangkok: Theerapom Literature.
- Siriporn Pongsriroj (1997). Organization and Management. 6th Edition. Bangkok: Technique 19.
- Office of the Education Council, Ministry of Education (2005). Officials Development Strategic Plan 2005-2008. Bangkok: Prik Wan Graphics.
- Bureau of Standards and Evaluation, Ministry of University Affairs (2003). Student Training Course to Support for Quality Assurance within Higher Education Institutions. Bangkok: Sahamitr Printing.
- Brown, W.B; & Moberg, D. J. (1980). Organization Theory and Management: A Macro Approach. New York: John Wiley & Sons.
- Ceppeteli, E.B. (1995, October). Building a Learning Organization Beyond the Wall. Journal of Nursing Administration. 25: 56 – 60.
- Senge, P.M. (1990). The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. London: Century Press.

Tempongko, Ma. Sandra B.; et al. (2005). Capacity Building for Health Empowerment: A Case Study. *Journal of Southeast Asian Education*. 5(1 – 2): 103 – 118.

ช่องทางารรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศัภษาการสอน

Channels of information on innovative teaching of teachers affecting the inspiration for the development of teaching

สุทธิพงค์ หกสุวรรณ¹

Suttipong Hoxsuwan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาช่องทางารรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศัภษาการสอน 2) เพื่อศึกษาแรงบันดาลใจในการพัฒนาศัภษาการสอนของครูประจำการที่มีผลจากการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 15 เขต แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศัภษาการสอน 1.1) ช่องทางสื่อสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย 1.2) ช่องทางการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนจาก พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย 1.3) ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนประเภทที่นำไปใช้ประโยชน์กับนักเรียน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย รองลงมา 1.4) ช่องทางการ

1 รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำภาควิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 Assoc.Prof. Dr. Educational Technology and Communications, Faculty of Education, Mahasarakham University

รับสารสนเทศใดที่ได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ชัดเจน พบว่า มากที่สุด คือ กิจกรรม ได้แก่ การอบรมสัมมนาและการจัดนิทรรศการ 1.5) ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนประเภทที่มีรูปแบบการเผยแพร่ที่น่าสนใจ พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) 1.6) ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับแล้วทันตามเวลากำหนด พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) 1.7) ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับแล้วใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย พบว่า มากที่สุด คือ บุคคล ได้แก่ การถาม-ตอบ ครู ศิษยานิเทศ 1.8) ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่สามารถชักจูงและเป็นแรงบันดาลใจที่พัฒนาตนเองด้านการสอน พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) 1.9) ความต้องการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนจากช่องทางที่มีความสะดวกในการรับสารสนเทศ พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย 1.10) ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่คิดว่าควรมีการเพิ่มเติมและปรับปรุง พบว่า มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต

2. แรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประจำการที่มีผลจากการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนในการพัฒนาศักยภาพของครู, สามารถนำสารสนเทศด้านนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการวิจัย, การพัฒนาสื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ช่องทางการรับนวัตกรรม, นวัตกรรมการสอน, แรงบันดาลใจ

Abstract

The purpose of this study was to 1) Study for Channels of information on innovative teaching of teachers affecting the inspiration for the development of teaching 2) Study about teachers's affecting the inspiration for the development of teaching. office of north east educational Area for secondary school teachers . The samples consisted of 400 secondary school teachers north east educational area in 15 area, selected by means of cluster random sampling method were utilized as the sample group in this study.

The research instrument consisted the questionnaires a reliability of 0.971 and were used to collect data and frequency, percentages, arithmetic means

and standard deviations were used to analyze those data.

The results of the study were as follow:

channels of information on innovative teaching of teacher affecting the inspiration for the development of teaching 1.1) channels of information on Innovative instructional media that rated at the highest level are books, textbooks, journals, research. 1.2) channel of information received from the teaching innovation that rated at the highest level are books, textbooks, journals, research. 1.3) channels for information leading to the kind of innovative teaching and student use that rated at the highest level is books, textbooks, journals, research. 1.4) channels for information technology innovation, which has been explicit instruction that rated at the highest level is activities include workshops, seminars and exhibitions. 1.5) channels of information for innovation in the teaching of diffusion interest that rated at the highest level is Teacher television (Teacher TV) 1.6) channels of information for innovation in teaching has already been set up by this time that rated at the highest level is teacher television (Teacher TV) 1.7) channels of information for innovative teaching and use words that is easy to understand that rated at the highest level is activities include workshops, seminars and exhibitions. 1.8) channels of information that can lead to innovation in teaching and inspiration to develop their own teaching that rated at the highest level is teacher television (Teacher TV)

1. the need for innovative teaching of information channels that is easy to get information that rated at the highest level are books, textbooks, journals, research.1.10) channels of information for innovation in teaching that you think should be added and updated that rated at the highest level is internet.

2. Study about teacher's affecting the inspiration for the development of teaching as a whole was at the high level: applied Information is the ability to develop innovative research, media development and / or innovative teaching and learning.

Keywords:channels of information, innovative teaching, inspiration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา โดยได้ระบุไว้ใน หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ หมวด 9 (4) ว่า “มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง” และได้กำหนดหลักการดำเนินการไว้ในหมวด 7 ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ว่า “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากร ใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณ และจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ” แต่จากการศึกษาผลการดำเนินงานในการพัฒนาครู ประจำการในปัจจุบันนั้น พบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินงาน โดยจะเห็นได้จากการเสนอ สภาพปัญหาด้านการผลิตและปัญหาครู ในข้อเสนอการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถาบันพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์และ

บุคลากรทางการศึกษา (2548: 2) สรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนา แต่ขาดรูปแบบและวิธีการพัฒนาครูหลายแหล่งยังใช้วิธีเดิม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ของ คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา (2547) ที่ได้เสนอปัญหาการพัฒนาครูประจำการว่า ขาดระบบการพัฒนาครูประจำการที่ดี ครูประจำการยังไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ จึงไม่ทราบแนวโน้มใหม่ทางวิชาการ การวิจัยเชิงนวัตกรรม และแนวปฏิบัติทางด้านการเรียนการสอน ประกอบกับมีหลายหน่วยงานดำเนินการ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นเอกภาพด้านนโยบาย แผน และมาตรฐานที่ชัดเจน การพัฒนาเกิดความซ้ำซ้อนไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่ตรงกับความต้องการ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนการสอนของครูตามแนวปฏิรูปได้ อีกทั้ง การพัฒนาครูประจำการในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน แยกกันในการอบรมที่ละส่วน ไม่เป็นองค์รวม โดยวิทยากรต่างหน่วยงาน อีกทั้งรูปแบบการอบรมเน้นการบรรยายทางทฤษฎีมากกว่าการฝึกปฏิบัติ วิทยากรขาดประสบการณ์ตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้การฝึกอบรมครูไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้ หลังจากการอบรมไปแล้ว ไม่มีการติดตามผล และการนิเทศเพื่อให้คำ

ปรึกษา แนะนำเมื่อครูมีปัญหา

ด้วยการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน โดยคาดหวังให้ครูได้รับรู้สารสนเทศด้านการสอนและนำไปปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ รูปแบบการนำเสนอมีทั้งการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และที่สำคัญคือการเผยแพร่สารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น โทรทัศน์ครู เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการนำเสนอสารสนเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ มากมายใช้งบประมาณในการดำเนินการจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อให้เห็นช่องทางการรับรู้สารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการ ว่ารับผ่านช่องทางใดเป็นหลัก การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลสำหรับใช้วางแผนการเผยแพร่นวัตกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาคุณภาพการสอน

2. เพื่อศึกษาแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประจำการที่มีผลจากการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ครูประจำการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 15 เขต ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 25,099 คน แล้วเลือกแบ่งประชากรตามสัดส่วนแต่ละจังหวัด

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 15 เขต แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการ

- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูประจำการต่อการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาคุณภาพการสอน

3. การดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการ ดังนี้

1) วิเคราะห์เอกสารบริบทด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของครู

2) สอบถามช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสอบถาม

4.1.1 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมแล้วสร้างแบบสอบถามให้ข้อคำถามครอบคลุมองค์ประกอบในช่องทางการรับสารสนเทศ บริบทด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของครู และแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง

4.1.2 ศึกษาแบบสอบถามจากงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรับสารสนเทศจากแบบสอบถามของ (จักรพงษ์ งามสง่า. 2543), (สุดใจ บุษบงศ์. 2550) และ (อุดมศักดิ์ มนุศิศิลป์. 2534)

4.1.3 นำข้อมูลจากข้อ 4.1.1 และ 4.1.2 มาสร้างแบบสอบถามช่องทางการรับ

สารสนเทศด้านนวัตกรรม จำนวน 1 ชุด 4 ตอน แบบสอบถามช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งงาน อายุ ระดับการศึกษา ที่ทำงานปัจจุบัน ระดับชั้นที่สอน กลุ่มสาระที่สอน

ตอนที่ 2 ช่องทางการรับ สารสนเทศ ได้แก่ บุคคล เช่น การถาม-ตอบ ครู

ศึกษานิเทศ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย โปรแกรมบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ตโทรทัศน์ครู(Teacher TV) โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) กิจกรรม ได้แก่ การอบรมสัมมนาและการจัดนิทรรศการ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ศักยภาพของครู จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง จำนวน 11 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนตาม แบบสอบถามในตอนี่ 3

4.1.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา

4.1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูประจำการสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตร ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.971

4.1.6 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคร้อยละ 27 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบที (t-test) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป ไว้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย ส่วนแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกน้อยกว่า 0.75 นำไปปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมมากขึ้นแล้วนำไปใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย

4.1.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไปนำไปปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ก่อนนำมาใช้ต่อไป

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ ค่า

ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

5.2 การหาคุณภาพของแบบสอบถามแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert)

5.3 การหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับจุดประสงค์การวิจัย โดยหาค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดโดยใช้ (Item-Objective Congruence Indexes หรือ IOC)

5.4 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคร้อยละ 27 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลกระทบต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอน

จากการวิเคราะห์ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นเพศชาย จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 และ เพศหญิง จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8

ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งงาน เป็นครูชำนาญการ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ส่วนตำแหน่ง ครูผู้ช่วย จำนวน

111 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ครูชำนาญการพิเศษ 85 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 21.2 คน และ ครูเชี่ยวชาญ 42 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 10.5

ส่วนใหญ่อายุอยู่ช่วงระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 ช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 และช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0

ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 ปริญญาตรี จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 ปริญญาโท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 และปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ที่ทำงานปัจจุบัน สพม. 19 (เลขนองบัวลำภู) จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 สพม. 20 (อุดรธานี) จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 สพม. 21 (หนองคาย) จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 สพม. 22 (นครพนม-มุกดาหาร) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 สพม. 23 (สกลนคร) จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 สพม. 24 (กาฬสินธุ์) จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 สพม. 25 (ขอนแก่น) จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 สพม. 26 (มหาสารคาม) จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 สพม. 27 (ร้อยเอ็ด) จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ

6.0

สพม. 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 สพม. 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 สพม. 30 (ชัยภูมิ) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 สพม. 31 (นครราชสีมา) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 สพม. 32 (บุรีรัมย์) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และ สพม. 33 (สุรินทร์) จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

ระดับชั้นที่สอน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 และ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5

กลุ่มสาระที่สอน คณิตศาสตร์จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 วิทยาศาสตร์จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ภาษาต่างประเทศจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ภาษาไทยจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 สังคม ศาสนา วัฒนธรรม จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และ ศิลปะ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2

1.1 ช่องทางสื่อสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมา คือ กิจกรรม ได้แก่ การอบรมสัมมนาและ

การจัดนิทรรศการ) มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

1.2 การรับสารสนเทศด้านนวัตกรรม การสอน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย มีจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมา คือ โทรทัศน์ ครู(Teacher TV) มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

1.3 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่นำไปใช้ประโยชน์กับนักเรียน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย มีจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมา คือ บุคคล ได้แก่ การถาม-ตอบ ครู ศึกษานิเทศ และ โทรทัศน์ครู(Teacher TV) มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8

1.4 ช่องทางการรับสารสนเทศที่ได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ชัดเจน พบว่า มากที่สุด คือ กิจกรรม ได้แก่ การอบรมสัมมนาและการจัดนิทรรศการ มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 รองลงมา คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0

1.5 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่มีรูปแบบการเผยแพร่ที่น่าสนใจ พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) มีจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมา คือ โปรแกรมบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2

1.6 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับแล้วทันตามเวลา กำหนด พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) มีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมา คือ โปรแกรมบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8

1.7 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับแล้วใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย พบว่า มากที่สุด คือ บุคคล ได้แก่ การถาม-ตอบ ครู ศึกษานิเทศ มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมา คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย มีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8

1.8 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่สามารถชักจูงและเป็นแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเองด้านการสอน พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) มีจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมา คือ บุคคล ได้แก่ การถาม-ตอบ ครู ศึกษานิเทศ มีจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5

1.9 ความต้องการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่มีความสะดวกในการรับสารสนเทศ พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0

1.10 ช่องทางการรับสารสนเทศด้าน

นวัตกรรมการสอนที่ควรมีการเพิ่มเติมและปรับปรุง พบว่า มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต มีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 รองลงมา คือ โปรแกรมบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5

2. แร้งบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประจำการที่มีผลจากการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน

2.1 จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับข้อมูลความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถนำเสนอสารสนเทศด้านนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการวิจัยอยู่ในระดับมาก (EMBED Equation.3 = 4.48) รองลงมา คือ สามารถนำเสนอสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับไปปรับปรุงการสอนได้ถูกต้องและรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก (EMBED Equation.3 = 4.33) และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (EMBED Equation.3 = 4.04)

2.2 จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับ

แรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก (EMBED Equation.3 = 4.28) รองลงมา คือ ต้องการพัฒนาเทคนิคการจัดการ

เรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจำแนกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอน

1.1 ช่องทางสื่อสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ บุษบงค์ (2550: 68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองจังหวัด กาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลักษณะของสื่อที่ครูใช้ สื่อสิ่งพิมพ์คือ หนังสือประกอบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบการสอนของครู ที่ครูใช้สื่อเหล่านี้มากเพราะว่าหนังสือถือได้ว่าเป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญของครูและนักเรียน ที่มีเนื้อหาและการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตรงตามหลักสูตรการจัดการศึกษา

1.2 ช่องทางการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน พบว่า มากที่สุด คือ

หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย สอดคล้องกับวิจัยของ สูดใจ บุษบงศ์ (2550: 68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองจังหวัด กาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ด้านสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียน โดยรวมสื่อให้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้อยู่ในระดับมาก คือ หนังสือประกอบการเรียนการสอน

1.3 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนประเภทที่นำไปใช้ประโยชน์กับนักเรียน พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุจิตรา ธงงาม (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ พบว่า ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศเพื่อให้เป็นผู้รู้สารสนเทศและสามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง พบว่า ใช้สื่อสิ่งพิมพ์และหนังสือประกอบการเรียนและการศึกษาค้นคว้ามากกว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.4 ช่องทางการรับสารสนเทศที่ได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ชัดเจน พบว่า มากที่สุด คือ กิจกรรม ได้แก่ การอบรมสัมมนาและการจัดนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพันธ์ นวลสิงห์ (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า กิจกรรม

ที่จัดตามการเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง ครูผู้สอนใช้กิจกรรมกลุ่ม ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ พร้อมทั้งใช้กิจกรรมการปฏิบัติตามใบงานในวิชาปฏิบัติ ครูจะใช้กิจกรรมโครงการ การสัมภาษณ์ผู้รู้ การส่งเสริมการอ่าน การแก้ปัญหาและการทดลองอย่างต่อเนื่อง

1.5 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนประเภทที่มีรูปแบบการเผยแพร่ที่น่าสนใจ พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) ซึ่งสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 47-54) กล่าวไว้ว่า สื่อไม่ตีพิมพ์ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียนมากที่สุดคือ ภาพ (แผ่นภาพ/แผนภูมิ/รูปภาพ/ภาพโปสเตอร์) และ วิดิทัศน์/วีซีดี ซึ่งสื่อไม่ตีพิมพ์ดังกล่าว ที่ครูใช้เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอนและการจัดกิจกรรม

1.6 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับแล้วทันตามเวลา กำหนด พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) ซึ่งสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 47-54) กล่าวไว้ว่า สื่อไม่ตีพิมพ์ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียนมากที่สุดคือ ภาพ และ วิดิทัศน์/วีซีดี ซึ่งสื่อไม่ตีพิมพ์ดังกล่าว ที่ครูใช้เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอนและการจัดกิจกรรม

1.7 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ได้รับแล้วใช้อย่างคุ้มค่า

ง่าย พบว่า มากที่สุด คือ บุคคล ได้แก่ การถาม-ตอบ ครู คึกขานิเทศ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ วีรฉัตร สุปัญญา (2532: 8) พบว่า สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่สารสนเทศความรู้ คือสื่อด้านบุคคลซึ่งใช้วิธีการบอกกล่าว การพูดคุย หรือสนทนา และวิจัยของ อาภิรมย์ ชิดโน (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พบว่า หลังการส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารจากช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา มากที่สุดคือ สื่อบุคคล ร้อยละ 92.5

1.8 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่สามารถชักจูงและเป็นแรงบันดาลใจให้ท่านสนใจที่พัฒนาตนเองด้านการสอน พบว่า มากที่สุด คือ โทรทัศน์ครู (Teacher TV) ซึ่งสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 47-54) กล่าวไว้ว่า สื่อที่กำหนดให้นักเรียนได้อ่านมากที่สุด สื่อไม่ตีพิมพ์ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียนมากที่สุด คือ ภาพ และ วิดีทัศน์/วีซีดี ซึ่งสื่อไม่ตีพิมพ์ดังกล่าว ที่ครูใช้เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอนและการจัดกิจกรรม

1.9 ความต้องการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนจากช่องทางที่เห็นว่ามีความสะดวกในการรับสารสนเทศ พบว่า มากที่สุด คือ หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุจิตรา ธงงาม (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการ

ส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ พบว่า ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ เพื่อให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ และสามารถใช้อรรถประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง พบว่า ใช้สื่อสิ่งพิมพ์และหนังสือประกอบเรียนการศึกษาค้นคว้ามากกว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.10 ช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนที่ควรมีการเพิ่มเติมและปรับปรุง พบว่า มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ สุดใจ บุษบงค์ (2550: 68) ที่กล่าวว่า ช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ อินเทอร์เน็ต

2. แรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประจำการที่มีผลจากการได้รับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอน ระดับความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับข้อมูลความสามารถในการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถนำสารสนเทศด้านนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการวิจัย อยู่ในระดับมาก มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กันยารัตน์ หัสโรค์, 2543: 60) ได้สรุประดับปัญหาการรับสารสนเทศ ของอาจารย์แนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาจากสื่อทั้ง 7 ประเภท พบว่า สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ อาจารย์แนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ได้รับสารสนเทศผ่านสื่อประเภทนี้เลย

ผลการศึกษาค้นคว้าเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์มีหลากหลาย ผู้รับสารสนเทศไม่สามารถเลือกรับสารสนเทศอย่างเจาะจง เมื่อพิจารณาจากสื่อประเภทอื่นๆ ที่อาจารย์แนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับ และระดับความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุดใจ บุษบงค์ (2550: 68) ส่วนสื่อไม่ตีพิมพ์ที่ใช้อยู่ในระดับมาก คือ ภาพ (แผ่นภาพ/แผนภูมิรูปภาพ/ภาพโปสเตอร์) รองลงมาคือ วิดีทัศน์/วีซีดี และแถบบันทึกเสียง สื่อไม่ตีพิมพ์ที่ใช้น้อยที่สุดคือ สไลด์และหุ่นจำลอง ส่วนสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ อินเทอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่าช่องทางการรับ

สารสนเทศด้านนวัตกรรม เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย และโทรทัศน์ครู (Teacher TV) ควรมีการส่งเสริมเพื่อเป็นช่องทางหลักในการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการ

1.2 ควรมีการจัดกิจกรรม ได้แก่ การอบรมสัมมนาและการจัดนิทรรศการอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเปิดช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูที่เป็นต้นแบบที่ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อช่องทางการรับสารสนเทศด้านนวัตกรรมการสอนของครูประจำการที่ส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการพัฒนาศักยภาพการสอน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบกิจกรรมด้านการรับสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับครูเพื่อพัฒนาศักยภาพการสอนที่สามารถทำให้เกิดทักษะการปฏิบัติจริง

Reference

- Kunyarat Husaro (2000). A study of getting information relating to studying in the Bachelor's degree (Quotas) of Mahasarakham University of guidance teacher of Secondary School, Department of Education, Educational Area 10. Independent Study of the Master of Arts. Mahasarakham: Library and Information Science, Mahasarakham University.
- Chakapong Ngamsanga. (2000). Receiving information relating to drugs of workers in crushing plant in Khonkaen. Thesis of the Master of Arts. Mahasarakham: Library and Information Science, Mahasarakham University.
- Chaweewan Koohapinant (1999). Reading and encouraging reading. Bangkok: Silapabannakarn.
- Boonchom Srisa-ard. (2002). Preliminary research. 7th Edition. Bangkok: Suwiryasarn
- Wilapan Nuansingha (2002). Teaching and learning management that focuses on instructors under Sakon Nakorn Primary Educational Service Area Office. Thesis of the Master of Arts. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Weerachat Supunyo (1989). Dissemination of knowledge of basic economics for the women in the region. Thesis of the Master of Education. Bangkok: Chulalongkron Unidervisity.
- Institute for Development of Teacher and Educational Personals (2007). Strategic development of teachers and educational personnel 2006-2008. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education.
- Sujira Thongngam (2004). Promoting information literacy to students in schools that teach the grade 3 and grade 4 under Roi Et Educational Service Area Office. Thesis of the Master of Arts. Mahasarakham: Mahasarakham University.

- Busabong (2007). Organizing information literacy activities in Muang Kalasin Schools, Muang District, Kalasin Province under Kalasin Educational Service Area Office Area1. Thesis of the Master of Arts. Mahasarakham: Mahasarakham. Library and Information Science, Mahasarakham University.
- Office of the Education Council (2004). Strategic education reform proposal/ Education reform commission. Bangkok.
- Arpirom Chinno (2008). "Promotion of receiving health information on knowledge and behavior of citizens in Kalasin province in 2008". Health system research and development journal: Kalasin, Consumer Protection Group, Public Health Office of Kalasin.
- Udomsak Manusilk (1991). Relationship between perception of educational innovation from materials and the level of adoption of educational innovation of secondary school teachers in Kalasin Province. Thesis of the Master of Arts. Mahasarakham: Mahasarakham. Library and Information Science, Mahasarakham University.

แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทย

A Guideline for Developing Learning Society for Thailand

สุมาลี สังข์ศรี¹

SUMALEE SUNGSRI¹

บทคัดย่อ

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ประเทศต่าง ๆ กำลังดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์ กระบวนการการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยและ 2) จัดทำคู่มือแนวทางการคัดเลือกยกย่องชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การวิจัย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิจัยเอกสารและการศึกษากรณีตัวอย่างสังคมแห่งการเรียนรู้ในต่างประเทศ ส่วนที่ 2 การวิจัยภาคสนามในการวิจัยภาคสนามนั้นผู้วิจัยเลือก 9 ชุมชนที่เป็นชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ แบบเจาะจงจาก 9 จังหวัดทั่วประเทศ จากนั้นในแต่ละชุมชนผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ที่ร่วมดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 1) กรรมการชุมชน 5 คน 2) ผู้แทนประชาชน 3 คน 3) ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2 คน รวม 10 คนเพราะฉะนั้นใน 9 ชุมชนได้ 90 คน เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบศึกษาชุมชน และแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยในประเด็นหลัก ๆ สรุปได้ดังนี้

กระบวนการในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 13 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดพื้นที่ 2) การหาจุดเริ่มต้น 3) การตั้งกลุ่มแกนกลาง 4) การสร้างความสนใจในวงกว้าง 5) การแสวงหาหุ้นส่วน 6) การพัฒนาบุคลากร 7) การวิเคราะห์สภาพชุมชน 8) การจัดทำแผนชุมชน 9) การวิเคราะห์ศักยภาพของหุ้นส่วน 10) การจัดกิจกรรม 11) การติดตามประเมินผล 12) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 13) การสร้างเครือข่าย 2. คู่มือแนวทางการคัดเลือกยกย่อง ชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้มีเกณฑ์ในการพิจารณาชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ 3 ช่วงคือ ช่วงการริเริ่ม

¹ คาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ช่วงการดำเนินการ และช่วงผลการดำเนินการ

คำสำคัญ: สังคมแห่งการเรียนรู้ ประเทศไทย

Abstract

It is accepted among many countries that developing learning society is one of the strategies to provide lifelong learning to people. This research was carried out with the objectives to: 1) synthesize the process of developing learning society for Thailand, and 2) develop a guideline manual for selecting and publicizing the learning community or learning society.

The method of the study composed of 2 main phases. The first phase was a documentary research and studying cases study of learning societies in other countries. The second phase was a field study. For the field study, the researcher purposively selected 9 learning communities, which were accepted as learning societies, from 9 provinces in every part of the country. Then from each community, people who involve in operating learning community were purposively selected. They were: (1) 5 members of community committee; (2) 3 representative of villagers; and (3) 2 representative of related agencies. The total samples from was 90 people. Research instruments composed of the community survey form and the structured interview formats for the 3 groups of the samples. The data, which was qualitative data, was analysed by content analysis.

The main findings were: -

The process of developing learning society for Thailand included 13 steps. They were:- (1) selecting a community; (2) initiating step; (3) setting up a core group; (4) expanding the interests; (5) searching stake-holders; (6) personnel development; (7) analysing the community situation; (8) developing the community plan; (9) analysing capability of stake-holders; (10) organizing activities; (11) following-up and evaluation; (12) publicizing the results; and (13) network creation.

The manual for selecting and publicizing learning community /society covered 3 main criterias. They were criteria for: the initiating step; the operating step and the outcomes step.

Keywords: learning society, Thailand

บทนำ

การศึกษามีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงอายุ เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในสภาวะการณปัจจุบัน ความจำเป็นของการศึกษาจะยิ่งดูชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และต่อการดำเนินชีวิตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ นับวันจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นเกินกว่าที่จะใช้ความรู้ที่สะสมมาเมื่อสมัยอยู่ในวัยเรียนมาช่วยได้ การศึกษาที่บุคคลได้รับเมื่ออยู่ในช่วงวัยเรียนนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตเท่านั้นอาจเรียกว่าเป็นพื้นฐานหรือเป็น เครื่องมือที่จะช่วยให้บุคคลแสวงหาความรู้ได้ต่อไป ซึ่งช่วงชีวิตหลังวัยเรียนเป็นช่วงชีวิตที่ยาวนานกว่าหลายเท่าประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการที่ประชาชนจะต้องได้รับการศึกษาตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของความเจริญและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวิทยาการและเทคโนโลยี เป็นยุคข้อมูล

ข่าวสาร สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ต่างมีผลกระทบต่อถึงทุกประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมทำให้ประเทศต่างๆ ตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิตและมุ่งปฏิรูปการศึกษา ของตน เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยได้พยายามกำหนดนโยบายและแสวงหากลยุทธต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต

การที่จะช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น จะคาดหวังเฉพาะการจัดบริการการศึกษาของสถาบันการศึกษาเท่านั้นคงไม่เป็นการเพียงพอเพราะประชาชนแต่ละคนคงไม่สามารถเรียนอยู่ในสถานศึกษาได้ตลอดชีวิต เพราะต่างมีภาระต่างๆ มากมายที่ทำให้ไม่มีเวลาที่จะมาเข้าเรียนในสถานศึกษาได้ตลอดเพราะฉะนั้นต้องมีการศึกษารูปแบบอื่นหรือวิธีการอื่นที่จะช่วยให้ประชาชนทุกวัยได้มีโอกาสเรียนรู้อยู่เสมอแม้จะพ้นจากวัยเรียนมาแล้ว ซึ่งไม่ใช่การเข้าเรียนในชั้นเรียนแต่ต้องเป็นรูปแบบการศึกษาที่ผสมผสานกลมกลืนควบคู่อยู่ในวิถีชีวิตในการทำงานและในกิจกรรม

ในชีวิตประจำวัน

หนึ่งในกลยุทธ์ที่หลายประเทศนำมาใช้ก็คือการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2544) เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ส่งเสริมให้สร้างวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้แก่ประชาชนโดยให้การศึกษาเป็นปกติวิถีชีวิตของการดำเนินชีวิต กลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตและพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในประเทศสหรัฐอเมริกาส่งเสริมให้มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน จัดเครือข่ายการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ไม่เข้าถึงได้ง่าย

นอกจากนั้นอีกหลายประเทศกำลังใจให้ความสนใจในการพัฒนาสังคมและ ประชาชาติของตนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เช่นกัน เพราะการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยที่อยู่ในแต่ละชุมชนหรือแต่ละสังคมย่อยๆ ได้อยู่ใกล้ชิดกับการศึกษา ใกล้ชิดกับแหล่งการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ภายในชุมชนของตนเอง มีกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีการดำเนินชีวิต จึงเป็นการง่ายและสะดวกที่จะเข้าถึงแหล่งความรู้จะเรียนรู้เมื่อใดก็ได้ และเป็นแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ทำให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามนำแนวคิดเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้มาสู่การปฏิบัติ ดังจะพบได้ว่าได้มีการดำเนินการพัฒนาสังคมแห่ง

การเรียนรู้ในหลายพื้นที่และหลายรูปแบบ

เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยโดยการสนับสนุนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ทำโครงการวิจัยเพื่อจะศึกษาแนวทางการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งในเชิงของแนวคิด หลักการและการปฏิบัติจริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. เพื่อสังเคราะห์กระบวนการในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้
2. เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางการคัดเลือก/ยกย่อง บุคคล ชุมชน และสังคมแห่งการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การดำเนินการวิจัย 2 ส่วนหลักคือ

1. การวิจัยเอกสารรวมทั้งการศึกษาคกรณีมีตัวอย่างในต่างประเทศ
2. การวิจัยภาคสนาม

1. การวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร รายงาน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาคกรณีตัวอย่าง

สังคมแห่งการเรียนรู้ในต่างประเทศ ซึ่งในที่นี้เลือกประเทศสหราชอาณาจักร เนื่องจากเป็นประเทศที่ริเริ่มการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ และมีการพัฒนาเรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่อง

2. การวิจัยภาคสนาม

ในการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยทำการศึกษาเชิงคุณภาพจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั่วประเทศโดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรหรือหน่วยที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ชุมชนที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ในช่วงที่ทำการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดน่านำร่องการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนซึ่งมี 22 จังหวัดทั่วประเทศ

กลุ่มที่ 2 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ไม่ได้อยู่ในโครงการนำร่องแต่มีคุณสมบัติเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งนี้ได้รับคำแนะนำจากผู้บริหารและบุคลากรศูนย์ กศน. จังหวัดในแต่ละภูมิภาค

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบเจาะจง โดยในแต่ละภาคเลือก 2 จังหวัด จังหวัดหนึ่งอยู่ในโครงการนำร่องและอีกจังหวัดหนึ่งไม่ได้อยู่ในโครงการและในแต่ละจังหวัดเลือกชุมชนแห่งการเรียนรู้จังหวัดละ 1 ชุมชน รวมภาคละ 2 จังหวัด

2 ชุมชน ยกเว้นในภาคกลางเลือก 3 จังหวัด 3 ชุมชน รวมชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ศึกษาทั้งหมด 4 ภาค 9 ชุมชน

จากนั้นในแต่ละชุมชนผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ (1) กรรมการชุมชนที่ร่วมดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5 คน (2) ผู้แทนประชาชนในชุมชน 3 คน (3) บุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรท้องถิ่น 2 คน รวม 10 คน ดังนั้นใน 9 ชุมชน (9 จังหวัด) ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 90 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย (1) แบบศึกษาวิเคราะห์ชุมชน (2) แบบสัมภาษณ์กรรมการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (3) แบบสัมภาษณ์ประชาชน (4) แบบสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบุคลากร กศน. และองค์กรท้องถิ่นและกรรมการชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษาเพื่อขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาในชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษา จากนั้นนัดสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มจะครบทุกคน ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 9 ชุมชนใน 4 ภาคประมาณ 4 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

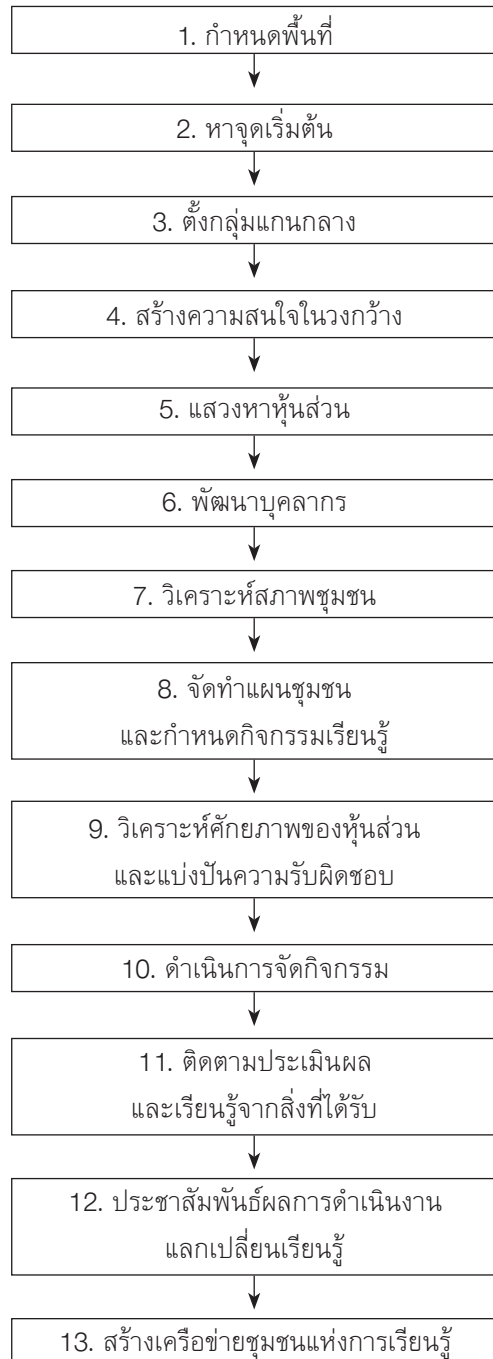
การเสนอแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเกณฑ์การยกย่องชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการวิจัยเอกสารแล้วเสนอแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยและเกณฑ์ประเมินและยกย่องชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ จากนั้นจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 ท่านเพื่อขอรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแล้วนำมาใช้ปรับปรุงแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเกณฑ์ในการประเมินและยกย่องชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

ผลการวิจัย ผลการวิจัย ในประเด็นหลักมีดังนี้

1. กระบวนการในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทย

การพัฒนาชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยมีกระบวนการซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ 13 ขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดพื้นที่ ในการจะสร้าง ลังคม/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือเมืองแห่ง การเรียนรู้ ควรมีการกำหนดขอบเขตหรือ พื้นที่ว่าจะเป็นสังคมนาคใด เช่น หมู่บ้าน หรือตำบล หรืออำเภอ หรือจังหวัด ซึ่งเมื่อ ลังคมย่อยๆ เหล่านี้ต่างเป็นชุมชนหรือเป็น เมืองแห่งการเรียนรู้ ในที่สุดเมื่อรวมกันก็จะ เป็นภาพรวมของทั้งประเทศ

2) หากจุดเริ่มต้น ในแต่ละชุมชนควร พิจารณาหาจุดเริ่มต้น ตัวอย่างของสหราชอาณาจักร บางชุมชนเริ่มต้นโดยปัจเจกบุคคล หรือผู้ทรงพลัง บางชุมชนเริ่มโดยองค์หรือ หน่วยงานหลักในชุมชน กรณีของประเทศไทย สามารถกระทำได้ทั้ง 2 แบบ เช่น ถ้าเริ่มโดย บุคคลอาจหาบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้ ความเคารพนับถือศรัทธา ได้แก่ ครู ผู้เฒ่า ผู้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ซึ่งตรงกับลักษณะ ของสังคมไทย) ให้เป็นผู้ริเริ่มและช่วยขยายแนว ความคิดและสร้างความเข้าใจ และความร่วม มือในวงกว้าง หรือถ้าจะเริ่มโดยองค์กรหลัก ในชุมชน ในสังคมไทยอาจจะเป็นกรรมการ หมู่บ้าน องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) หรือหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนให้เป็น ผู้ริเริ่มพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

3) ตั้งกลุ่มแกนกลาง สหราชอาณาจักร เริ่มด้วยการจัดตั้งกลุ่มแกนกลางเพื่อเริ่มการ พัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในขั้นต้นก่อน กลุ่ม นี้ประกอบไปด้วยผู้แทนขององค์กร หน่วยงาน สถาบันหลักๆ ที่จะมาเป็นแกนนำเพื่อ เริ่มต้นการสร้างชุมชน/เมืองแห่งการเรียนรู้

ก่อน เมื่อการดำเนินการเริ่มคงตัวมากขึ้น จึง จัดตั้งกรรมการที่จะทำหน้าที่ดำเนินงานจริง และมีจำนวนกรรมการมากขึ้น

4) สร้างความสนใจในวงกว้าง ควร หาวิธีการที่จะขยายแนวความคิดให้เกิดการ ยอมรับในวงกว้าง ให้ประชาชนทุกกลุ่มใน ชุมชนได้เข้าใจ เกิดความสนใจและให้ความ ร่วมมือโดยอาจจัดประชุมประชาชนทั้งหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่างๆ (หลังการ สร้างความสนใจในวงกว้างแล้ว อาจมีองค์ กรอื่นๆ ที่มาเข้าร่วมเป็นกรรมการดำเนินการ เพิ่มขึ้น)

5) การแสวงหาหุ้นส่วน การดำเนิน กิจกรรมเมืองแห่งการเรียนรู้จะต้องอาศัย ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ใน ลักษณะของหุ้นส่วน (ซึ่งขยายมาจากกลุ่ม แกนกลาง) โดยกลุ่มแกนกลางจะเชิญผู้แทน จากทุกกลุ่มในชุมชนมาเป็นหุ้นส่วน บางเมือง อาจมีผู้ดำเนินงานไม่กี่คนทำในรูปของบริษัท หรือองค์กรที่ได้รับการรับรอง โดยมีตัวแทน ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

สำหรับของไทย องค์กรดำเนินงาน อาจจะเป็นกรรมการหมู่บ้าน หรือองค์การ บริหารส่วนตำบล และมีกรรมการที่ประกอบ ไปด้วยตัวแทนของทุกกลุ่มในชุมชน (ตำบล/ หมู่บ้าน) เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้แทนทาง ศาสตร์นา โรงเรียนในชุมชน สถานประกอบการ ร้านค้า และหน่วยธุรกิจต่างๆ หน่วยงานของรัฐและเอกชนในท้องถิ่น และผู้แทน ประชาชน ประการสำคัญคือทุกหน่วยงาน

หรือทุกฝ่ายที่เป็นกรรมการจะต้องร่วมมือกันแบบหุ้นส่วนนั่นคือ ร่วมวางแผน ร่วมลงทุน ร่วมดำเนินงาน และร่วมรับผล โดยนำจุดเด่นและทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกัน มีใช้ร่วมมือเพียงการช่วยให้โยบายให้คำแนะนำเท่านั้น

6) พัฒนาบุคลากรที่จะเป็นผู้ดำเนินงานชุมชน/เมือง/สังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจถึงหลักการ วิธีการ และขั้นตอนในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรอาจกระทำโดยการฝึกอบรม การให้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษตัวอย่าง ชุมชนแห่งการเรียนรู้จากที่ต่าง ๆ เป็นต้น

7) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เน้นยึดหลักการจัดกิจกรรมใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังนั้นต้องเริ่มที่ชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งนี้ อาจาดำเนินการโดยการจัดทำเวทีชาวบ้านกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย เพื่อให้ได้ความคิดเห็นจากประชาชนทั้งชุมชน จะได้ทราบว่าจำเป็นต้องพัฒนาในด้านใดอีกบ้าง

8) จัดทำแผนชุมชน และกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน กรรมการหรือองค์กรดำเนินการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ชุมชนมาจัดทำแผนการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้อาจจะมีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว

9) วิเคราะห์ศักยภาพของหุ้นส่วน เนื่องจากการจัดสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นั้น อาศัยการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ควรมีการวิเคราะห์เพื่อนำจุดเด่นของแต่ละหุ้นส่วนมาใช้ เช่น วิเคราะห์ว่าหุ้นส่วนใดจะช่วยสนับสนุนทรัพยากรในด้านใด เช่น ด้านเงินทุน ด้านอาคารสถานที่ ด้านวิทยากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ เพื่อจะได้ระดมมาใช้ในการดำเนินงาน

10) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำหลักการในการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่กล่าวไว้ข้างต้นมาใช้ดังนี้

10.1 ด้านผู้จัดกิจกรรมใช้หลักความร่วมมือแบบหุ้นส่วน คือ ร่วมลงทุน ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมรับผลจากการดำเนินงาน นอกจากนั้นควรใช้หลักการเรียนรู้ทั้ง 3 ระดับ คือ การจัดตั้งองค์กร (ควรรวมตัวในรูปกรรมการ) ในเรื่องของการปรึกษาหารือและการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อนำมาพัฒนางานที่จะทำต่อไป

10.2 ด้านประชาชนผู้รับบริการ ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนนั่นคือส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่แสดงความคิดเห็นในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของชุมชนและสิ่งสมควรปรับปรุง ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรม และ

ร่วมรับผลจากกิจกรรม

10.3 ด้านการจัดกิจกรรม ยึดหลักความหลากหลายยืดหยุ่นสัมพันธ์กับวิถีชีวิต เปิดกว้างเพื่อความเสมอภาค เข้าถึงได้ง่าย และมีความต่อเนื่อง

- กิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีหลากหลายประเภทให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยเลือกได้ตามความต้องการและความสนใจ

- การจัดกิจกรรมควรให้สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิต

- ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ที่จะเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ ทุกประเภทในชุมชน

- แหล่งการเรียนรู้ทุกแห่งควรเข้าถึงได้ง่าย ไม่มีกฎระเบียบที่จะสกัดกั้นกลุ่มเป้าหมาย

- การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธีจนประชาชนร่วมกิจกรรมมีการเรียนรู้จนเป็นนิสัยในที่สุดก็จะเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้

- สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่ห่างไกลการศึกษา ไปนานๆ และผู้ที่มีภาระด้านต่างๆ มากมาย ไม่มีเวลาเรียนรู้

- การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชุมชน

11) การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน หลักการข้อหนึ่งของการสร้าง

เมืองแห่งการเรียนรู้ก็คือ การไต่ร่อง ทบทวนผลการดำเนินงาน เพราะฉะนั้นเมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง ควรมีการติดตามประเมินเพื่อเรียนรู้ผลการดำเนินงานแล้วนำมาใช้ปรับปรุงงานต่อไป นอกจากนี้ยังอาจศึกษาการดำเนินงานจากชุมชนอื่นๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน

12) ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและได้เห็นผลของการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้ประชาชนให้ความสนใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น การประชาสัมพันธ์อาจทำโดยการจัดประชุม สัมมนา การจัดนิทรรศการ การใช้สื่อต่างๆ รวมทั้งสื่อพื้นบ้าน

13) สร้างเครือข่ายชุมชน/เมืองแห่งการเรียนรู้ ควรมีการประสานเชื่อมโยงชุมชนแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยอาจจัดตั้งกลุ่มประสานงานเครือข่าย เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ ส่งเสริมสนับสนุนกันในการดำเนินงาน อีกทั้งยังได้เรียนรู้และนำผลของเครือข่ายมาปรับปรุงชุมชนของตนให้พัฒนายิ่งขึ้น

2. คู่มือแนวทางการคัดเลือก/ยกย่องชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ ผลจากการวิจัยได้เสนอเกณฑ์ในการตัดสินชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก คือ 1) การริเริ่ม 2) การดำเนินการ 3) ผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การริเริ่มสร้างสังคม/ชุมชน
แห่งการเรียนรู้มีประเด็นพิจารณาดังต่อไปนี้ (10 คะแนน)

2.1.1 การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะ
พัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (2 คะแนน)

2.1.2 ผู้เป็นจุดเริ่มต้น (2 คะแนน)

2.1.3 การตั้งกลุ่มแกนกลาง
(2 คะแนน)

2.1.4 การสร้างความรู้ความเข้าใจ
ในกลุ่มแกนกลาง (2 คะแนน)

2.1.5 การขยายความสนใจในวง
กว้าง (2 คะแนน)

2.2 การดำเนินการของชุมชน/สังคม
แห่งการเรียนรู้ มีประเด็นพิจารณาดังต่อไปนี้ (10 คะแนน)

2.2.1 การวิเคราะห์สภาพปัญหา
ของชุมชนและจัดทำแผนชุมชน (2 คะแนน)

2.2.2 การกำหนดกลุ่ม เป้าหมาย
ที่จะพัฒนา และการกำหนด จุดให้บริการ
(1 คะแนน)

2.2.3 การนำศักยภาพของชุมชนมา
ใช้ในการพัฒนา (2 คะแนน)

2.2.4 ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน
(2 คะแนน)

2.2.5 การส่งเสริมให้ประชาชนมี
ส่วนร่วม (1 คะแนน)

2.2.6 การนิเทศติดตามผลประเมิน
ผล (1 คะแนน)

2.2.7 การนำผลการประเมินมาใช้
และประชาสัมพันธ์ผลแก่สาธารณชน (1
คะแนน)

2.3 ผลการดำเนินงานมีประเด็น
พิจารณาดังต่อไปนี้ (10 คะแนน)

2.3.1 กิจกรรมหลากหลายและต่อ
เนื่อง (2 คะแนน)

2.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน
(2 คะแนน)

2.3.3 ผลในเชิงการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ระหว่างประชาชน (2 คะแนน)

2.3.4 ผลในเชิงการรวบรวมองค์ความรู้
และขยายตัวของแหล่งเรียนรู้ (2 คะแนน)

2.3.5 ประชาชนนำความรู้ไปใช้
พัฒนา (2 คะแนน)

2.3.6 การสร้างเครือข่าย
(1 คะแนน)

คะแนนรวม 30 คะแนน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมา
อภิปรายดังนี้

1. ผลการวิจัยได้เสนอกระบวนการ
ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับสังคม
ไทยว่าประกอบไปด้วย 13 ขั้นตอน คือ 1)
กำหนดพื้นที่ 2) หาจุดเริ่มต้น 3) ตั้งกลุ่ม
แกนกลาง 4) สร้างความสนใจในวงกว้าง
5) แสวงหาหุ้นส่วน 6) พัฒนาบุคลากร 7)

วิเคราะห์สภาพชุมชน 8) จัดทำแผนชุมชน และกำหนดกิจกรรมเรียนรู้ 9) วิเคราะห์ศักยภาพของหุ้นส่วน และแบ่งปันความรับผิดชอบ 10) ดำเนินการจัดกิจกรรม 11) ติดตามประเมินผลและเรียนรู้จากสิ่งที่ได้รับ 12) ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 13) สร้างเครือข่ายชุมชน แห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้รายละเอียดในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนสามารถยืดหยุ่นและปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชนหรือแต่ละสังคมได้เสมอ

กระบวนการในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการของสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กล่าวไว้โดยนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน รวมทั้งการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในต่างประเทศเป็นหลักการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของสหราชอาณาจักรมีหลักการหลายประเด็นเช่น การเริ่มจากบุคคลที่เป็นหลักของชุมชน จากนั้นจะมีการตั้งกลุ่มแกนกลาง และการสร้างความสนใจในวงกว้างเพื่อขยายแนวความคิดซึ่ง ขั้นตอนในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ก็ยึดหลักการนั้นเช่นกัน แต่ปรับให้เข้ากับสังคมไทย เช่น บุคคลหรือกลุ่มคนที่หลักในสังคมไทยอาจเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ที่บุคคลในชุมชนเคารพนับถือเป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Faris (1998) ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ยึดหลักการที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วน การมีส่วน

ร่วมของเครือข่าย และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการประเมินผล และสอดคล้องกับ Choi (2003) ว่าการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ควรมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดและแบ่งงานกลุ่มผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน กำหนดโครงการที่ชัดเจนดำเนินการอย่างต่อเนื่องและประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งผลจากการวิจัยนี้มีขั้นตอนในการจัดทำแผนชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพของหุ้นส่วน การจัดกิจกรรม (ซึ่งเน้นการสนองความต้องการของประชาชน และมีความต่อเนื่อง) การติดตามประเมินผล และยังสอดคล้องกับ Candy (2005) ซึ่งได้เห็นว่าการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาเพื่อส่งเสริมคุณภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งแนวทางการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ยึดหลักการให้ความสำคัญของการศึกษาซึ่งจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาชุมชนหรือสังคม การจัดกิจกรรมที่เสนอจะเป็นกิจกรรมการศึกษาหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่

2. ในส่วนของคู่มือแนวทางการคัดเลือก ยกย่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินไว้ 3 ช่วงหลัก คือ 1) ช่วงการริเริ่ม 2) ช่วงดำเนินการ และ 3) ช่วงผลการดำเนินการ ซึ่งแต่ละช่วงมีประเด็นย่อยสำหรับประเมินดังนี้

ช่วงดำเนินการจะประเมินใน 7 ประเด็น คือ (1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนและจัดทำแผนชุมชน (2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนา และการกำหนดจุดให้บริการ (3) การนำศักยภาพของชุมชนมาใช้ในการพัฒนา (4) ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (5) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม (6) การนิเทศติดตามผลประเมินผล (7) การนำผลการประเมินมาใช้และประชาสัมพันธ์ผลแก่สาธารณชน

ในการประเมินแต่ละประเด็นย่อยในแต่ละช่วงจะมีเกณฑ์ให้ทั้งนี้ได้จัดทำเป็นคู่มือ เช่น ประเด็นการกำหนดพื้นที่ที่จะเป็นชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ในช่วงการริเริ่มมีคะแนนเต็ม 2 คะแนน ถ้ามีการกำหนดชัดเจนได้ 2 คะแนน ถ้ากำหนดไว้กว้างๆ ได้ 1 คะแนน ไม่ได้กำหนดได้ 0 คะแนน เป็นต้น

ประเด็นที่ใช้ประเมินการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสนอจากผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับลักษณะ หลักการและขั้นตอนการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรณีศึกษาต่างๆ เช่น ในขั้นเริ่มต้นมีประเด็นที่ประเมิน 5 ประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงในการศึกษากรณีเมืองแห่งการเรียนรู้ของสหราชอาณาจักร ซึ่งมีขั้นของการเริ่มต้น 4 ขั้นย่อยๆ และผู้วิจัยได้เพิ่มประเด็นย่อยไปอีก 1 ประเด็นคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในกลุ่มแกนกลางทั้งนี้เพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จะเริ่มต้นการสร้างสังคมแห่ง

การเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้กลุ่มนี้จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนจึงจะสามารถขยายแนวความคิดนี้ไปสู่กว้างได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ให้ไว้โดย Cisco (2010) ว่าหลักการสำคัญประการหนึ่งของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้คือการพัฒนาศักยภาพของผู้จัดกิจกรรมหรือในขั้นของการดำเนินการ ซึ่งมีประเด็นที่จะประเมิน 7 ประเด็นนั้น แต่ละประเด็นสอดคล้องกับขั้นตอนและหลักการสำคัญของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เช่น ประเด็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนและจัดทำแผนชุมชน ประเด็นนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ Choi (2003) กล่าวว่า ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้นั้นจะต้องมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนมีโครงการที่ชัดเจน

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานมีนักการศึกษาหลายท่านได้เน้นมาก เช่น Faris (1998), Choi (2003) และ Cisco (2010)

ในขั้นของผลการดำเนินงานมีประเด็นย่อย 6 ประเด็นที่ใช้ในการประเมิน เช่น กิจกรรมที่จัดมีความหลากหลายและต่อเนื่องนั้นสอดคล้องกับแนวทางที่ให้ไว้โดย Choi (2003) และ Cisco (2010) ที่เน้นกิจกรรมหลากหลายสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและเห็นความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการสร้างสังคมแห่ง

การเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

เพื่อให้การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1) กำหนดนโยบายการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน ประเทศไทยควรกำหนดนโยบายการส่งเสริม/การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจนซึ่งครอบคลุมทั้งหลักการและแนวปฏิบัติที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะนำไปดำเนินการได้ ทั้งนี้กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเป็นผู้รับผิดชอบ

2) กระทรวงหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ควรประสานขอความร่วมมือไปยังจังหวัดทุกจังหวัดให้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

3) กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำสื่อซึ่งให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะหลักการและขั้นตอนในการสร้างหรือพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ สื่อที่ผลิตออกจะมีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของคู่มือและ VCD

4) กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเชิญหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในเรื่องนี้ในระดับจังหวัด จากทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อร่วมสัมมนา รับฟังการชี้แจงรายละเอียด และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้พร้อมทั้งมอบสื่อตามข้อ 3 ให้ไปศึกษาและเผยแพร่ความรู้ต่อไป

5) หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ใน

ระดับจังหวัดแต่ละจังหวัด นำความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับการสร้างหรือการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ไปเผยแพร่แก่ผู้แทนหน่วยงาน ผู้แทนองค์กรรัฐ และเอกชน และผู้แทนประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ไปจนถึงหมู่บ้าน

6) ทรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจ ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทุกกลุ่มในเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต และเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนตระหนักว่าการศึกษามีความจำเป็นสำหรับทุกคนทุกช่วงอายุ และสังคมแห่งการเรียนรู้ จะช่วยให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบในทุกจังหวัดควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในทุกระดับทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ทรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในแต่ละชุมชนโดยวิธีต่างๆ เช่น ใช้สื่อหลายรูปแบบ การประชุม การจัดเวทีชาวบ้าน เป็นต้น

7) พัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในแต่ละจังหวัด หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดฝึกอบรมผู้แทนจากหน่วยงาน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น กรรมการหมู่บ้านและตัวแทนของประชาชน จากแต่ละตำบล เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

8) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำหน้าที่

เป็นพี่เลี้ยง ในระยะเริ่มต้นของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะเป็นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดหรือศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่คุณดูแลพื้นที่นั้นๆ ควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่แต่ละชุมชนที่จะพัฒนาเป็นชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความมั่นใจและดำเนินการต่อไปได้

9) ส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักว่าสังคมแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้โดยคนในชุมชนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดที่จะช่วยดูแลการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ควรสร้างความตระหนักแก่กลุ่มกรรมการที่รับผิดชอบและประชาชนในชุมชนว่าการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องสร้างโดยคนของชุมชนเองและจะดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องก็ต้องอาศัยคนในชุมชนเอง เพราะฉะนั้นจึงต้องการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคนในชุมชนจะต้องบริหารจัดการและดำเนินการเองไม่ควรรอความช่วยเหลือจากภายนอก

10) ในการดำเนินงานควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดที่ทำหน้าที่ดูแลการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากจะช่วยให้กรรมการที่รับผิดชอบการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนดำเนินการตามขั้นตอนของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทุกขั้นตอนแล้วยังควรเน้นหลักการสำคัญๆ ในการสร้างสังคมแห่ง

การเรียนรู้ด้วยเช่นการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนเพื่อจะได้อำนาจที่จะพัฒนาในเรื่องใดบ้าง การอาศัยศักยภาพหรือทรัพยากรในชุมชนเอง การร่วมมือแบบหุ้นส่วน ใช้หลักการของการเรียนรู้เป็นกลไกในการผลักดันให้เกิดการพัฒนา หลักการติดตามและเรียนรู้จากผลการดำเนินงานเป็นต้น

11) ส่งเสริมให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน หน่วยงานที่เป็นผู้ดูแลการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนควรให้กรรมการของแต่ละชุมชนกำหนดแผนการ ติดตามผลประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อจะได้ทราบจุดเด่น จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน และได้เรียนรู้จากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินงานต่อไป

12) การนิเทศโดยผู้บริหาร ผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลาง และระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ควรมีการนิเทศตรวจเยี่ยมพื้นที่ที่ดำเนินการในแต่ละแห่งเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ เพื่อให้คำแนะนำปรึกษา และเพื่อช่วยหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังควรช่วยให้แต่ละพื้นที่จัดกิจกรรมต่อไปอย่างต่อเนื่อง

13) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้กรรมการผู้รับผิดชอบของแต่ละพื้นที่/ชุมชนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานหลังจากการติดตามประเมินผลแล้ว เพื่อเป็นผลของการดำเนินงานและเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษา

หาแนวทางที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตลอดจน เพื่อเก็บไว้เปรียบเทียบกับพัฒนาการของ แต่ละระยะ

14) ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานแก่สาธารณชนเป็นระยะ ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้กรรมการผู้รับผิดชอบของแต่ละชุมชนทำการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ผลงานหลังจากดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้ว เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ เกิดความรู้ความเข้าใจและได้เห็นผลงานของ สังคมแห่งการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์อาจ ทำโดย การจัดเวทีชาวบ้าน การจัดนิทรรศการ การจัดแสดงผลงานการเผยแพร่ในรูปแบบสื่อ

ต่าง ๆ เป็นต้น

15) หาวิธีการที่จะส่งเสริมให้มี กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการ สร้าง เครือข่ายการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรหาวิธีการ และช่วยสนับสนุนเพื่อให้กิจกรรมดำเนินต่อไป รวมทั้งช่วยประสานกับสังคม/ชุมชนแห่ง การเรียนรู้แหล่งอื่นๆ ในระยะเริ่มแรกเพื่อให้ เป็นเครือข่ายกันหลังจากนั้นให้แต่ละ ชุมชนประสานเพื่อช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Candy, J. (2005). Town Planning for Learning Towns. Doctoral Dissertation, Flinders University, Australia.
- Choi, S.D. (2003). Changing Skills Formation and Lifelong Learning in South Korea. Doctoral Dissertation, University of London, United Kingdom.
- Cisco. (2010). The Learning Society. [http://www.cisco.com/web/about/citizenship/socioeconomic/docs/Learning Society-White Paper](http://www.cisco.com/web/about/citizenship/socioeconomic/docs/Learning_Society-White_Paper)
- Creative Cultures. (2004) Guidance on Integrating Cultural and Community Strategies. London: Creative Cultures.
- Francis, R.(1998). Learning Communities: Cities, towns, and villages preparing for a 21st Century knowledge-based economy. A Report submitted to the Resort Municipality of Whistler and Centre for Curriculum, Transfer and Technology, Victoria. <http://www.members.shaw.ca/rfaris/LC.htm>.
- Learning City Network.(1998) The Survey: Learning Towns, Learning Cities. <http://www.lifelong learning. Co.uk/learnig cites/index.htm>.

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5, BanNongchim (Singchanbumrung) School

เรียม เจริญพล¹, พิศมัย ศรีอำไพ², ชวนพิศ รักษาพวก³

Riam Charoenphon¹, Pissamai Sri-ampai², Chuanpit Rauksapuak³

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ชุมชนหรือสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) สำรวจความต้องการจำเป็นพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับเหมาะสมมากขึ้นไป 3) ทดลองใช้หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 4) ประเมินผลการใช้หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็ก

1 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2 รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3 อาจารย์บัณฑิตศึกษาพิเศษ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 M.Ed. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

2 Associate Professor Dr. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

3 Tether, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

อีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 /2 โรงเรียนบ้านหนองนิคม (สิงห์จันทร์บำรุง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตร เรื่อง เพลงกล่อมเด็ก อีสาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด จำนวน 10 แผน มีค่า ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.40) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ถึง .53 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .78 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.25-0.62 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.78 ที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองนิคม (สิงห์จันทร์บำรุง) ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนและใช้หลักสูตร ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.34-0.99 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.96 และ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1) ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูผู้สอนภาษาไทย และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทุกฝ่ายมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนบ้านหนองนิคม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็ก อีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2) ผลการพัฒนาและประเมินคุณภาพหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองนิคม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.19)

3) ผลการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองนิคม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็ก อีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.61/84.00 และค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรเพิ่มเติม มีค่าเท่ากับ 0.5935 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 59.35

4) ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.08) และความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็น bahwaหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46)

โดยสรุป หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้พัฒนาขึ้นตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นหลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกัน โดยผ่านการประเมินจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับเหมาะสมมาก มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้ในการสอนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ABSTRACT

Curriculum development is one of the most important aspects in education reform. Schools must develop curriculum for use in learning process by giving a chance for learners, communities or societies to take part in identifying and developing the curriculum so that the curriculum varies and be consistent with local conditions and students' needs. The purposes of this research study were: 1) to survey the needs in developing Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5, Ban Nongchim (Singchanbumrung) School ; 2) to develop the curriculum of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5 which has quality index at the level of "very good" onward ; 3) to try out the employment of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5 with the required efficiency of 80/80 ; and 4) to evaluate the outcome of using Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5, Ban Nongchim (Singchanbumrung) School. The sample used in this study consisted of 30 Pratomsuksa 5 students attending Ban Nongchim (Singchanbumrung) school in the second semester of academic year 2011. The research instruments were comprised of the school curriculum on Isan lullabies ; the 10 instructional plans that have quality index at the "very good" lev ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.40) ; the 30 itemed learning achievement test with the discrimination values from .20 to .53 and the reliability value of .78

; the 20-itemed questionnaires in the 0-5 Likert scale, with itemized discriminating powers ranging 0.25-0.62 and a reliability of 0.78. The questionnaires asked Pratomsuksa 5/2 students' opinions about instruction using the school curriculum of Ban Nongchim (Singchanbumrung) school ; and the 35-itemed questionnaires in the 0-5 Likert scale on opinions of the teachers who taught and used school curriculum, with the itemized discriminating values ranging 0.34-0.99 and the reliability value of 0.96. Data analysis employed Mean, Standard Deviation, and percentage.

The results of the study were as follows:

1) Findings from surveying the needs of school committees, Prathomsuksa 5 students' parents, teachers of Thai language, and Prathom Suksa 5 students suggested that all the sectors demand to develop Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5, Ban Nongchim (Singchanbumrung) School.

2) The development and evaluation of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5/2, Ban Nongchim (Singchanbumrung) School resulted the "highly suitable" level ($\bar{X} = 4.68$, S.D. =0.19).

3) Trying out the use and finding the efficiency of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5/2, Ban Nongchim (Singchanbumrung) School resulted the efficiency of 85.61/84.00 and the index of effectiveness of instructional plans of the additional supplement at 0.5935, meaning students gained 59.35 in learning.

4) Evaluating opinions of students on learning activities using the designed curriculum suggested the "highly agree" level ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.08) and the opinions of teachers on the suitability of the curriculum were at the "highly suitable" ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46).

In conclusion, the school curriculum of Ban Nongchim (Singchanbumrung) school in the Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of Isan lullabies for Pratomsuksa 5, that was developed, was the

curriculum that has complete and consistent elements ; was approved by a team of experts at the “very good” level ; has efficiency and effectiveness ; and can be used for teaching students and make them accomplish curriculum’s objectives.

Keywords:Development curriculum, Thai language substance group

บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรในท้องถิ่นในระดับโรงเรียนจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาซึ่งครูผู้สอนและผู้บริหารการศึกษาจะต้องตระหนักในความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการนำภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเพราะการวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสามารถนำข้อค้นพบมาแก้ไขปัญหาและนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น นิทานพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ผญา เพลงกล่อมเด็กอีสาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 17) เพลงกล่อมเด็กอีสาน เป็นเพลงพื้นบ้านเพลงแรกที่เด็กได้ยินได้ฟัง และซึมซับอยู่ในจิตวิญญาณของคนอีสาน แม้ในปัจจุบันไม่มีบทบาทสำคัญเด่นชัดในวิถีชีวิตประจำวัน แต่เพลงกล่อมเด็กยังมีเรื่องราวมากมายที่อยู่ในความทรงจำของคนอีสาน แม้ในยุคปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่เริ่มหวนหาความ

อบอุ่นในอดีต เพลงกล่อมเด็กมีส่วนในการถ่ายทอดปรัชญาการดำเนินชีวิต และหล่อหลอมบุคลิกภาพของชาวอีสานมายาวนาน จึงควรที่จะได้มีการศึกษาในประเด็นต่างๆ จากเพลงกล่อมเด็กเป็นสื่อในการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ตามวิถีไทยแก่เยาวชนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะภาคอีสานทั้ง 17 จังหวัด เช่น จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งภูมิปัญญาไทยได้สูญหายไปจากสังคมไทยเป็นอันมากและเกือบหมดสิ้น โดยมีภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยเข้ามาแทนที่ เห็นได้จากเนื้อหาการจัดการศึกษาในปัจจุบันโดยเฉพาะการศึกษาในระบบมีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทยจึงทำให้ภูมิปัญญาไทยไม่ได้รับการฟื้นฟู และนำคุณค่ามาปรับใช้ในการจัดการศึกษาและวิถีชีวิตไทยในปัจจุบัน ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ผู้คนส่วนใหญ่ละเลย ละทิ้ง ไม่สนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาไทยการจัดการศึกษาในปัจจุบันจัดแบบขาดดุลทางภูมิปัญญา ขาดการสร้างสรรคองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย

อย่างต่อเนื่อง ขาดนโยบายในการส่งเสริม ด้านภูมิปัญญาไทย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจโดย ศึกษาค้นคว้าแนวทางการปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมในการพัฒนา ผู้เรียน โดยการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี ในชุมชน และความสนใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเพลงกล่อมเด็กอีสาน ที่จะนำมาพัฒนา เป็นหลักสูตร เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียน การสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ ด้านภาษา และวรรณกรรมท้องถิ่น ให้เด็กรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น และร่วมใจกันอนุรักษ์ สืบทอด ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของภาคอีสานให้ คงอยู่ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็ก อีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนา หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์ บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย(สาระ เพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับ เหมาะสมมากขึ้นไป

2. เพื่อทดลองใช้และหาประสิทธิภาพ ของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม(สิงห์

จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้ได้ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

3. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตร โรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตของการวิจัย

โดยมีกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตร ในการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรครูผู้ร่วมพัฒนา หลักสูตรสาระเพิ่มเติม 3 คน

1.2 นักเรียนที่ได้มาจากการเลือก แบบเจาะจง จำนวน 20 คน

1.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน

1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน ทั้งหมดจำนวน 4 คน ได้มาโดยการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่าง หลักสูตร

2.1 ครูผู้สอนหลักสูตรสาระเพิ่มเติม 3 คน

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 20 คน

2.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน

2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรสาระเพิ่มเติม

3.1 ครูจำนวน 3 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

3.2 นักเรียนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 คน (1 ห้องเรียน)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม

4.1 ครูจำนวน 3 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

4.2 นักเรียนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 คน (1 ห้องเรียน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เอกสารประกอบหลักสูตร เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด จำนวน 10 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน

20 ข้อ

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนและใช้หลักสูตร ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย สรุปผลการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนภาษาไทยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสานอยู่ในระดับมากที่สุด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนภาษาไทย มีความต้องการพัฒนาหลักสูตรในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินการพัฒนา

ประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสานชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ด้วยการใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

3.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสานชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้คะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน การประเมินผลงาน และการทดสอบย่อยของนักเรียน คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.61 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80

3.2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และทดลองใช้

กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) จำนวน 30 คน โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5935 คือ ผู้เรียนมีความรู้หลังจากได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสานชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้ปรับปรุงด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมแล้ว ร้อยละ 59.35

4. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ตามเกณฑ์และแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ . 2551: 96) ปรากฏว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 4.66) ระดับคุณภาพเห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.2 ความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่ม

เต็ม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมมีค่า ($X = 4.70$) และแยกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ มีค่า ($X = 4.74$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ด้านจุดมุ่งหมาย มีค่า ($X = 4.67$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ด้านคำอธิบายรายวิชา มีค่า ($X = 4.67$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีค่า ($X = 4.73$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ด้านเวลาเรียน มีค่า ($X = 4.70$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่า ($X = 4.80$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ มีค่า ($X = 4.33$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมาก ด้านการวัดและประเมินผล มีค่า ($X = 4.60$) ระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูผู้สอนภาษาไทย และนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทุกฝ่ายมีความต้องการให้มีหลักสูตร โรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมีความพร้อมในการให้การช่วยเหลือด้านการให้คำปรึกษา การให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลหลากหลายวิธี นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและใช้ชุมชนเป็นสถานที่ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังต์ อุทรานันท์ (2527: 38-42) ที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการของสังคมและผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดหลักสูตรให้สนองความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา สุวรรณศรี (2550: 83) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้ชูปวงพารา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ได้สำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน (ร้อยละ 100) มีความต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้ชูปวงพารา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อใช้สอนนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

หลักสูตรที่ใช้อยู่ ส่วนใหญ่ถูกกำหนดมาจาก ส่วนกลาง ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เซเตอร์สตรอม (1985: 242 - 252) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวรรณกรรมท้องถิ่นในแคนาดา พบว่า แหล่งข้อมูลในห้องสมุดมีจำนวนน้อยมาก จึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อ นักเรียน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยสำรวจเกี่ยวกับรูปแบบที่สำคัญสำหรับวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเน้นการใช้กรณีพิเศษสำหรับชาวแคนาดาในภาคเหนือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กลอเรีย เจ โธมัส (2002: 439 - 449) ได้ศึกษาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีพื้นเมืองของชาวบัลกาเลีย พบว่า การนำครูมาอบรม โดยให้มีการศึกษาแบบร่วมมือ ในการสร้างหลักสูตรการร่วมมือระหว่างชุมชนกับนักการศึกษาในการออกแบบการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายของบทเรียน การใช้ผู้เชี่ยวชาญจากท้องถิ่น จะทำให้ครูได้ออกแบบวิธีการในการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรจินา ดี อามิโก (2001-2002) ได้ทำการค้นคว้า เก็บข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีพื้นเมืองของชาวบัลกาเลีย ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นชาติและ สิ่งที่สืบทอดต่อๆ กันมา ในหมู่บ้านบัลกาเรียนนั้นมีประเพณี วัฒนธรรมที่สืบมาด้วยวิธีการพูดออกไปเรื่อยๆ ไปตามยุคสมัยรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ โดยทำการศึกษามาตั้งแต่ปี 1999 เริ่มจากการ

ไปศึกษาภาษา การสัมภาษณ์ สอบถามนำมารวบรวมเก็บเป็นข้อมูลและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยแมน (2001: 518-528) ได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ในท้องถิ่น โดยได้ดำเนินการพัฒนากร่างหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการแลสภาพบริบทของท้องถิ่น จากนั้นจึงนำมาทดลอง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คูซโซ (2001: 1311 - A) ได้ศึกษาวิธีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรรูปแบบสหวิทยาการ โดยอาศัยความร่วมมือในกลุ่มครู พบว่า การสร้างหลักสูตรควรคำนึงถึง 6 ประการ ดังนี้ 1. การเลือกหัวข้อเพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ 2. กระบวนการวางแผน 3. ความร่วมมือในการวางแผน 4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา 5. ผลกระทบต่อครู 6. ทิศทางการทำงานของครู

2. การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองนิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงาน ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความสนใจและตั้งใจ ทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงานและเห็นคุณค่าของการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีประสบการณ์ใน

การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึง ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าถาม ตอบคำถาม นำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้า อย่างถูกต้องและมีเหตุผล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามความเหมาะสมทั้งจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จากผลงาน และจากการทดสอบ ศึกษาค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสม่ำเสมอ ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม สามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เรียนมีความเป็นประชาธิปไตยรู้จักบทบาทหน้าที่การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ผู้เรียนมีกระบวนการคิด ปฏิบัติจริงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเข้าใจซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังข์ อูทรานันท์ (2532: 244) และอึ้ง บัวศรี (2542: 8-9) กล่าวว่าในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องกับความต้องการและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่วนการกำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาก็ต้องยึดแนวทางจาก เป้าหมาย การนำเสนอเนื้อหาวิชาต้องคัดเลือกเนื้อหา ที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจุดประสงค์ และเป้าหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการและกิจกรรมการวัด/ประเมินผลต้องสามารถวัดได้ตามที่จุดประสงค์กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร บุตรราช (2548: 74

- 77) ที่ได้ศึกษา เรื่อง ใก่อย่างสูตรโบราณของชุมชนท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีประโยชน์และความเหมาะสมในระดับเห็นด้วยทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวนาฏ วรณศิริ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยรายวิชาเพิ่มเติม ท 40202 วรรณกรรมท้องถิ่นเขตทวีวัฒนา เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อมเดือน ถิ่นปัญญา (2548: 67) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง หมอลำกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนม่วงหวานพัฒนศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบของหลักสูตรที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ หลักการ คำอธิบายรายวิชา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ ส่วนจุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตรการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ นาเสถียร (2548: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การ

พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรโดยการอาศัยแนวคิดในการประเมินหลักสูตรแบบ Puissance Measure (P.M.) ได้หลักสูตรมีค่า P.M. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 14.25 ด้านผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เท่ากับ 16.67 สรุปตามเกณฑ์การประเมินได้ว่าหลักสูตรมีคุณค่าสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิคเตอร์ เอ็ม ชุกโบ (2003: 1 - 8) ได้ศึกษานโยบายด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นในฟิลิปปินส์ โดยอธิบายถึงมิติที่หลากหลายทางภาษา พบว่า นโยบายด้านภาษาในฟิลิปปินส์ทำให้เกิดผลกระทบด้านการอ่านออกเขียนได้ในวาระยี่จึงมีการบรรจุกวีนิพนธ์ (Poetry) ของวาระยี่ลงไป ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ งานด้านวิชาการ เครือข่ายวิทยุ และการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน โดยในส่วนของงานด้านวิชาการให้มีการอ่านกวีนิพนธ์ในการรับเข้าทำงานใหม่ ในส่วนของเครือข่ายวิทยุเกิดขึ้นโดยการส่งแข่งขัน และในทางการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน เป็นกวีนิพนธ์จากงานเขียนที่มีความหมายเพื่อสร้างทัศนคติที่ต้องการให้คงอยู่

3. ผลการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองจิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เนื่องมาจากหลักสูตร

ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.61/84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็นเพราะเพลงกล่อมเด็กอีสานซึมซับอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสและมีความรู้ เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน มาแต่ยังเด็ก มากหรือน้อยตามค่านิยมของครอบครัวหรือสังคมนั้นๆ และผู้วิจัยยังได้จัดกระบวนการเรียนรู้หลากหลายวิธี โดยเฉพาะวิธีการสืบค้นความรู้จากสื่ออินเทอร์เน็ต การสอบถามผู้รู้ ซึ่งเป็นวิธีการที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีกิจกรรมที่ทำทลายความอยากรู้อยากเห็น เช่น การออกไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน การออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอก ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จึงทำให้คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทำให้บรรลุเป้าหมายของการวิจัย ซึ่งไปตามหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้เทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนันทา เมฆสุทัศน์ (2548: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการฟัง

ภาษาอังกฤษตามหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษตามหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.29/78.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อาจเนื่องจากแบบฝึกเสริมทักษะที่ได้สร้างขึ้นตามขั้นตอนกระบวนการ มีการปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองสอนก่อนนำไปสอนจริง แบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดชัดเจน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยเน้นทักษะการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญรัตน์ โจนฉายดา. (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานตะกร้าพลาสติก พบว่า ผลการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.20 คิดเป็นร้อยละ 87.33 ของคะแนนเต็ม 30 ทำให้ได้ประสิทธิภาพของแผนการสอนตามเกณฑ์ 91.14/87.33 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญญา กุหลาบขาว (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ภาษาล้านนาเบื้องต้น หน่วยพื้นฐานภาษาล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรอยู่ในระดับดีขึ้นไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาร์กัรฟัส (2009: 31 - 38) ได้ทำการศึกษานโยบายการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในแถบเอเชียตะวันออกเฉียง

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ข้อควรมีในเครื่องมือในหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ความขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติ (Lack of Competent Staff) ครูมีทัศนคติที่ดี และมีความอดทน (Teacher attitude and resistance) ความวิตกกังวลในสิ่งที่ไม่รู้ของครู (Fear of the unknown) แหล่งศึกษาหาข้อมูลไม่เพียงพอ (Lack of resources) และค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิ่งจันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.5935 คิดเป็นร้อยละ 59.35 หมายความว่า ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนจบทุกแผนโดยเฉลี่ยร้อยละ 59.35 การที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจนมีความก้าวหน้าดังปรากฏสืบเนื่องมาจากหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิ่งจันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีรายละเอียดครบถ้วน สมบูรณ์ ชัดเจน สาระการเรียนรู้เป็นเรื่องที่พบในชุมชนและท้องถิ่น ผู้เรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ทำให้เกิดการอนุรักษ์และเกิดความรักในท้องถิ่นตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญร่วม ตาลจินดา (2551: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทำไม้กวาดดอก
หญ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผล
การวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลจากการ
ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ
0.8210 คิดเป็นร้อยละ 82.10 หมายความว่า
ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ
82.10 อาจเนื่องมาจากแผนการจัดการ
เรียนรู้ที่นำมาใช้ ผ่านกระบวนการสร้างและ
ขั้นตอนการประเมินตรวจสอบ จากอาจารย์
ควบคุมวิทยานิพนธ์อย่างตียิ่ง รวมทั้งผ่าน
การประเมินอย่างรอบคอบจากผู้เชี่ยวชาญ
ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญโญธิมา ภูรี
โรจน์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา
วิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบ
บูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง
ระบำกรมหลวงชุมพรรำลึก สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี พบว่า
ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบที่
สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียน
ได้คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูง
กว่าก่อนเรียน คะแนนมีความแตกต่างอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลัง
จากทดลองใช้หลักสูตรนี้ นักเรียนมีความรู้
ความเข้าใจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร สร้อย
จิตร (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระ
การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง

การทอผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ ช่วงชั้นที่ 3 พบ
ว่า นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม
สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
เรื่อง การทอผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ ช่วงชั้นที่
3 ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7758 คือผู้
เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 77.58

4. ผลการประเมินการใช้หลักสูตร
โดยประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อ
การเรียนรู้ด้วยหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนอง
ฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อม
เด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผู้
เรียนที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม
หลักสูตร มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง อาจเป็น
เพราะว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความ
สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กิจกรรม
การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้
ฝึกปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใน
ชุมชน จากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้มีความรู้
และมีรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตภายใต้ข้อคิด
ปรัชญา ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวทำให้
เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจเนื้อหาสาระได้
ง่าย นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้สืบค้นความรู้จาก
สื่อที่หลากหลาย เช่น เอกสาร วารสาร สื่อ
อินเทอร์เน็ต เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การจัดทำสื่อการเรียนรู้ประเภทใบความรู้
ใบกิจกรรม สอดคล้องกับจุดประสงค์การ
เรียนรู้การวัดและประเมินผลใช้วิธีการวัดจาก
ผลงานและตามสภาพจริง ซึ่งสามารถวัดได้
ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งด้านความ
รู้ กระบวนการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

โดยเลือกใช้เครื่องมือตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แจ้งข้อมูลที่ได้จากการประเมินให้ผู้เรียนรับทราบ จึงทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผลงานตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แชมมณี (2528:113-114) และใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 192) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถตอบสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ และเพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันธา วงศ์บุตร (2553: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเท่ากับ 4.54 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโกเบลล์ (2009: unpagged) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายปฏิรูปการศึกษาและผลกระทบของกฎหมายที่มีต่อการตัดสินใจหลักสูตรท้องถิ่น การสอนในชั้นเรียนและความพึงพอใจในอาชีพครูในรัฐอิลลินอยส์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุพิศ อัครพิน (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง ผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านเนื้อหา รูปแบบการเรียน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพระดับ 4.70 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเหมาะสม และมีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีความสนใจ จึงทำให้หลักสูตรมีคุณภาพระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา กุหลาบขาว (2549: บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ภาษาล้านนา เบื้องต้น หน่วยพื้นฐานภาษาล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

แสดงว่าองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันรา วงศ์บุตร (2553: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองฉิม(สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองฉิม(สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอนัว แม็คแอลเวอร์ (2009: 1 - 12) ได้ทำการศึกษาด้านกำเนิดของภาษาของประเทศแคนาดา พบว่า ครูต้องรู้วัฒนธรรมและสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น จึงจะสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูต้องทำวิจัย เตรียมข้อมูลเบื้องต้น พร้อมทั้งรวบรวมแหล่งข้อมูลจากหลายแหล่งในการสร้างวรรณกรรมที่เป็นของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการจัดกระบวนการเรียน

รู้ให้กับผู้เรียน ดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน จะต้องทำการสำรวจความต้องการหลักสูตรโรงเรียนก่อน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด

1.2 ผู้พัฒนาหลักสูตรโรงเรียน เรื่อง เพลงกล่อมเด็กอีสาน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะพัฒนาเป็นอย่างไรดี และจะต้องทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม พร้อมทั้งต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1.3 บทบาทของครูในการโน้มน้าวผู้เรียนให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น โดยนักเรียนจะต้องรู้จักท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง เกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นครูควรมีบทบาทในการพูดโน้มน้าวชักจูง หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ เสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และเกิดความตระหนักในคุณค่าของความเป็นท้องถิ่น

1.4 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดทำห้องเรียนภูมิปัญญาวิถีชีวิตพื้นบ้านท้องถิ่นตนเอง การจัดกิจกรรมการประกวดร้องเพลงกล่อมเด็กในวันแม่แห่งชาติ และจัดทำเนียบ

วิทยาการท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ และเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน อันจะส่งผลให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นยั่งยืนสืบไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาปรับปรุง อนุรักษ์และสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง ซึ่งจะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สูญหายไป

จากสังคมไทย

2.3 ควรมีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อเป็นการผสมผสานสื่อนวัตกรรมท้องถิ่นกับสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2.4 ควรนำหลักสูตรสาระเพิ่มเติมที่พัฒนา มาจัดทำเป็นหลักสูตรบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บุคคลที่มีความสนใจสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

2.5 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมในเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน สังคม และท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งมีหลักสูตรที่ควรพัฒนาและนำเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน คือ สาระเพิ่มเติม เรื่อง นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาอีสาน

References

- Akpin, Nupid. (2010). Local Curriculum Development in Working, Occupation, and Technology Learning Substance titled “Bark Dyed Cotton,” Matayomsuksa 4, Tatnarai-wittaya School, by using Mixed Method Research. Plastic Basket Weaving,” Master of Education Thesis, Mahasarakam University.
- Bootrad, Siripon. (2005). Local Curriculum Development titled “Traditional Grilled Chicken Formula,” Kamtarawichai District, Mahasarakam Province. Master of Education Thesis in Non-formal Education, Mahasarakam University,
- Buasri, Tamrong. (1999). Theory of Curriculum in Design and Development. the 2nd Edition. Tanatat Printing.

- Cuozzo, Christopher Charles. (2001). "Collaborative Curriculum Decision Making in Middle School Interdisciplinary Curriculum Development," Dissertation Abstracts International. 62(4): 1311 - A ; October,
- Gaiwayene, Gloria J. Thomas. (2011). A Critical Approach to Louise Erdich's the Antelope Wife and other Emerging Native Literature as a step towards native ways of learning and teaching, 2002. Available online at <http://www.education.mcgill.ca/edmje.htm> (2011/07/20).
- Hargreaves. (2009). Designing and Implementing Local Curricula. A. Changing times New York, NY, Teacher College Press. P. 31-38.
- Jonelaita, Tanyarat. (2006). Local Curriculum Development titled "Plastic Basket Weaving," Master of Education Thesis in Non-formal Education, Maharakham University,
- Kammanee, Tidsana. (1985). Program Evaluation: Primary Education Program 1978: Theory and Practice Guideline. Bangkok: Mass.
- Kulabkao, Kalaya. (2006). Local Curriculum Development in Foundation of Lanna Language, Basic Lanna Language Unit, Thai Language Learning Substance for Class Level 4 Students. Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Uradid Rajabhat University.
- Meksutad, Sunanta. (2005). Development of Skill Practice for English Listening based on Local Curriculum for Matayomsuksa 2 Students, Municipal 2 School, Prasattong Temple, Supanburi Province. Master of Education Thesis in Foreign Language Teaching. Silpakon University.
- Nasatien, Kanyarat. (2005). Local Curriculum Development in for Matayomsuksa 4 Students, Kalasin Educationa Service Area 1. Master of Education Thesis. Maharakham: Maharakham University.
- Office of Basic Education Commission. (2009). "Guidelines for Curriculum Management," in Document of Core Curriulum of Basic Education 2008. Bangkok: Agriculture Corporative Association of Thailand ltd.

- Onowa Mclvor. (2009). Strategies for Indigenous Language Revitalization and Maintenance, 2009. Available online at <http://www.literacyencyclopedia.ca> (2009/04/03)
- Puriroj, Pantima. (2006). Integrated Curriculum Development in Art Learning Substance titled "Memorial Kromluang Choompon Dancing," for Mataya-omsuksa 1 Students, Chonburi Province. Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Graduate School, Burapa University.
- Regina D'Amico. (2011). A multi-media Documentation of Bulgarian Folk Music, 2001-2002. Available online at. <http://www.irex.org/> 2011 (2011/07/22) at www.irex.org/system/files/DAmico.pdf
- Soijit, Ampon. (2006). Local Curriculum Development, Working, Occupation, and Technology Learning Substance, Titled "Surin Mudmee Silk Weaving," Class level 3. Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction. Mahasarakam: Mahasarakam University.
- Suwanson, Kanidta. (2007). Local Curriculum Development in Working, Occupation, and Technology Learning Substance titled "Handwork Havea Brasilliensis dipping with Rubber for Primary School Students. Master of Education Thesis (Curriculum and Instruction). Pranakon-sriayudaya: Pranakon - sriayudaya Rajabaht University.
- Tanjinda, Boonreum. (2008). Local Curriculum Development titled "Broom Grass Handwork," Working, Occupation, and Technology Learning Substance, Pratomsuksa 5. Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction. Mahasarakam: Mahasarakam University.
- Tinpanja, Eaumdeun. (2008). Local Curriculum Development, Art Learning Substance, titled "Mo-lam-klon," for Pratomsuksa 3 Studnets, Muangwan-padtanasuksa School, Khon Kaen Province, Master of Education, Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Utranan, Sa-ngad. (1989). Foundation and Curriculum Development. the 3rd Edition, Bangkok: Mitsayam.

- Victor N. Sugbo. (2003). Language policy and local literature in the Philippines, 2003. Available online at <http://vnweb.hwwilsonweb.com> (2009/10/20)
- Wansiri, Yaowanat. (2008). Local Curriculum Development in Thai Language Learning Substance, Suplemmentary Subject T 40202 Local Literature ofTaweewattana District, for Mataomsuksa 4 Students, Nawaminrachinutid Satreewittaya School, Bhuddamonton, Bangkok: Master of Education Thesis in Thai Language Teaching, Silapakon University.
- Wongboot, Nirachara. (2005). School Curriculum Development in Bannongchim School (Singjanbamroong), Thai Languag

ความต้องการการนิเทศภายในในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครู
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 32

THE NEEDS FOR INTERNAL SUPERVISION ON ART SUBJECTS OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 32

โสภณ ชุมพลศักดิ์¹, สุนทร โคตรบรรเทา², ปราณิพันธ์ จารุวัฒนพันธ์³

Sopon Chumponsak¹, Sunthorn Kohtbantau², Praneephan Jaruwatanaphan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศภายในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 32 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และ
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการทั้งสามด้านดังกล่าว
โดยจำแนกตามตัวแปรต้น คือ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ และเพื่อรวบรวมปัญหา
และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปฏิบัติ ोनในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจำนวน 132 คน ซึ่ง
ได้มาโดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ตัวเลือก
ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีค่าความเชื่อมั่น .80 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าความถี่
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และวิธีการ
ของ เชฟเฟ ผลการวิจัยสำคัญสรุปได้ดังนี้

1 นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2 รองศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1 M.Ed., Graduate in Educational Administration, Graduate School, Buriram Rajabhat University

2 Associate Professor, Dr., Thesis Advisor, Graduate School, Buriram Rajabhat University

3 Assistant Professor, Dr., Thesis Co-advisor, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

1. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความต้องการการนิเทศภายในโดยรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษา สาขาศิลปะและสาขาอื่นๆ มีความต้องการการนิเทศภายในโดยรวม รายด้าน และรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่อง การแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการใช้หลักสูตร การนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาและแก้ไข การใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้และหลักการวัดผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องการนิเทศ การใช้หลักสูตร และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาและแก้ไข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในเรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลจุดเน้นความต้องการของท้องถิ่น การนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลักการวัดผลการเรียนรู้ ที่ระดับ .05

3. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีความต้องการการนิเทศภายในโดยรวม รายด้านและรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่องการแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้ การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น การวางแผน การจัดทำหลักสูตร การอบรมการใช้หลักสูตร การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง การแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดทำหลักสูตร และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลจุดเน้นความต้องการของท้องถิ่น การอบรมการใช้หลักสูตร การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ที่ระดับ .05

4. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา เห็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การสอนไม่เพียงพอและครูขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวัดประเมินผลที่หลากหลาย และให้ข้อเสนอแนะสำคัญคือควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นท้องถิ่นความเป็นเอกลักษณ์ของไทย ควรจัดตั้งงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น และควรจัดอบรมเทคนิคการวัดผลและประเมินผล

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to study the needs for internal supervision in art subjects of teachers in secondary schools under Buriram Secondary Education Service Area Office 32 in 3 aspects, namely curriculum development, learning management, and learning measurement and evaluation aspects; to compare the needs in the 3 aspects as classified by educational level and experience; and to collect additional problems and suggestions related.

The sample used in this research were 132 teachers teaching art subjects, derived through Krejcie & Morgan's Table and simple random sampling. The instrument used for collecting the data was the 5-point - rating - scale questionnaire, constructed the researcher and with reliability of .80. The statistics used for analysing the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe's Method.

The main research were findings were summarized as follows:-

1. The teachers teaching art subjects in secondary schools had needs for internal supervision as a whole, in individual aspects, and by item at the high level.

2. The teachers teaching art subjects in secondary schools with the educational level in art field and other fields had needs for internal supervision as a whole, in individual aspects, and by item mostly at the high level; except on appointing school curriculum developers, supervising on curriculum implementation, using evaluation results to improve, develop and adapt, using technology to organize learning, and learning evaluation principles, it was found at the highest level, and mostly with no difference; except on supervising on curriculum implementation and, using evaluation results to improve, develop and adapt, it was found with statistically significant difference at the .01 level, and on analysing data emphasizing local needs, supervising and controlling organization of learning activities and learning evaluation principles at the .05 level.

3. The teachers teaching art subjects in secondary schools with experience below 5 years, 5-10 years, and more than 10 years had needs for internal

supervision as a whole, in individual aspects, and by item mostly at the high level; except on appointing schools curriculum developer, student learning roles, analysing local curriculum, planning, preparing curriculum, training on curriculum implementation, developing desirable characteristics, and using technology to organize learning, it was found at the highest level and mostly with no difference; except on appointing school curriculum developers, analysing core curriculum, local curriculum, and school curriculum, planning curriculum preparation, and participating in curriculum development, it was found with statistically significant difference at the .01 level, and on analyzing data emphasizing local needs, training on curriculum implementation, developing desirable characteristics, learning organization principles, and instruments for learning evaluation at the .05 level,

4. The teachers teaching art subjects in secondary schools perceived main problems on teachers lacking knowledge and understanding in local curriculum preparation, schools lacking instructional media materials and equipment, and teachers lacking knowledge and understanding in diverse evaluation processes; and gave important suggestions that curriculum be improved to become localized and of Thai identity, budget on materials and equipment be increased and training on measurement and evaluation techniques be conducted.

Keywords: Internal supervision, teachers of art subjects, curriculum development, learning management, learning measurement and evaluation

บทนำ

การบริหารโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สามารถนำหลักการนิเทศภายใน เทคนิควิธีการ สื่อและเครื่องมือมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศภายในเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ

ภายในโรงเรียน เป็นภารกิจอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำกับดูแลให้ครู นำนโยบายและความมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรการจัดการ เรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับผู้เรียน กระบวนการนิเทศภายในจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นที่ต้องอาศัย ผู้มีความรู้ความสามารถ ช่วยนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศภายในนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เพราะการนิเทศภายในเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ช่วยให้ครูมีความรู้ทันสมัย ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์เสมอ และช่วยแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคต่างๆ ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจความพึงพอใจแก่ครูและช่วยให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในด้านวิชาชีพอันจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ ผู้เรียนมีคุณภาพการนิเทศภายในถือว่าเป็นงานหนึ่งของงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน เพราะการนิเทศภายในเป็นกระบวนการหรือวิธีการ หรือกิจกรรม ที่บุคลากรภายในโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น สร้างความเชื่อมั่นในตนเองของครูผู้สอนการนิเทศภายในเป็นส่วนย่อยของการนิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอนในโรงเรียนโดยมุ่งที่พฤติกรรมของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ลักษณะของการนิเทศภายใน มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การจัดสิ่ง

อำนวยความสะดวก การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดอบรมประจำการ การประชุมนิเทศ การบริการพิเศษ งานสัมพันธ์ชุมชน และงานประเมินผล โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและคุณภาพของผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2548: 28)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่าทั้งตนเองและสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 3 สาระ คือ ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ซึ่งแต่ละสาระมีลักษณะแตกต่างกันไปตาม แนวทางการแสดงออกและการรับรู้ การพัฒนาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมนั้นผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจ ด้านสาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ต้องมีความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึง การเตรียมการสอน การจัดการเรียนรู้อการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโรงเรียน และประเมินผลหลักสูตร เพื่อกำหนดว่ามี การบรรลุวัตถุประสงค์

การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ครูผู้

สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต้องพยายาม คัดสรร กระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียน บรรลุตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551ง: 25)

นอกจากนี้ในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างแท้จริงของผู้เรียนและครอบคลุม กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ด้านทักษะและกระบวนการ และด้านเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จึงต้องวัดและ ประเมินผลจากสภาพจริง และต้องอยู่บน หลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมิน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สิ่งหนึ่งที่เป็นปัญหา คือ การขาดการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบและไม่ได้มีการ

ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารไม่ได้ เห็นถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายในไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จึงต้องทำให้มีการพัฒนาการจัดการ ศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพ วิธีการ ที่นำมาซึ่งการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จดัง กล่าวก็คือการนิเทศภายใน (จินดา กรองทอง. 2552: 3)

มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน อุทัย ปลีกกล้า (2545: บทคัดย่อ) กล่าวว่าครูมีความต้องการการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ในด้านการวัด และประเมินผล การเรียนรู้การจัดการเรียน การสอนโดยครูผู้สอนมีความต้องการ การนิเทศภายในเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ของตนเอง และลัดดา เจียมจิวไร (2546: บทคัดย่อ) รายงานว่าครูในโรงเรียนสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มที่ 1 บางกอกน้อยมีความต้องการการนิเทศภายในอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับด้าน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผล และด้านการวางแผน การสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ) กล่าวว่าครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลใน เขตการศึกษา 7 มีความต้องการการนิเทศภายใน 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการใช้หลักสูตร ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการใช้สื่อการสอนและด้าน

การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศไปพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการนิเทศภายในจึงเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้สูงขึ้นโดยความร่วมมือจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องส่งเสริมสนับสนุน ครูผู้สอนทุกคนให้ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีคุณภาพ เพื่อส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกคนตามความมุ่งหมายของหลักสูตร จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนา ปรับปรุงงานนิเทศภายในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุด กับบุคลากรครู ชุมชน และพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รักความเป็นไทย ให้ความสำคัญการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ทั้ง 3 ด้านจำแนกตามตัวแปรต้นคือ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์

3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศภายใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 198 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2554

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 132 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งได้

มาโดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ
เครื่องซีและมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย
**เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล**

เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น
แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการที่
สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับซึ่งถามเกี่ยวกับ ระดับ
ความต้องการการนิเทศภายใน ใน 3 ด้าน
ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการ
จัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมิน
ผลการเรียนรู้

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลาย
เปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ทั้ง 3 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งค่าสถิติ
ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน การทดสอบค่าที การ
ทดสอบค่าเอฟ และการทดสอบความแตก
ต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ
แบบสอบถาม

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 32 จำนวน 132 คน เมื่อ
จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษา เป็นครู
ผู้สอนสาขาศิลปะ คิดเป็น ร้อยละ 57.58
ครูผู้สอนสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 42.42
ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์
กลุ่มประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อย
ละ 45.45 ประสบการณ์ 5-10 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 37.87 และมากกว่า 10 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 16.66

2. ความต้องการการนิเทศภายใน
ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต
32 มีความต้องการการนิเทศภายในด้าน
การพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดย
รวม รายด้านและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

ตารางค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความต้องการการนิเทศภายใน โดยรวมและเป็นรายด้าน

ความต้องการการนิเทศภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.38	0.25	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.32	0.23	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.22	0.17	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.14	มาก

จากตาราง พบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 มีความต้องการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความต้องการอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกตามตัวแปรต้น ได้แก่ ภูมิภาค การศึกษาและประสบการณ์ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาสาขาศิลปะและสาขาอื่น ๆ มีความต้องการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่อง การแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการใช้หลักสูตร การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

พัฒนาแก้ไข การใช้เทคโนโลยี จัดการเรียนรู้ และหลักการวัดผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ อยู่ในระดับมากที่สุด

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปีและ มากกว่า 10 ปี

มีความต้องการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่องการแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนการจัดทำหลักสูตร การอบรมการใช้หลักสูตร การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. เปรียบเทียบความต้องการการนิเทศ ภายใน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

3.1 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 ที่มีวุฒิการศึกษา สาขาศิลปะ และสาขาอื่น ๆ มีความต้องการการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง การนิเทศการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาแก้ไข แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในเรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลจุดเน้นความต้องการของท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ทุกข้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ส่วนใหญ่ทุกข้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ในเรื่อง หลักการวัดผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความต้องการการนิเทศภายใน โดยรวมและด้านการพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องการแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดทำหลักสูตร และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในเรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลจุดเน้นความต้องการของท้องถิ่นและ

การอบรมการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. ความต้องการการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมมีความต้องการการนิเทศภายในทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการการนิเทศภายในโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรถือว่าเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่ครูผู้สอนต้องมีความรู้และเข้าใจอย่างดีเพื่อพัฒนาหลักสูตรไปสู่การสอนให้กับผู้เรียน ไปจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนต้องมีการวางแผนไว้กับแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้

ความสามารถ ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องเร่งดำเนินการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในเรื่องการจัดทำหลักสูตรการใช้เทคโนโลยี การนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข และหลักการวัดผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ แมททอกซ์ (Mattox. 1978: 7061-A ; อ้างถึงใน ศิริพงษ์ เสาวภา. 2547: 56) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนาหลักสูตรและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวิน (Wayne. 1980: Abstract ; อ้างถึงใน ชูติมา ไตรยุทธยงค์. 2549: 56) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาแห่งรัฐเวอร์จิเนีย ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายงานที่มีอันดับความสำคัญสูง ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรร กระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ผ่านสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องเร่งดำเนินการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้ ตามความต้องการของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการ

การนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความต้องการการนิเทศภายใน ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมททอกซ์ (Mattox. 1978:

7061-A ; อ้างถึงใน ศิริพงษ์ เสาวภา. 2547: 56) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยล์ สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความต้องการการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สະท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ทั้งระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องเร่งดำเนินการนิเทศภายในด้านการวัดและ

ประเมินผลการเรียนรู้ ตามความต้องการของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความต้องการการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมททอกซ์ (Mattox. 1978: 7061-A ; อ้างถึงใน ศิริพงษ์ เสาวภา. 2547: 56) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยล์ สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ การประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ โดยรวมครูที่มีวุฒิต่างกันมีความต้องการการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความต้องการนิเทศภายในแตกต่างกัน เนื่องจากครูที่มีวุฒิสมาศศิลปะและสาขาอื่นๆ ให้ความสำคัญของการนิเทศภายในในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เหมือนกันและ

ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความต้องการ การนิเทศภายในแตกต่างกันทั้งนี้เนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์มากมีโอกาสได้รับการอบรม ศึกษาดูงาน มีความชำนาญการ มากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย

2.1 ความต้องการการนิเทศภายใน ของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความต้องการนิเทศภายในโดยรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง การนิเทศการใช้หลักสูตร การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา แก้ไข และการวิเคราะห์ข้อมูลจุดเน้นความต้องการของท้องถิ่น ครูที่มีวุฒิสาขาคณะอื่น ๆ มีความต้องการการนิเทศภายในมากกว่า วุฒิสาคณะศิลปะทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูที่มีวุฒิสาคณะอื่น ๆ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตรและด้านหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายใน ต้องให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในเรื่อง ดังกล่าว ให้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง เพื่อให้ ครูที่มีวุฒิสาคณะอื่น ๆ ได้ปรับปรุงงานต่าง ๆ เพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนสูงขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความต้องการนิเทศภายในโดย

รวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง การนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูที่มีวุฒิสาคณะอื่น ๆ ยังไม่มีความเข้าใจในการ จัด การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่ง ครูผู้สอนต้องเข้าใจหลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการ เรียนรู้ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้ เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดังนั้นจึงมีความ ต้องการการนิเทศ กำกับติดตามในระดับ มากและแตกต่างจากครูที่มีวุฒิการศึกษา สาขาศิลปะ ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรที่ เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องให้ความสำคัญ ต่อการนิเทศภายในเรื่อง การจัดการ เรียนรู้ ให้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง เพื่อให้ ครูที่มีวุฒิสาคณะอื่น ๆ ได้ปรับปรุงงานต่าง ๆ เพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนสูงขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศภายใน ของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด เทศบาลในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาสามัญและครูผู้สอนวิชาการ งานอาชีพ มีความต้องการการนิเทศภายใน ด้านการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกัน

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการนิเทศภายในโดยรวมและรายชื่อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง หลักการวัดผลการเรียนรู้ แตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาอื่น ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูมีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆระดับ ทั้งเป็นระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในเรื่อง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้เป็นปัจจุบัน และต่อเนื่อง เพื่อให้ครูที่มี วุฒิสมาชิกอื่น ๆ ได้ปรับปรุงงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความต้องการการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2.2 ความต้องการการนิเทศภายในของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความต้องการนิเทศภายในโดยรวมและรายชื่อส่วนใหญ่แตกต่างกัน ในเรื่อง การแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา การวางแผน การจัดทำหลักสูตรกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลจุดเน้น ความต้องการของท้องถิ่นและการอบรมการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์มากย่อมมีโอกาสในการได้รับการนิเทศ การอบรม ด้าน การพัฒนาหลักสูตร มากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย และหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมถึงกระบวนการนิเทศยังไม่เป็นระบบ มีมาตรฐาน ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความต้องการการนิเทศภายในแตกต่างกันเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องเร่งดำเนินการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรในเรื่องดังกล่าว ตามความต้องการของครู ที่มีประสบการณ์

ต่างกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีความต้องการการนิเทศภายในแตกต่างกันโดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความต้องการการนิเทศภายในมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปทุกด้าน

ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความต้องการนิเทศภายในโดยรวมและรายข้อส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์มากเคยชินกับหลักสูตรเดิม วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิมซึ่ง ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อเข้าสู่ยุคการปฏิรูปการศึกษาครูต้องมีการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อ การประเมินทั้งภายในและภายนอกจึงมีความต้องการการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้ เรื่องดังกล่าวแตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 5 ปี ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องเร่งดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้

กิจกรรมการนิเทศภายในที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูที่มีประสบการณ์ต่างกันโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยวันฤดี ปุยะติ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการการนิเทศภายใน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความต้องการการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้

ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้มีความต้องการการนิเทศภายในโดยรวมและรายข้อส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่อง เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ความต้องการการนิเทศภายในของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก ย่อมได้รับโอกาสในการนิเทศภายในมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อย เพียงแต่กระบวนการนิเทศยังไม่เป็นระบบที่มีมาตรฐาน จึงมีความต้องการการนิเทศภายในแตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในต้องเร่งดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูที่มีประสบการณ์ต่างกันถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกันมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2543: บทคัดย่อ)

ได้ศึกษา ความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีความต้องการการนิเทศภายในแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความต้องการการนิเทศภายในมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำไปใช้และการวิจัยต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ผู้บริหาร และครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ในเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมาย กระบวนการ และขั้นตอน การดำเนินงานนิเทศภายใน เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนิเทศภายในควรเร่งแก้ไขเพื่อให้การนิเทศภายในมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและต่อเนื่องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูและผู้บริหารมีความรู้และการสร้างความเข้าใจการพัฒนาการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้าน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาหลักการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็นของโรงเรียน

1.3 ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายใน ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการ การนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการนิเทศภายใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอันเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการ การนิเทศภายในในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ สถานภาพตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศภายในตามความต้องการของผู้บริหารและครู

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่อนุญาตให้ทำงานวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร โคตรบรรเทา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจารย์ที่

ให้คำแนะนำช่วยเหลือ จนประสบความสำเร็จ

ประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดชีวิต บุรพจารย์ คณาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีศีลสมาธิ ปัญญา

References

- Chinda, Krongthong. (2009). Problem and Means for Development of Internal Supervision in Secondary Schools under Buriram Educational Service Area Office 2. Thesis, Master of Education.
- Jeamjurai, Ladda. (2003). Teacher's Needs for Internal Supervision on Student -based Instruction in Schools under Bangkok Educational Service Area office 3, group1, Bangkok Noi. Master's Project MED. Educational Administration Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Ministry of Education. (2008). Guidelines for Learning. Bangkok: Aguricultural Cooperatives.
- Pleeklam, Uthai. (2002). Problems and Needs Internal Supervision Performance in Primary Extension Schools under Loei Primary Education Office. Thesis, Master of Education. Educational Administration, Loie Rajbhat institute.
- Priyaporn, Wonganutararoj. (2005). Academic Affairs Administration. Bangkok: Phim Dee Printing.
- Sanannam, sriphen. (2000). Need for Internal Supervision of Teacher the Lower Secondary Education Level in Primary Extention Schools under Municipal Education Office 7. Thesis M.Ed. (Educational Administration) Phitsanulok: Graduate School, Phiboonsongkhram Rajbhat institute.
- Saowapa, Siripong. (2004). Needs for Instructional Supervision in Primary Schools in Klang District under Rayong Educational Service Area Office 2. Thesis Master of Education. Primary Education, Burapha University.

Traiutharong, Chutima. (2006). Need for Instructional Supervision of Teachers in Sutharat School Network, Chonburi. Thesis, Master of Education, Educational Administration, Graduate School, Burapha University.

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Curriculum Evaluation of Bachelor Education Program in Physical Education Institute Northeastern Campus

ชุมพร ศรีเทพย์¹, พิศมัย ศรีอำไพ², ชวนพิศ รักษาพวก³

Chumporn Srithep¹, Pissamai Sri-ampai², Chuanpit Rauksapuk³

บทคัดย่อ

การประเมินหลักสูตรเป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้ข้อมูลสนทนาศึกษาในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2554 โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากร จำนวน 631 คน ประกอบด้วย อาจารย์ จำนวน 34 คน นักศึกษา จำนวน 90 คน บัณฑิต จำนวน 169 คน ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 169 คน และเพื่อนร่วมงานของบัณฑิต จำนวน 169 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 4 ฉบับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่าด้านบริบทโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระของหลักสูตร

1 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2 รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3 อาจารย์บัณฑิตศึกษาพิเศษ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 M.Ed. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

2 Associate Professor Dr. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

3 Tether, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่าควรสำรวจความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป และควรจัดการเรียนการสอนใน รายวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, การวิจัยเบื้องต้น และการใช้คอมพิวเตอร์สำนักงาน

2. อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่าด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ คุณลักษณะผู้เรียน คุณลักษณะของคณาจารย์ และวัสดุการศึกษา สื่อ ตำราเรียนและสถานที่เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่าควร จัดเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลให้เพียงพอ และควรเพิ่ม อุปกรณ์พลศึกษาที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

3. อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่าด้านกระบวนการโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่าควรวางแผนเพิ่ม อัตรากำลังอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอกับภาระงาน เพื่อให้อาจารย์รับผิดชอบเฉพาะงานสอนเพียงอย่างเดียว

4. บัณฑิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และเพื่อนร่วมงานของบัณฑิต เห็นว่าด้าน ผลผลิตโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ คุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไป ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ และคุณภาพการปฏิบัติงานด้านพลศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่าบัณฑิตควรศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และทันสมัยเพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และเป็นการพัฒนาตนเอง

โดยสรุป หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมทุกด้านอยู่ในระดับมากจึงสมควร ใช้หลักสูตรนี้ต่อไป แต่ควรหาแนวทางพัฒนาให้หลักสูตรมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นเพื่อ ความเป็นเลิศด้านพลศึกษา

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต, โปรแกรมวิชาพลศึกษา, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

Curriculum evaluation is the collection and study of data including data analysis and the utilization of information to adjust and develop curriculum so as

to make the curriculum up-to-date and in line with current social conditions. This research study, using the CIPP Model form, aimed to evaluate the curriculum of Bachelor of Education in Physical Education, Institute of Physical Education, northeastern campuses in the academic year 2011. Using the Stratified Random Sampling technique, the sample consisted of 631 affiliates which include 34 instructors, 90 students, 169 graduates, 169 graduates' superiors, and 169 graduates' colleagues. The research instruments of the study were composed of four sets of 5-leveled rating-scaled questionnaires and four sets of structured interviews. Statistics employed in data analysis were percentage, Mean, and Standard Deviation.

Findings of the study were as follows:

1. The instructors, students, and graduates thought that, overall and in detail aspects, the context which includes the objectives, structure, and content of the curriculum were at the "highly appropriate" level. They suggested that the learner needs should be surveyed in order to be employed as a guideline for further curriculum development as well as there should be the instruction of some courses including English for Communication, Introduction to Research Study, and the Utilization of Office Computer.

2. The instructors, students and graduates thought that, overall and in detail aspects, the fundamental factors which include characteristics of learners, characteristics of instructors, educational materials, media, textbooks, and location of instruction were at the "highly appropriate" level. They recommended the sufficient provision of computers for students to use for searching and the increase of physical education instruments employed in instruction.

3. The instructors, students and graduates thought that, overall and in detail aspects, the processes which include instruction, measurement and evaluation, and curriculum administration processes were at the "highly agree" level. They suggested a plan to increase the number of instructors and facilitative staff members in accordance with the work load so that instructors

take teaching part only.

4. The graduates, the graduates' superiors, and the graduates' colleagues thought that, overall and in detail aspects, the outcome which includes general performance; virtue, morality, and professional ethics; and physical educational performance were at the "highly appropriate" level. They suggested that graduates should additionally research into new and up-to-date knowledge in order to catch up with the current changing world and for self-development.

In conclusion, the curriculum of Bachelor of Education in Physical Education, Institute of Physical Education, northeastern campuses were at the "highly appropriate" level in all aspects. Therefore, the curriculum should be continuingly implemented. Yet, ways to develop the more appropriate curriculum should be obtained for the excellence in Physical Education later on.

Keywords: Curriculum Evaluation of Bachelor Education Program Northeastern Campus

บทนำ

การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการจัดการศึกษา เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพของการศึกษา หลายๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียน ระดับเขตจนถึงระดับชาติ (ชวลิต ชูกำแหง, 2551 : 187) หลักสูตรมีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ทำให้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุ

ตามความมุ่งหมาย และยังเป็นแนวทางในการวางแผนงานทางวิชาการ เป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษา เป็นสิ่งที่กำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหา เป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนการสอน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาประเทศและพัฒนามนุษย์ควบคู่กันให้มีคุณภาพนั่นเอง การพัฒนามนุษย์ที่ดีและมีคุณภาพต้องอาศัยหลักสูตรที่มีคุณภาพ คือ หลักสูตรที่มีความชัดเจนเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับบริบทของการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการหนึ่ง

ที่ทำให้หลักสูตรมีคุณภาพ คือ การประเมินหลักสูตร เพราะการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ ชาตะวิถี และคณะ 2552 : 1) การศึกษาเป็นกระบวนการที่ปลูกฝัง ถ่ายทอดความรู้ เจตคติ คุณลักษณะต่างๆ ให้เกิดกับตัวผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามหรือทำให้ดีขึ้นทุกด้าน การศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เพื่อให้ไปพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนมีอยู่ให้สามารถนำออกมาใช้ทำประโยชน์ต่อสังคมได้สูงสุด (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553 : 1) จากแนวคิดที่กล่าวมาชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมี การประเมินหลักสูตร เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 จนถึงปัจจุบัน ได้ดำเนินการจัดการศึกษา มาแล้ว 7 ปี แต่ยังไม่มีการประเมินหลักสูตรในระดับวิทยาเขต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินหลักสูตรนี้ เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยังมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันนี้อยู่หรือไม่ ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกการประเมินแบบ CIPP

(CIPP Model) ของ Stufflebeam (ชาวลิต ชูกำแพง. 2553 : 49) ซึ่งหลักการประเมินด้วยรูปแบบประเมินแบบ CIPP นี้ จะเริ่มตั้งแต่ด้านบริบท (Context) ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ประกอบด้วย คุณลักษณะผู้เรียน คุณลักษณะของคณาจารย์ วัสดุการศึกษา สื่อ ตำราเรียน และสถานที่เรียน ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การบริหารจัดการหลักสูตร ด้านผลผลิต (Product) ประกอบด้วย คุณภาพ การปฏิบัติงานทั่วไป ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ คุณภาพการปฏิบัติงานด้านพลศึกษา

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรมีสมรรถนะเป็นไปตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสมรรถนะของบัณฑิตตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู และสุดท้ายของการประเมินหลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของสังคม ความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นอย่างไรเหมาะสมหรือไม่ และการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประเมินแบบ CIPP Model ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context)
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input)
3. ด้านกระบวนการ (Process)
4. ด้านผลผลิต (Product)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 1,253 คน จำแนกได้ดังนี้

1.1 อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนปีการศึกษา 2554 จำนวน 68 คน

1.2 นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2554 จำนวน 180 คน

1.3 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2552 – 2553 จำนวน 335 คน

1.4 ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2552-2553 จำนวน 335 คน

1.5 เพื่อนร่วมงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2552 - 2553 จำนวน 335 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับประชากร โดยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 และมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 กำหนดขนาดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 1,253 คน

2.2 จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ซึ่งแบ่งออกได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 กลุ่มบัณฑิต กลุ่มผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และกลุ่มเพื่อนร่วมงานของบัณฑิต

2.3 จำแนกกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มออกเป็น 4 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ และวิทยาเขตอุดรธานี

2.4 แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ได้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 631 คน ดังนี้

2.4.1 อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนปีการศึกษา 2554 จำนวน 34 คน

2.4.2 นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 สาขาวิชา พลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2554 จำนวน 90 คน

2.4.3 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2552 – 2553 จำนวน 169 คน

2.4.4 ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2552 – 2553 จำนวน 169 คน

2.4.5 เพื่อนร่วมงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2552 – 2553 จำนวน 169 คน

ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มี 2 ชนิด คือ

1. ชนิดที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา จำนวน 4 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สำหรับอาจารย์เป็นผู้ตอบ

1.2 ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 5 เป็นผู้ตอบ

1.3 ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สำหรับบัณฑิตเป็นผู้ตอบ

1.4 ฉบับที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สำหรับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานของบัณฑิตเป็นผู้ตอบ

2. ชนิดที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 4 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์อาจารย์เกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา

ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์นักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา

ฉบับที่ 3 สัมภาษณ์บัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา

ฉบับที่ 4 สัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเกี่ยวกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2552 – 2553

การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามฉบับที่ 1-4 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามฉบับที่ 1-4 ตอนที่ 2 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์

2.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แต่ละฉบับมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ ตามเกณฑ์การให้คะแนน

2.3 นำคะแนนที่ได้รับไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

1. อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่าด้านบริบทโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่มาก และมีด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของอาจารย์ มีความเหมาะสมอยู่มากที่สุด แสดงว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้ และเสริมสร้างทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพด้านการพลศึกษาได้ โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร มีการกำหนดหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชา มีความเหมาะสม ส่วนเนื้อหาของสาระของหลักสูตรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติ งานจริงได้ และมีข้อเสนอแนะว่า

ควรสำรวจ ความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป และควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, การวิจัยเบื้องต้น และการใช้คอมพิวเตอร์สำนักงาน เพราะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

2. อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่าด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมและจำแนกตาม ด้านย่อย ได้แก่ คุณลักษณะผู้เรียน คุณลักษณะของอาจารย์ และวัสดุการศึกษา สื่อ ตำราเรียนและสถานที่เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อสาขาวิชาที่เรียน อาจารย์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวินัยในตนเอง มีการเข้าสอนตรงเวลา และสอนเต็มเวลา มีความรู้ความสามารถในด้านพลศึกษา มีทักษะ เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลาย มีการเตรียมการสอนที่ดีช่วยให้การจัดการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ ส่วนสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพลศึกษาควรมีอุปกรณ์และสื่อการสอนทันสมัย หลากหลาย และเพียงพออยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีสถานที่เรียนเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลให้เพียงพอ และควรเพิ่มอุปกรณ์กีฬาที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

3. อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต เห็นว่าด้านกระบวนการโดยรวมและจำแนก

ตาม ด้านย่อย ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียน การสอน การวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชา มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น

การกำหนดคกกิจกรรมการเรียนในแต่ละรายวิชามีความชัดเจน วิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน มีความยุติธรรมในการวัดผลและประเมินผลผู้เรียน มีความชัดเจนของเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ส่วนการบริหารจัดการหลักสูตร มีการนำผลการติดตามและประเมินผล การจัดการเรียน การสอนไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และจัดอาจารย์ในแต่ละรายวิชาเหมาะสมและควรมีการปลูกฝังทักษะและจรรยาบรรณวิชาชีพครูของนักพลศึกษาให้กับผู้เรียน และมีข้อเสนอแนะว่าควรวางแผนเพิ่มอัตรากำลังคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอกับภาระงาน เพื่อให้คณาจารย์รับผิดชอบเฉพาะงานสอนเพียงอย่างเดียว

4. บัณฑิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และเพื่อนร่วมงานของบัณฑิต เห็นว่าด้านผลผลิตโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ คุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไป ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ และคุณภาพการปฏิบัติงานด้านการ

พลศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าบัณฑิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมและผู้อื่นได้ มีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีเพื่อร่วมงานและบุคคลทั่วไป มีความ อดทนต่ออุปสรรคและปัญหาในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ตรงต่อเวลา มี ความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีความรู้ที่ถูกต้องทางพลศึกษา มีความ สามารถสอนพลศึกษารวมถึงการตัดสินกีฬา และสามารถในการค้นคว้าวิจัยและพัฒนา ทางพลศึกษาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการ เรียนการสอนต่อไป และมีข้อเสนอแนะว่า บัณฑิตควรศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และทันสมัยเพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกปัจจุบัน และเป็นการพัฒนาตนเอง ไม่ให้หยุดอยู่กับที่

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตร บัณฑิต โปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันการ พลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตมีความเห็นสอดคล้อง กันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมสร้าง ทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพด้านการ พลศึกษาได้ โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร มีการกำหนดหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชา มี ความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการปฏิบัติงานจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ สัตว์เฟิลเป็ม (บุญชม ศรีสะอาด. 2528 : 236-239) ที่พบว่า การประเมิน องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ด้าน คือ 1. การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมิน สภาพแวดล้อม สภาพที่พึงปรารถนา และ สภาพที่เป็นจริง บ่งชี้ถึงปัญหาและความ ต้องการอันนำไปสู่การตัดสินใจ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการ ประเมินทรัพยากรเพื่อวิเคราะห์ทางเลือก สำหรับการวางแผนและการออกแบบการ ใช้หลักสูตร 3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน กระบวนการต่างๆ ของการใช้หลักสูตร สำหรับการตัดสินใจว่าจะดำเนินการด้วย วิธีการใดจะแก้ไขอย่างไร

4. การประเมินผลผลิต เป็นการ ประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตและ ผลกระทบของการใช้หลักสูตรว่า เกิดผล ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และ ยังเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร หรือยกเลิกการใช้หลักสูตร และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ธรรมรงค์ ภูนาชัย (2547 : 95) พบว่า การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ จุฑาทิพย์ จันทร์เรือน (2552 : 54-104) พบว่า การประเมินด้านบริบท

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ โครงสร้างและเนื้อหา มีความเหมาะสม การจัดกระบวนการ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริฎญา สมานญาติ (2554 : 54-111) พบว่า การประเมินหลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา สถาบัน การพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านบริหารโดยรวมและจำแนกตาม ด้านย่อย ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระของ หลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตมีความเห็นสอดคล้องกัน ว่าด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนมีทักษะ เทคนิค และวิธีสอนที่หลากหลาย มีการเตรียมการสอนที่ดีช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพ และวัสดุการศึกษา สื่อ ตำราเรียน และสถานที่เรียนเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชวลิต ชูกำแหง (2551 : 147) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรใดๆ โดยทั่วไปแล้ว จะมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันอยู่ 3 ประการ คือ 1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถตอบสนองตาม วัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ 2. เพื่อตัดสินใจว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตร ตลอดจนงานบริหารงาน และ

การสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ 3. เพื่อวัดผลดูว่าผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรารวรรณ ฤทธิวงศ์ (2547 : 95) พบว่าการประเมินหลักสูตรการศึกษามหา บัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ด้านปัจจัยเบื้องต้นมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา แต่ละประเด็นปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน และ วัสดุการศึกษา สื่อ ตำราเรียน และสถานที่ เรียนเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาสิน สุชนะล้ำ (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานมีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพ สังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบรียทริบท์ (Breithaupt. 1997: 1668-A) พบว่า การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรโดยร่วมมือกันโดยรูปแบบการบูรณาการเทคโนโลยี การเรียนการสอนสำหรับหุ่นส่วนระหว่าง โรงเรียนกับมหาวิทยาลัย พบว่า (1) การ พัฒนาหลักสูตรโดยร่วมมือกันเป็นวิธีการที่มี ประสิทธิภาพต่อนักศึกษาฝึกสอนและครูพี่เลี้ยง ในการใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนหลักสูตรของ พวกตน (2) นักศึกษาฝึกสอนอาจจะจัดการ

ช่วยเหลือจากคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมาให้ครูที่เลี้ยงก็ได้ และ(3) ความต้องการที่ใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนหลักสูตรจะต้องเกิดจากความต้องการใช้จริงของครูไม่ใช่แผ่นคำสั่งจากโรงเรียน หรือจากผู้บริหารระดับเขตการศึกษา

3. ด้านกระบวนการ พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตมีความเห็นสอดคล้องกันว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การกำหนดกิจกรรมการเรียนในแต่ละรายวิชา มีความชัดเจน วิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน มีการวัดผลและประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โพรวิส (บุญชม ศรีสะอาด. 2528 : 243-252) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรที่ดำเนินการใช้อยู่ควรปรับปรุงหรือดำเนินการต่อ ยกเลิกการใช้ โดยมีขั้นตอนการประเมินหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ

1. นิยามหลักสูตร
2. การเริ่มใช้หลักสูตร
3. การประเมินกระบวนการ
4. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร
5. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน

การประเมินหลักสูตรทุกขั้นตอนของโพรวิส จะต้องนำไปเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นจริงในหลักสูตรกับสิ่งที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ หากไม่สอดคล้องก็จะเป็นข้อมูลนำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือล้มเลิกการใช้หลัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจริญญา สมานญาติ (2554: 54-111) พบว่า

การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมมหาวิทยาลัยการกีฬา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ จันทร์เรือน (2552 : 54-104) พบว่า การประเมินและศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่(ปรับปรุง พ.ศ. 2543) ด้านกระบวนการ การบริหารหลักสูตร

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและมีการจัดทำแผนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปจากสภาพที่เป็นจริง อาจารย์ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ บทบาทของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากสภาพที่เป็นจริง ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่เป็นประจำ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ตามสภาพที่เป็นจริงส่วนใหญ่ ทำได้ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลทุกวิชา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บริกแมน (Bringman. 1992: 2814-A) ได้ศึกษาเพื่อประเมินผลของหลักสูตรการฝึกความพร้อมของนักเรียนที่มีต่อความตั้งใจ ความเข้าใจในการฟังและ

ทักษะทางสังคมของนักเรียนอนุบาล พบว่า นักเรียนทุกชั้นเรียนสามารถรับการฝึกได้ในทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องมีมาก่อนในด้านความตั้งใจการฟังและการตอบ และการเข้ากับคนอื่นได้ (ทักษะทางสังคม) ผลก็คือพฤติกรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้นักเรียนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเหล่านี้ไปเป็นผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น (ความเข้าใจในการฟัง) และแสดงให้เห็นด้วยว่าครูสามารถได้รับการฝึกอบรมเพื่อรวมเข้าอยู่ในการฝึกอบรมครั้งนี้โดยไม่ต้องเปลี่ยนหลักสูตรที่มีอยู่

4. ด้านผลผลิต พบว่า บัณฑิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และเพื่อนร่วมงานของบัณฑิต มีความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไป คุณภาพการปฏิบัติงานด้านการพลศึกษาอยู่ในระดับมาก บัณฑิตมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 127) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมินนำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น ตัวเอกสาร หลักสูตร วัสดุ กระบวนการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ ชาตะวิถี และคณะ (2552: 109) ที่ได้ประเมินผลหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา

พลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา พุทธศักราช 2548 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2550) พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิต ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไปของบัณฑิต อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาชั้นปีที่ 5 และบัณฑิต มีความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไปของบัณฑิตอยู่ในระดับมาก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาชั้นปีที่ 5 และบัณฑิต มีความเห็นสอดคล้องกันว่า บัณฑิตในหลักสูตรมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติงานด้านพลศึกษา อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาชั้นปีที่ 5 และบัณฑิตมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บัณฑิตในหลักสูตรมีคุณภาพการปฏิบัติงานด้านพลศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยญา สมานญาติ (2554 : 54-111) การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมมหาวิทยาลัยการกีฬา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การประเมินหลักสูตรด้านผลผลิตโดยรวมและจำแนกตามด้านย่อย ได้แก่ คุณภาพการปฏิบัติงานทั่วไปด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ และคุณภาพการปฏิบัติงานด้านวิทยาศาสตร์การกีฬามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนวิลล์ (Neville. 1999: 963- A) พบว่า การศึกษาประสิทธิภาพผลของโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผน

ปรับปรุงโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐอิลลินอยส์ พบว่า (1) กิจกรรมที่สัมพันธ์กับโปรแกรมการประคุณภาพการศึกษา และการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนนั้นสนับสนุนความเข้าใจในประโยชน์ของการร่วมกันปฏิบัติมากขึ้น (2) กรอบงานของรัฐไม่ได้ทำให้วาระทางเทคนิคของการวางแผนการปรับปรุงสำหรับโรงเรียนเหล่านั้นก้าวหน้าขึ้นไป (3) การสนทนาเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งสัมพันธ์กับกิจกรรมการสังเกตเข้าร่วมงาน และสัมพันธ์กับโอกาสนั้นได้รับการสนับสนุนจากการเข้าเกี่ยวข้องกับโปรแกรมการประคุณภาพการศึกษาและวางแผนการปรับปรุงโรงเรียน แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าโปรแกรมนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างกระฉับกระเฉง (4) บทบาทของคะแนนจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานในระบบโรงเรียน อันเป็นตัวบ่งชี้เบื้องต้นของการปรับปรุงโรงเรียนนั้นนับว่ามีนัยสำคัญ (5) ภาพลักษณ์ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐอิลลินอยส์ได้ปรับปรุงดีขึ้น ในที่ตั้งของโรงเรียนเหล่านี้แต่ละโรงเรียนเป็นผลของลักษณะและการนำการริเริ่มโครงการความรับผิดชอบนี้ไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านบริบท

1.1 ควรจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้เป็น

แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

1.2 ควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, การวิจัยเบื้องต้น และการใช้คอมพิวเตอร์สำนักงานเพื่อใช้ในการทำงานต่อไปในอนาคต

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น

2.1 ศูนย์วิทยบริการควรจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่เพียงพอ

2.2 ควรจัดอาคารสถานที่เรียน ที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

2.3 ควรเพิ่มอุปกรณ์กีฬาทางพลศึกษาที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

3. ด้านกระบวนการ

3.1 ควรมีการวางแผนเพิ่มอัตรากำลังอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอกับภาระงานและความต้องการของผู้เรียน

3.2 ควรมีหลักสูตรหรือเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับการใช้วิชาชีพครูและทางพลศึกษาให้เพิ่มขึ้น เพราะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

4. ด้านผลผลิต

4.1 ควรจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการตัดสินใจให้มากยิ่งขึ้น เพราะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

4.2 ควรมีเพิ่มทักษะการจัดการแข่งขัน กีฬาประเภทต่างๆ ที่เป็นกีฬาสากลให้มากยิ่งขึ้น เพราะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรมีการประเมินหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งมีการติดตาม ผลคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชา พลศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้

เพื่อหาข้อบกพร่องอันจะนำไปสู่การพัฒนา หลักสูตรต่อไป

2 ควรมีการสำรวจด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาพลศึกษา จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นข้อมูล ในการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณลักษณะ ของผู้สำเร็จการศึกษาต่อไป

References

- Breithaupt, David L. "Collaborative Curriculum Development : An instructional Technology Integration Model for School-university Partnerships," Dissertation Abstracts International. 58(05) : 1668-A ; November, 1997.
- Brigman, Greg A. "The Effects of Student Readiness Training on the Listening Comprehension, Attending, and Social Skills of Kindergarten Students (Readiness, Attention)," Dissertation Abstracts International. 52(08) : 2814-A ; February, 1992.
- Chatawiti, Sompong et. al., (2009). Evaluation of Bachelor's of Physical Education, Faculty of Education, Physical Education Institute, 2005 (Revised Issue 2007), Bangkok: Physical Education Institute,
- Chukampang, Chawalit. (2008). Curriculum Development. Mahasarakam: Mahasarakam University.
- . (2010). Curriculum and Teaching Research. Mahasarakam: Mahasarakam University.

- Janreun, Jutatip. (2009). Evaluation of Master's of Education Thesis in Educational Measurement and Evaluation, Faculty of Education, Chiangmai University. Master of Education Thesis, Maharakham: Maharakham University,
- Poonachai, Tamrong. (2004). Evaluation of Master of Education Program in Educational Research, Faculty of Education, Maharakham University. Master of Education, Maharakham: Maharakham University,
- Ritwong, Patrawan. (2004). Evaluation of Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Maharakham University. Master of Education, Maharakham: Maharakham University,
- Samanyat, Jarinya. (2009). Evaluation of Bachelor's of Sport Science Program, Physical Education Institute, North Eastern Campus. Master of Education Thesis, Chiangmai: Chiangmai University,
- Sooknalam, Anin. (2005). Evaluation of Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Maharakham University. Master of Education, Maharakham: Maharakham University,
- Soontonrote, Wimonrat. (2010). Innovation for Learning. The 5th Edition. Kalasin: Prasan Printing,
- Sri-sa-ad Boonchom et. al., (1985). Curriculum and teaching Development. Maharakham: Department of Foundation of Education, Srinakarintarawiroth Maharakham University,
- Neville, Lynn Bertino. "Quality Assurance and Improvement Planning in Two Elementary School : Case Studies in Illinois School Reform," Dissertation Abstracts International. 60(04) : 963-A ; October, 1999.
- Wongyai, Wichai. (1994). Curriculum Development Process and Practice Teaching. Bangkok: Suwiryasan.

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียน มัธยมศึกษา

A RISK ADMINISTRATION MODEL FOR FINANCE AND PROCUREMENT IN SECONDARY SCHOOLS

สมพิศ คงลิ้ม¹, วิเชียร ชิวพิมาย², สำเร็จ บุญเรืองรัตน์³, สุภัทรา เอื้อวงศ์⁴

Sompit Kongsim¹, Vichien Chiwapimai², Samrerng Boonruangrutana³, Supathra Ur-wongse⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุและพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิธีการดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสอบถามผู้บริหารและครูเจ้าหน้าที่การเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 โรงเรียน เพื่อให้เห็นความเป็นมาของการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบสมมุติฐาน 2) จัดประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 24 ท่าน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเพิ่มเติมและประเมินตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมมุติฐานรูปแบบ และปรับรูปแบบการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 3) นำรูปแบบ

1 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

2 รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

3 ศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

4 พลเรือตรีหญิง ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

1 Ph.D.(Candidate) Educational Administration. Faculty of Education. Vongchavalitkul University.

2 Assistant Professor, Faculty of Education. Vongchavalitkul University.

3 Professor, Faculty of Education. Vongchavalitkul University.

4 Rear Admiral Dr. Faculty of Education. Siam University.

การบริหารที่ได้รับการตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้และมีประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนที่ 2 ทดลองปฏิบัติบริหารจริงที่โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเวลา 2 เดือน และเมื่อสิ้นสุดการทดลองตามรูปแบบคณะกรรมการมีความเห็นว่ารูปแบบที่นำมาทดลองมีความเหมาะสมมาก ครูมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากที่สุด การบริหารงานตามรูปแบบ

ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากที่สุดและสามารถแก้ปัญหาได้มาก รูปแบบนี้มีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ 4) ปรับปรุงรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองบริหารและนำมาเขียนรายงาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้และมีประโยชน์มาก ครูมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากที่สุด การบริหารงานตามรูปแบบส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากที่สุดและสามารถแก้ปัญหาได้มาก

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the conditions and problems of school risk administration concerning finance and procurement and to develop a risk administration model for finance and procurement in secondary schools under the Office of Basic Education Commission, Ministry of Education, in North-eastern, Thailand, during the academic year 2011. The procedure of the research was divided into four steps: 1) Explored the conditions and problems of school risk administration of finance and procurement from a sample of 60 schools and defined a conceptual framework in accordance with the hypothesis model. 2) Arranged a seminar of 24 experts in order to brainstorm and share personal opinions on the problems, scrutinized a hypothetical model to verify its validity and revised the risk administration model for finance and procurement in secondary schools to be more complete in detail. 3) Implemented the complete model which was validated by the experts from step no. 2) for its accuracy, suitability and could be put into beneficial practice in Kanthararom school, Kanthararom district, Si Sa Ket province for two months. At the end of the experiment the administrative committees concluded the model was very suitable and teachers

were very much involved in solving problems. Administration operation according to the model promoted great effectiveness in work and problem solving. The useful model could continue to proceed.4) Made the final adjustments from the trial experiment in step no.3) and wrote the research conclusions.

Research results revealed that a risk administration model for finance and procurement in secondary schools was accurate, complete and could henceforth be put into useful practice allowing the teachers to be greatly involved in solving problems. Administration operation promoted work efficiency and was effective in solving the problems.

Keywords:A risk administration model, finance administration and procurement.

บทนำ

จากการสำรวจขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ(Transparency International Organization)ระหว่างปี 2538 - 2550 พบว่าประเทศไทยถูกจัดอันดับความโปร่งใส ดังนี้ ปี พ.ศ. 2538 มีอันดับที่ 34 จาก 41 ประเทศ ปี พ.ศ. 2539 อันดับ 37 จาก 54 ประเทศ ปี พ.ศ. 2540 อันดับ 39 จาก 52 ประเทศ ปี พ.ศ. 2541 อันดับ 61 จาก 85 ประเทศ ปี พ.ศ.2542 อันดับ 68 จาก 99 ประเทศ ปี พ.ศ. 2543 อันดับ 60 จาก 90 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544 อันดับ 61 จาก 91 ประเทศ ปี พ.ศ. 2545 อันดับ 64 จาก 102 ประเทศ ปี พ.ศ. 2546 อันดับ 70 จาก 133 ประเทศ ปี พ.ศ. 2547 อันดับ 64 จาก 146 ประเทศ ปี พ.ศ.2548 อันดับ 59 จาก 159 ประเทศ ปี พ.ศ.2549 อันดับ 63

จากจำนวน 163 ประเทศ และ พ.ศ. 2550 อันดับ 84 จาก 179 ประเทศ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550) ผลการจัดอันดับนี้ แสดงว่านานาชาติเห็นว่าประเทศไทยมีความโปร่งใสค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้จอร์จ วิจิตรวาทการ (2549) ได้เสนอข้อมูลของสถาบันเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (Transparency Thailand) ว่าในปี 2549 ประเทศไทยมีดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันได้คะแนน 3.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 63 จากจำนวน 163 ประเทศ และอยู่ในอันดับ 9 ของประเทศในเอเชีย จากจำนวน 21 ประเทศ ตกลงจากปี 2548 ซึ่งเคยได้คะแนน 3.8 อันดับที่ 59 จาก 159 ทั่วโลก และปี พ.ศ. 2551 ได้คะแนน 3.5 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 80 จากจำนวน 180 ประเทศ

และอยู่ในอันดับ 10 ของประเทศในเอเชีย ได้คะแนน 3.5 คะแนน จาก 21 ประเทศ ซึ่งอันดับคะแนนดีขึ้นกว่าปีพ.ศ. 2550 ได้คะแนน 3.3 อยู่ในอันดับที่ 84 จากจำนวน 179 ประเทศ แม้ว่าจะมีคะแนนเพิ่มขึ้นแต่ถือว่ายังต่ำอยู่ เนื่องจากไม่ถึงครึ่งของคะแนนเต็ม (มติชนออนไลน์, 2551)

จากการพิจารณาการคอร์ปชั่นรายการกระทรวงในระหว่างปี 2540 - 2542 พบว่าข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีการทุจริตคอร์ปชั่นสูงอยู่ในระดับต้น ๆ ของข้าราชการไทย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ(2537-2542) ได้กล่าวถึงข่าวและภาพสะท้อนเกี่ยวกับการโกง การทุจริต การประพฤติมิชอบในวงราชการ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ถูกร้องเรียนเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การทุจริตและประพฤติมิชอบได้ลุกลามเข้าไปในสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ดังที่ กรใจเลิศ ป่าไม้ (2546) รายงานว่าในระหว่างปี พ.ศ.2523 ถึงปี พ.ศ. 2546 มีข้าราชการครูถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย และถูกลงโทษทางวินัย 1,920 คนโดยแยกเป็นข้าราชการครูจำนวน 1,255 คน เป็นผู้บริหาร 665 คน ระดับโทษที่ได้รับถูกลงโทษวินัยร้ายแรงจำนวน 450 คน ถูกลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงจำนวน 1,039 คน ไม่มีโทษทางวินัย 431 คน มีลักษณะของการกระทำผิด

คือการทุจริตเงินบำรุงการศึกษา การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตเงินประมูลก่อสร้างอาคาร การปลอมลายมือชื่อเพื่อเบิกเงิน การปลอมสัญญาเงินกู้ การแก้ไขเอกสารการเงินโดยผลการ การเรียกเก็บเงิน การยกยอกเงินนอกระบบ การรายงานเท็จ การหลอกลวงผู้อื่นให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน การละทิ้งการปฏิบัติหน้าที่ราชการ กรณีขู่สาว ความผิดทางเพศต่อเด็ก การดื่มสุรามาปฏิบัติหน้าที่ราชการ และการประพฤติชั่ว

รัตน์ บัวสนธิ์ (2545) ได้ศึกษากรณีที่ถูกกล่าวหาว่าทุจริตคอร์ปชั่นในวงการศึกษาไทยในเขตภาคเหนือตอนล่างได้แก่ (1) การจัดซื้อจัดจ้าง (2) โครงการอาหารเสริม (นม) สำหรับนักเรียน (3) โครงการอาหารกลางวันนักเรียน (4) การนำสิ่งของและพาหนะของทางราชการไปใช้ส่วนตัว (5) การใช้เวลา ราชการไปปฏิบัติงานส่วนตัว และ (6) การเอื้อประโยชน์หรือหาประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ประกอบ กุลเกลี้ยง (2549) ทำการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการคอร์ปชั่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การทำหรือใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต การละทิ้งหรือการทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การลวงละเมิดสิทธิเด็ก การประพฤติ

มิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติมิชอบในการคัดนักเรียนเข้าเรียน การเรียก การรับหรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบัง ยักยอก หรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่โปร่งใส การเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนิน การจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ และการ ตัดลินผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน

จากการศึกษาผลงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชันและการประพฤติมิชอบในวงราชการตามกรอบภารกิจของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้ดังนี้ 1) ด้านบริหารทั่วไป ได้แก่ การทำหรือการใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาผลประโยชน์แก่ตนเอง การใช้เวลาราชการไปปฏิบัติงานส่วนตัว การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือทุจริต การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน 2) ด้านบุคลากร ได้แก่ การพิจารณาความดี ความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ ความผิดกรณีชู้สาว ความผิดทางเพศต่อเด็ก 3) ด้านบริหารวิชาการ ได้แก่ การใช้ข้อสอบเอื้อผู้เรียนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการที่เป็นเท็จ การตัดลินผล

การเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน และการเอื้อประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และ 4) ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ การเรียกหรือยอมรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังหรือการยักยอก หรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การนำสิ่งของและพาหนะของทางราชการไปใช้ส่วนตัว การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่โปร่งใส การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างโครงการอาหารเสริม (นม) สำหรับนักเรียน โครงการอาหารกลางวันนักเรียน

ปัญหาการปฏิบัติงานการเงินในสถานศึกษาเป็นที่ทราบแล้วว่าปัญหาด้านการเงินเป็นปัญหาที่พบได้บ่อย การปฏิบัติงานการเงินของโรงเรียนนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและมติคณะรัฐมนตรี ปรากฏว่ามีหลายเรื่องที่โรงเรียนปฏิบัติผิดพลาดโดยไม่เข้าใจหรือรู้แต่ไม่ปฏิบัติจึงเป็นปัญหาเกิดขึ้น มีการทักท้วงจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กระทรวงการคลัง และแม้แต่หน่วยงานที่อยู่ระดับเหนือโรงเรียนที่ไปตรวจแล้วพบปัญหาอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นการเบิกเงิน การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงิน การตรวจสอบและ การรายงาน (กฤษฎีกา พ.ศ. 2548)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2539) ได้รายงานผลการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ 2539 ผลการตรวจสอบทั่วไป ด้านการเงิน พบข้อบกพร่อง ที่สำคัญ ได้แก่

เงินขาดบัญชี ไม่มีหลักฐานทางการเงิน เบิกเงินเกินสิทธิประเภทเงินสวัสดิการ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าตอบแทน จัดทำบัญชีไม่เรียบร้อย ไม่ครบถ้วนตามระเบียบ ลูกหนี้เงินยืมค้างชำระนาน ยืมเงินมากเกินไปจนเกินความจำเป็น หลักฐานการจ่ายไม่เรียบร้อย การบริหารและควบคุมพัสดุไม่รัดกุม ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานหน้าที่ไม่ครบถ้วน ไม่มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจการรับเงินจ่ายเงินที่บันทึกไว้ในบัญชีกับหลักฐานตามที่กำหนดไว้ตามระเบียบ มอบหมายให้เจ้าหน้าที่คนเดียวทำหน้าที่รับจ่ายเงินและบันทึกบัญชี

กรใจเลิศ ป่าไม้ (2548) ได้รายงานว่ามีข้าราชการครูทำผิดวินัยในปีงบประมาณ 2548 (1 ตุลาคม 2547 ถึง 30 กันยายน 2548) กรณีทุจริต ด้านการเงิน พัสดุ จำนวน 122 เรื่อง แม้แต่ในมหาวิทยาลัยพระสัทสีปคำ (2552) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมักถูกฟ้องในเรื่องเกี่ยวกับเงินรายได้และงบประมาณ ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อธิการบดีถูกถอดถอน สภามหาวิทยาลัยถูกฟ้อง

การทุจริตคอร์รัปชันและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุของโรงเรียนที่กล่าวมานั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในขณะที่ยังสถานศึกษาชั้นพื้นฐานนั้นยังปฏิบัติงานภายใต้การรับมอบอำนาจจากกรมเจ้าสังกัดอยู่ซึ่งกรอบการใช้อำนาจและดุลยพินิจต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัด แต่ขณะนี้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลทั้งหมด ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ทำให้เกิดอำนาจภายในตนเองเพิ่มขึ้น เช่น มาตรา 39 (3) กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษา หรือส่วนราชการในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการสถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับมาและมอบอำนาจให้ ทั้งนี้ได้มีการกระจายอำนาจทั้งด้านการบริหารทั่วไป การบริหารบุคคล การบริหารวิชาการ และการบริหารงบประมาณ แก่สถานศึกษาซึ่งอาจมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความล้มเหลวของคุณภาพการศึกษา ความด้อยประสิทธิภาพในการจัดการ และนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสังคมการศึกษาในระยะยาว ดังนั้นสถานศึกษาควรมีระบบหรือกระบวนการในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันมิให้การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้ จึงควรที่จะต้องคิดถึงการบริหารความเสี่ยง

จากปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน การประพฤติมิชอบ และการปฏิบัติที่ผิดพลาดด้านงานการเงินในโรงเรียน ถือเป็นภัยคุกคามอย่างร้ายแรงที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอาจมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสอนของครู ทำให้คุณภาพการศึกษาลดลง ปัญหาด้านการเงินจึงเป็นประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญของสถานศึกษา

การวิจัยและพัฒนา “รูปแบบการบริหารความเสี่ยงในการบริหารงานการเงิน

และพัสดุของโรงเรียน” จึงมีความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการในโรงเรียน และเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วก็จะได้มีระบบ วิธีการ กระบวนการป้องกันหรือการลดความเสี่ยงในการบริหารงานการเงินและพัสดุโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และนโยบายแห่งรัฐ สามารถสร้างสังคมการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นสังคมที่มีคุณภาพ สมานฉันท์ มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความพอเพียง

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาครอบคลุมอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษามีองค์ประกอบและขั้นตอนดำเนินการอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนา รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงาน

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนา การบริหาร ความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. เป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาระบบการบริหารการเงินและพัสดุให้โปร่งใส ได้มาตรฐานตามแผนนโยบายแห่งรัฐเพื่อให้เกิดความชอบธรรมแก่นักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

กำหนดขอบเขตของการวิจัยมุ่งไปที่การพัฒนาแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยการสอบถามผู้บริหารและครู เจ้าหน้าที่การเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 โรงเรียนเกี่ยวกับ 1) สภาพปัญหาการบริหาร ความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียน 2) ระดับความรุนแรงและโอกาสในการเกิด ความเสี่ยง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทดลองรูปแบบในโรงเรียนกันทรารมย์ อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ เป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ได้ศึกษา สังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและพัสดุ แนวคิดเกี่ยวกับ รูปแบบ และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานรูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียน ครอบคลุมขอบข่ายภารกิจการบริหารงานการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้านได้แก่ (1) การบริหารการเงินตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (2) การบริหารการเงินและบัญชี (3) การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ และ (4) การประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ และสอบถามเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการที่โรงเรียนได้เคยใช้แก้ไขปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียน เพื่อให้เห็นความเป็นมาของการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา และกำหนดกรอบแนวคิดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบสมมุติฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน

24 ท่านมาทำการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ.2554 ณ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนกันทรารมณีน โดยผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญได้รับทราบ และขอความคิดเห็นหรือข้อมูลบ่งชี้ระดับปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุเพิ่มเติมแล้วนำเสนอสมมุติฐานรูปแบบการบริหาร ให้ผู้เชี่ยวชาญทราบเพื่อขอความเห็นและประเมินตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยการตอบแบบสอบถามว่าถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ และมีประโยชน์หรือไม่

จากนั้นร่วมกันระดมแสดงความคิดเห็นปรับปรุงรูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ และมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองบริหารรูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่โรงเรียนกันทรารมณีน อำเภอกันทรารมณีน จังหวัดศรีสะเกษ โดยกร

1. เลือกกรรมการบริหารฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้กรรมการกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

2. ให้กรรมการทดลองแก้ปัญหา 1-2 ปัญหาในระยะเวลาประมาณ 1-2 เดือน

3. ประเมินผลรูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุใน

โรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยการสอบถามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเงินและพัสดุโรงเรียนกันทรารมณห์ ที่มีต่อรูปแบบบริหารหลังจากทดลองบริหารเกี่ยวกับความเหมาะสม การมีส่วนร่วมของครู ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ความสามารถในการแก้ปัญหา และประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแล้วปรับปรุงรูปแบบเป็นครั้งสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 4 สรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้และมีประโยชน์มาก (ดังภาพประกอบในบทคัดย่อ)

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบคือ คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุ คณะอนุกรรมการการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุ 3 ฝ่ายได้แก่ (1) คณะอนุกรรมการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินและพัสดุ (2) คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาความเสี่ยงทางการเงินและพัสดุและ (3) คณะอนุกรรมการติดตาม/ประเมินผลการ

ปฏิบัติงานความเสี่ยงทางการเงินและพัสดุ

2. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารและครูเจ้าหน้าที่การเงินอภิปรายผล

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่วิจัยได้ พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม ครูมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหการบริหารงานตามรูปแบบส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากที่สุด การบริหารตามรูปแบบการบริหารสามารถแก้ปัญหาได้มาก มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนารูปแบบครั้งนี้ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษา เอกสารวิชาการและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการศึกษาจริยธรรมความมั่นคงในการทำงานของอังกฤษ (Higher Education Institution Ethics Integrity At Work, 2004) ส่วนงานสาธารณะ รัฐบาลสกอตแลนด์ (The Scottish Government Public Sector, 2007) สำนักตรวจสอบภายในองค์กร (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO, 2008)) ธารสุดา อมรเพชรกุล (2546) เกษม ภูเจริญธรรม (2549) ประกอบ กุลเกลี้ยง (2549) ประเสริฐ อัครประถมพงศ์ (2550) เพ็องฟ้า เทียนประภาสสิทธิ์ (2550) อรัญ โสทธิพันธ์ (2550) จนนำมาสู่การตั้งสมมุติฐานรูปแบบบริหาร เพื่อแก้ปัญหการบริหาร

ความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุของโรงเรียน จากนั้นก็ได้ศึกษาปัญหาการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียน และมีการประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญและการเสนอปัญหาจากประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละท่านเพิ่มเติมจากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จากนั้นได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงและที่สำคัญยิ่งคือได้นำรูปแบบบริหารไปทดลองปฏิบัติบริหารจริงที่โรงเรียนกันทรารมณห์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในฝันอันดับ 1 ของประเทศ เป็นโรงเรียนยอดเยี่ยมโดยการเสนอของบริษัทที่ทำการประเมิน ได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบจากความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารอีกครั้งผลปรากฏว่ารูปแบบการบริหารใช้ได้ผลดี สอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเลอร์ (Willer, 1986) คีพ (Keeves, 1988) ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดพงษ์ (2540) และได้รับการรับรองมาตรฐานการประกันคุณภาพภายนอกในรอบที่ 3 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สผศ.) และอุทุมพร จามรมาร (2541) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบที่ดีมีส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ การสร้างรูปแบบและการตรวจสอบความความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ สำหรับการวิจัยนี้ยังได้มีการทดลองบริหารตามรูปแบบที่ปรับปรุงมาแล้วได้ผล

อย่างดีมาก จึงเป็นเหตุที่ทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้และมีประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายให้แต่ละสถานศึกษามีการบริหารตามรูปแบบนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรนำรูปแบบจากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงการบริหารการเงินและพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่นเพื่อการบริหารจัดการการเงินและพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรวิจัยติดตามผลการใช้รูปแบบในสถานศึกษาต่างๆ ที่นำรูปแบบการบริหารไปใช้

2. ควรวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านวิชาการ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการบริหารทั่วไป

References

- Aran Sotethipan. (2007). Integration of Knowledge on Modern Public Administration. Retrieved November 22, 2007, from "http://www.netcomuk.co.uk" netcomuk.co.uk. 13.
- Committee of Sponsoring Organizations of the Tread Way Commission (COSO). (2008). Enterprise Risk - Management - Integrated Framework. [Online]. Retrieved January 10, 2008, from <http://www.COSO.org/publications.htm>.
- Fuengfah Tienprapazit. (2007). Risk Management Office of the Auditor General of Thailand . Retrieved November 22, 2007. from <http://phdb.moph.go.th/newsdoc/files/9/39107477.ppt>.
- Higher Education Institutions Ethics Integrity at Work. (2004). Higher Education Risk Factors and Definition. [Online]. Retrieved December 22, 2007, from http://hccs.edu/hcc/system%20Home/Departments/Internal_Audit/Risk/%20Assessment%20P2- Ethicspoint.pdf.3-8.
- Juree Vijit -Vadakan. (2006). " The Image of Corruption Index Annual Year B.E. 2549." Teacher Civil Service Journal. 51(5). 52 – 53.
- Kasem Phucharoentam (2006). Risk Management System Development For Finance and Procurement Office of the President Nakhon Sawan Rajabhat University. Nakhon Sawan.
- Keeves, J.P. (1988). Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook. Oxford: Pergamon Press.
- Kornchailert Pamai. (2003). Regulation of OCSC within reporting of disciplinary action and retirement of teacher civil service and education personnel. Retrieved February 19, 2009, from <http://203.146.15.33/webtcs/modules.php?>
- Kornchailert Pamai. (2005). Regulation of OCSC within reporting of disciplinary action and retirement of teacher civil service and education personnel B.E.2548. Retrieved February 19, 2009, from

- Kritsanapong Saivorn. (2005). Financial Management in Basic Education Schools Amnatcharoen Educational Service Area Office. Thesis, Master Degree in Education. Ubonratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Matchon Online. (2008). "National Ranking Corruption." Retrieved July 15, 2008, from http://www.matchon.co.th/news_detail.php?newsid=1222173825.
- Office of the Auditor General of Thailand. (1996). Annual Fiscal Year Performance Report. Bangkok: Office of the Auditor General of Thailand
- Office of the Civil Service Commission. (2001). Thailand Corruption Report. Bangkok: Office of the Civil Service Commission.
- Pipat Yodprudtikan. (2007). New Government with corruption and transparency. Bangkokbiznews online. Retrieved July 15, 2009, from <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2007q4/2007december25p3.htm>.
- Prakob Kulkliang. (2006). A Risk Management Model for Preventing Corruption in Basic Education. Thesis, Doctor of Philosophy in Education. Phitsanulok: Faculty of Education, Naresuan University.
- Prasart Suebka. (2009). "Modern Thai University Must Manage Risk-Crisis." Daily Matchon. July 21, 2009: page 23.
- Prasert Akkharapathompong. (2007). Documentation for discussion of risk management Chulalongkorn University. May 3, 2007: 2
- Rattana Buosonte. (2002). Corruption in Educational Management of Thailand: A Case Study in Lower Northern Legion. Department of Academic Phitsanulok: Faculty of Education Naresuan University.
- Thanchuda Amornpetchkul. (2003). Risk Management System Development In Supplies Division, Office of Planning and Finance, Chulalongkorn University. Thesis, Master of Engineering (Industrial Engineering). Faculty of Engineering. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Thawhanrat Worathepputthipong. (1997). Public Policy Formulation and Analysis :Theory and Application. Bangkok: Sematham. The National Anti-Corruption

Commission. (1999). Annual Year Performance Report 1994-1999. Bangkok: The Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.

The Scottist Government Public Sector. (2007). Risk Management: Annex3. Retrieved November 22, 2007, from. <http://www.scotland.gov.uk/topics/Government/Finance/spfm/riskannex3>.

Utumporn Jamornmarnn. (1998). "Model." Academic Journal. 1(2):22-26.

Willer, D. (1986). Scientific Sociology :Theory and Method. New Jersey: Prentice-Hall.

การพัฒนาารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

THE DEVELOPMENT OF DIFFUSION FOR ADOPTION MODEL ON EDUCATIONAL INNOVATION: CASE STUDY OF TEACHER'S TV PROGRAM (TTV)

จิตติชัย รักบำรุง¹, พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ², ทิพย์เกสร บุญอำไพ³

Thitichai luckbumrung¹, Pongpasert hoksuwan², Tipkeysorn Boonumpai³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) 2) ประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสาร หลักการทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ระบบการแพร่ รายการโทรทัศน์ครู (TTV) ปัจจุบัน 3) การวิเคราะห์การแพร่รายการโทรทัศน์ครูโดยใช้การเก็บข้อมูลด้านปริมาณจากแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลด้านคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม 4) การพัฒนารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) 5) การตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 6) การนำรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) ที่พัฒนาขึ้นไปยืนยันและแสดงความคิดเห็นโดยประธานกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโครงการโทรทัศน์ครู (TTV) เพื่อมาปรับปรุง 7) การประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

1 นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

2, 3 รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1 Ph.d. Candidate in Innovation and Educational Technology, Faculty of Education, Burapha University

2, 3 Associate Professor Dr., Faculty of Education, Burapha University

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านปริมาณ จำนวน 2,368 คน และด้านคุณภาพ จำนวน 303 คน จากกลุ่มครู ผู้บริหาร นิสิต/นักศึกษาครู และผู้ปกครองทั่วประเทศ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและ เทคโนโลยีการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการแพร่ และการยอมรับนวัตกรรม จำนวน 10 ท่าน 3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการยืนยันและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบคือประธานกรรมการฝ่ายต่างๆ ในโครงการโทรทัศน์ครู จำนวน 6 ท่าน และ 4) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรับรองรูปแบบ คือผู้ทรงคุณวุฒิด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ 1) แบบสอบถาม ระดับการยอมรับรายการ การรับชม ความต้องการที่มีต่อรายการโทรทัศน์ครู และความคิดเห็นที่มีต่อรายการโทรทัศน์ครู 2) โครงสร้างคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับกลุ่มผู้บริหาร และแนวทางการสนทนากลุ่มสำหรับ ครู นิสิต/นักศึกษาครูและผู้ปกครอง 3) แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างรูปแบบ 4) รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) 5) แบบสอบถามเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ 6) แบบประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) มีองค์ประกอบหลักในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ (1) ประชากร วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ (2) กระบวนการขึ้นสื่อสารให้รู้ว่ามีรายการโทรทัศน์ครู (3) กระบวนการขึ้นสื่อสารให้รู้ว่ามีรายการโทรทัศน์ครูดี (4) กระบวนการขึ้นสื่อสารให้เกิดการตัดสินใจยอมรับรายการ (5) กระบวนการขึ้นสื่อสารให้เกิดการนำรายการไปใช้ (6) กระบวนการขึ้นสื่อสารให้เกิดการยืนยันการใช้รายการ 2) ผลการยืนยันรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จากประธานกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโครงการโทรทัศน์ครู พบว่ารูปแบบการแพร่สำหรับผู้บริหาร และครู มีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.39$) รูปแบบการแพร่สำหรับนิสิต/นักศึกษาครู มีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.43$) และรูปแบบการแพร่สำหรับผู้ปกครอง มีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.20$) และในภาพรวมรูปแบบการแพร่มีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.34$) 3) ผลการประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในเกณฑ์ “เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.32$)

คำสำคัญ: รูปแบบการแพร่, การยอมรับ, นวัตกรรมทางการศึกษา, โทรทัศน์ครู

Abstract

The purposes of this research were: 1) To develop the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV), 2) To evaluate and certify the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) by the specialists. The methods of this research were: 1) Review of literatures and researches by the content analysis method, 2) Analysis the diffusion system of Teacher's TV Program (TTV) in the present, 3) Analysis the diffusion of Teacher's TV Program (TTV) by using the questionnaire for quantitative data, using in-depth interview and focus group for the qualitative data, 4) Develop draft of the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV), 5) Criticisms and debate the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) by the experts, 6) Each chairmen in the board of Teacher's TV Program (TTV) confirm and comment on the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) and improved model from the result, 7) Evaluate and certify the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) by the specialists.

The samples were: 1) An amount of 2,368 for the quantitative data and an amount of 303 for qualitative data from the executives, teachers, students and parent, around Thailand, 2) The sample 10 experts in innovation and educational technology or the involved fields for focus group, 3) The sample 6 chairmen in the board of Teacher's TV Program (TTV) for confirm and comment on the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) and 4) The sample 5 specialists in innovation and educational technology or the involved fields for Evaluate and certify the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV). The instruments used in this research were: 1) The questionnaires about the adopter categories, behavior to watch, comment and needs of Teacher's TV Program (TTV), 2) The structure of In-depth interview for executives and the

questions of focus group for teachers, students and parent 3) The open-ended questionnaire for the expert, 4) the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV), 5) The questionnaires about confirmation the model, and 6) The evaluate and certify forms.

The research results reveal that: 1) The diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) are composed by (1) Philosophy, vision, mission and the objectives, (2) The process of communicate to knowledge about Teacher's TV Program, (3) The process of communicate to advantage Teacher's TV Program, (4) The process of communicate to except decision Teacher's TV Program, (5) The process of communicate to implementation Teacher's TV Program, (3) The process of communicate to confirmation Teacher's TV Program 2) The chairmen confirm diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) at "much appropriate". 3) The specialists certify the diffusion for adoption model on educational innovation: case study of Teacher's TV Program (TTV) at "much appropriate".

Keyword: Diffusion Model, Adoption, Innovation in Education, Teacher's TV Program

บทนำ

ผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนภายหลังการประเมินภายนอกกรอบแรก (สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ, 2553) พบว่า มาตรฐานด้านครู โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มาตรฐานในมาตรฐานที่ 8 คือ ตัวบ่งชี้ด้านจำนวนครูตามเกณฑ์ และ ครูมีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้

พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จากผลดังกล่าวสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาว่ายังไม่เป็นที่น่าพอใจ การยกคุณภาพ การศึกษาจึงต้องพัฒนาทั้งระบบ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองปี 2552 - 2561 เน้นให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษานำไปสู่การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ส่งเสริมคุณภาพครูยุคใหม่ให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันกับสภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ไป (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปี 2553 - 2555 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการโครงการ Teacher's TV มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพครูกระตุ้นให้ครู และผู้บริหารสถานศึกษา เกิดการพัฒนาตนเอง แนวคิดของรายการมีจุดเริ่มต้นจากความสำเร็จ การดำเนินรายการโทรทัศน์ครูประเทศอังกฤษ เป็นการคัดการสอนหรือการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) นำเอาสถานการณ์ที่มีอยู่จริงมาให้ได้รับชมโดยใช้เทคโนโลยีโทรทัศน์ ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553) ดังนั้นลักษณะของรายการ ถือเป็นนวัตกรรม การศึกษาที่ถูกใช้ในประเทศไทย และนำเข้ามาใช้กับประเทศไทยโดยมีกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะคือ ผู้บริหาร ครู นิสิตนักศึกษาครู และผู้ปกครอง โดยมีช่องทางการเผยแพร่ ผ่านโทรทัศน์อินเทอร์เน็ต ช่องโทรทัศน์ การศึกษา ETV ออกอากาศทาง truevisions ช่อง สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย รายการ “ครูมืออาชีพ” นับได้ว่ารายการโทรทัศน์ครูได้เข้าสู่ กระบวนการแพร่ นวัตกรรม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายยอมรับ

จากการสรุปผลการประเมินมาตรฐาน ด้านการประกันคุณภาพแยกตามฝ่ายพบว่า ฝ่ายเครือข่ายโทรทัศน์ครู มีผลการประเมิน ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกด้าน ซึ่งประกอบ

ด้วย ด้านการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และด้านการประเมินคุณภาพ และจากผลการประเมินดังกล่าวได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการดำเนินโครงการ คือควรพัฒนาการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรม การศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) ให้เป็นไปตามหลักวิชาการ และสอดคล้อง กับแผนยุทธศาสตร์หลักโครงการรายการ โทรทัศน์ครู ยุทธศาสตร์หลักที่ 4 ผลักดัน การแพร่รายการโทรทัศน์ครูให้เข้าถึงกลุ่ม เป้าหมาย และยุทธศาสตร์หลักที่ 1 ผลักดัน และส่งเสริมให้ครูพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอน การบริหารและการนิเทศ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553) อันจะนำไปสู่กระบวนการแพร่ นวัตกรรม การศึกษา ที่ยอมรับ และสามารถผสมผสานกลมกลืน กับชีวิตและความเป็นอยู่ตามบริบทของสังคม ไทยในวงการศึกษาได้ อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรม การศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

2. เพื่อประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรม การศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านปริมาณ จำนวน 2,368 คน ได้มาจากการสุ่มหลายชั้นตอนและด้านคุณภาพ จำนวน 303 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง จากกลุ่มครู ผู้บริหาร นิสิต/นักศึกษาครู และผู้ปกครองทั่วประเทศ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและ เทคโนโลยีการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการแพร่ และการยอมรับนวัตกรรม จำนวน 10 ท่าน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการยืนยันและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบคือประธานกรรมการ ฝ่ายต่างๆ ของโครงการโทรทัศน์ครู จำนวน 6 ท่าน

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรับรองรูปแบบคือผู้ทรงคุณวุฒิด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสอบถาม ระดับการยอมรับรายการ การรับชม ความต้องการที่มีต่อรายการโทรทัศน์ครู และความคิดเห็นที่มีต่อรายการโทรทัศน์ครู

2. แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับกลุ่มผู้บริหาร และสนทนา

กลุ่มสำหรับ ครู นิสิต/ นักศึกษาครูและ ผู้ปกครอง

3. แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างรูปแบบ

4. รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

5. แบบสอบถามเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ

6. แบบประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร หลักการทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

2. วิเคราะห์ระบบการแพร่ รายการโทรทัศน์ครู (TTV) ปัจจุบัน

3. วิเคราะห์การแพร่รายการโทรทัศน์ครูโดยใช้การเก็บข้อมูลด้านปริมาณจากแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลด้านคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม

4. พัฒนาร่างรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

5. ตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

6. นำรูปแบบการแพร่ที่พัฒนาขึ้นให้
ประธานกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโครงการ
โทรทัศน์ครูยืนยันและแสดงความคิดเห็น
เพื่อนำมาปรับปรุง

7. ประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการ
แพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา:
กรณีศึกษารายการโทรทัศน์ครู (TTV) โดย

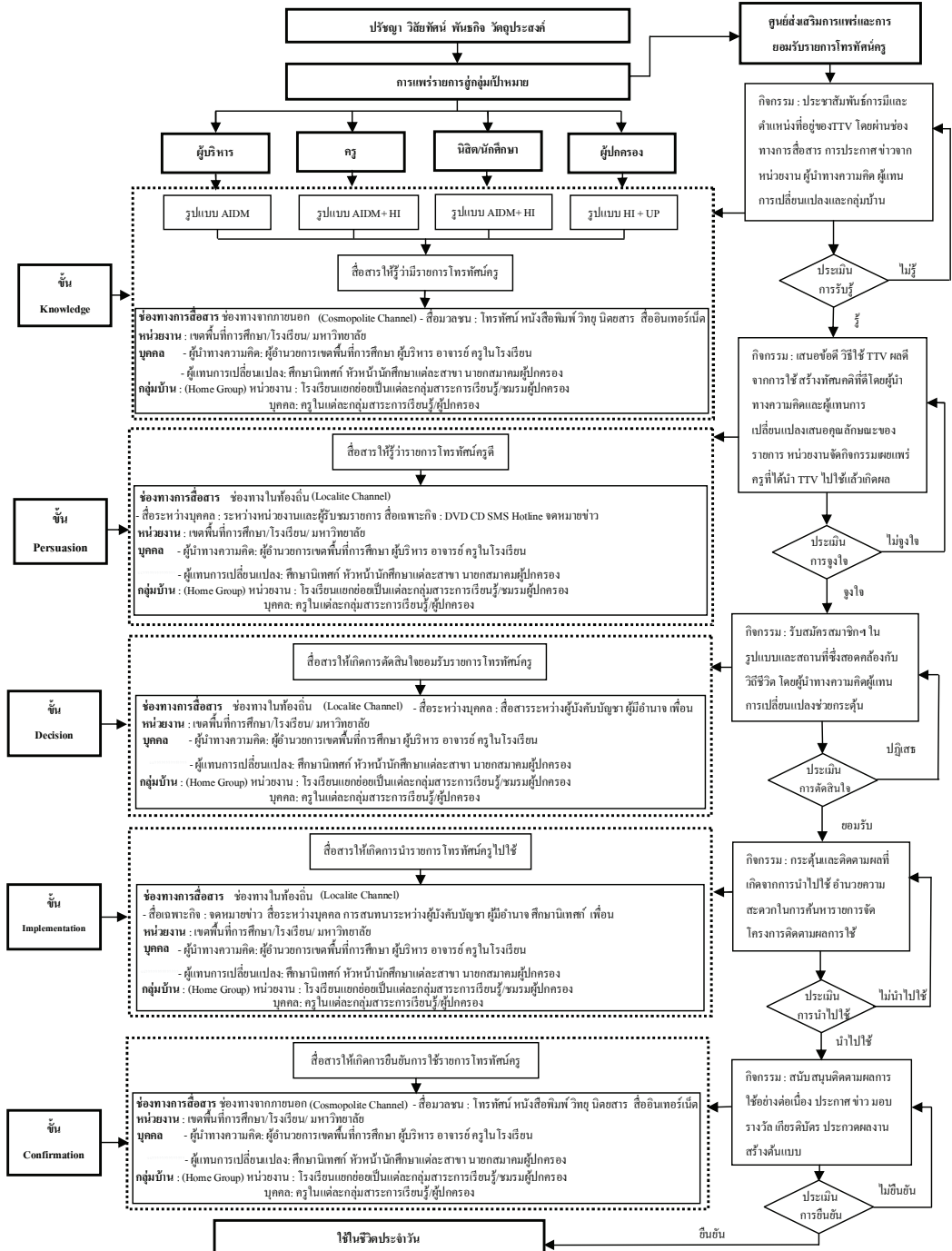
ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่า
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยง
เบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) ประกอบด้วย (1) ประชาสัมพันธ์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ (2) ชั้นสื่อสารให้รู้ว่ามีรายการโทรทัศน์ครู (3) ชั้นสื่อสารให้รู้ว่ามีรายการโทรทัศน์ครูดี (4) ชั้นสื่อสารให้เกิดการตัดสินใจยอมรับรายการ (5) ชั้นสื่อสารให้เกิดการนำรายการไปใช้ (6) ชั้นสื่อสารให้เกิดการยืนยันการใช้รายการ

2. ผลการยืนยันรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จากประธานกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโครงการโทรทัศน์ครู เมื่อแบ่งรูปแบบตามแต่ละกลุ่มเป้าหมายพบว่ารูปแบบการแพร่สำหรับผู้บริหารและครู มีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.39$) รูปแบบการแพร่สำหรับนิสิต/นักศึกษาครูมีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.43$) และรูปแบบการแพร่สำหรับผู้ปกครองมีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.20$) และภาพรวมรูปแบบการแพร่มีความ“เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.34$)

3. ผลการประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในเกณฑ์ “เหมาะสมมาก” ($\bar{X} = 4.32$)

การอภิปรายผล

1. รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย

1. ชั้นสื่อสารให้รู้ว่ามีรายการโทรทัศน์ครู 1) กลุ่มผู้บริหาร ใช้รูปแบบการแพร่แบบอิงอำนาจเบื้องสูง โดยกลุ่มผู้มีอำนาจสามารถตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม เป็นผู้สื่อสารเกี่ยวกับตัวนวัตกรรมให้กลุ่มผู้ได้บังคับบัญชาได้ทราบรายละเอียด 2) กลุ่มครู ใช้รูปแบบการแพร่แบบอิงอำนาจเบื้องสูง และแบบมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับการวิจัยของ จงรักษ์ แจ็งยุบล (2545) พบว่าปัจจัยที่ทำให้ครูส่งคัมศึกษายอมรับนวัตกรรมมากที่สุดคือมีการฝึกอบรม บรรยากาศเอื้อต่อการใช้ ฝ่ายบริหารให้การสนับสนุน และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนครู 3) กลุ่มนิสิต/นักศึกษาครู ใช้รูปแบบการแพร่แบบอิงอำนาจเบื้องสูง และการแพร่แบบมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของฮาวิกเฮอ์ส (Havighurst, 1972) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ช่วงอายุ 18-30 ปี ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพ และแสวงหากลุ่มทางสังคม 4) กลุ่มผู้ปกครอง ใช้รูปแบบการแพร่แบบมนุษยสัมพันธ์ และการแพร่แบบอิงประชากรผู้ใช้นวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณะ บุญนิมิตร (2542) พบว่าบทบาทของผู้ปกครองและครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์ในทาง

บวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ชั้นสื่อสารให้รู้ว่ารายการโทรทัศน์ครูดี เป็นการนำเสนอคุณลักษณะของรายการโทรทัศน์ครู โดยกลุ่มผู้บริหารมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (Change Agency) เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ศึกษานิเทศก์ (Change Agent) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา (Opinion Leader) เป็นผู้นำทางความคิด สำหรับกลุ่มครูมีโรงเรียนเป็น Change Agency ศึกษานิเทศก์ เป็น Change Agent และผู้บริหารโรงเรียนเป็น Opinion Leader โดยภายในโรงเรียนครูจะแยกออกเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ Home group สอดคล้องกับคำกล่าวของ ล่าลี ทองทิว (2544) ที่กล่าวว่า กลุ่มบ้าน หรือ Home group เป็นการตัดสินใจเรียนรู้และมองผลกระทบที่เกิดขึ้นเลือกวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ด้านนิสิต/นักศึกษาครูมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เป็น Change Agency หัวหน้านักศึกษาแต่ละสาขาเป็น Change Agent และอาจารย์เป็น Opinion Leader แนะนำให้เห็นความสำคัญของวิชาชีพ สำหรับกลุ่มผู้ปกครองมีโรงเรียนเป็น Change Agency นายกสสมาคมผู้ปกครองเป็น Change Agent ผู้บริหารโรงเรียน และครู เป็น Opinion Leader โดยมีชมรมผู้ปกครองเป็นกลุ่มบ้าน (Home group) มีส่วนร่วมในการพิจารณาขอรับรายการ และนำไปสู่การนำรายการไปใช้

3. ชั้นสื่อสารให้เกิดการตัดสินใจยอมรับรายการ ชั้นนี้ Change Agency, Change Agent และ Opinion Leader แต่ละกลุ่มทำหน้าที่เสนอคุณลักษณะสร้างทัศนคติที่ดีกระตุ้นให้เกิดการพิจารณาขอรับรายการและสมัครเป็นสมาชิก ผ่านสถานที่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และศูนย์ส่งเสริมการแพร่และการยอมรับรายการโทรทัศน์ ตรงกับวิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm, 1973) กล่าวว่าเมื่อผู้รับสารทราบและสนใจเนื้อหาของสารนั้น จะทำการประเมินประโยชน์และแสวงหาข่าวสารที่เอื้อต่อชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ และการประกอบอาชีพการงาน

4. ชั้นสื่อสารให้เกิดการนำรายการไปใช้ ชั้นนี้ Change Agency ทำหน้าที่ติดตามผลจากการนำไปใช้ และ Change Agent และ Opinion Leader ร่วมติดตามผล มีระบบการจำแนกคั่นหารายการโดยแต่ละกลุ่มมีโครงการและกิจกรรมติดตามผล

5. ชั้นสื่อสารให้เกิดการยืนยันการใช้รายการ ชั้นนี้ Change Agency ทำหน้าที่ติดตามผลจากการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง Change Agent และ Opinion Leader มีหน้าที่สนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมและนำผลที่เกิดจากการใช้มาร่วมประกวด การรับมอบรางวัลจากผู้ที่มีชื่อเสียงในวงการศึกษารวบรวมเป็นสื่อเฉพาะกิจเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล สื่ออินเทอร์เน็ต การสนับสนุนให้เกิดบุคคลต้นแบบ สอดคล้อง

กับพอร์ทเทออร์ และ ลอว์เลอร์ (Porter and Lawler, 1968) ได้กล่าวถึงตัวแปรที่ทำให้บุคคลมีความพยายามเพื่อผลการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดเกิดจากแรงจูงใจด้านรางวัลภายใน คือ ความภาคภูมิใจภายในตนเองและรางวัลภายนอก

ช่องทางในการสื่อสาร แบ่งออกเป็น สื่อมวลชนได้แก่ ช่องโทรทัศน์ฟรีทีวีจากการสำรวจพบว่าโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 9 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก มติชน เป็นสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยม นอกจากนี้ยังรับฟังวิทยุผ่านรายการข่าว สถานีเพลงไทย เพลงลูกทุ่ง เพลงสากล และวิทยุท้องถิ่น นิตยสาร เช่น ขวัญเรือน เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ Edeuzone Seventeen ดังนั้นการใช้ช่องทางเพื่อประชาสัมพันธ์ไปสู่กลุ่มตัวอย่างควรเป็นช่องทางที่การเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ที่กล่าวถึงการให้ความสนใจในการสื่อสารขึ้นอยู่กับผู้รับสารเป็นผู้ที่มีบทบาทเชิงรุก (Active) และมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร (Goal director) การใช้หรือการเปิดรับสื่อที่เลือกสรรแล้วเพื่อสนองความต้องการ

ศูนย์ส่งเสริมการแพร่และการยอมรับรายการโทรทัศน์ครู ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ การมีอยู่ของรายการคุณลักษณะ การเปิดรับสมัครสมาชิก การกระตุ้นและติดตามผลการนำรายการไปใช้ การสนับสนุนการใช้รายการอย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับฝ่าย

งานของโครงการโทรทัศน์ครู ตลอดจนการประเมินผลในแต่ละชั้นและประเมินผลในภาพรวมของกลุ่มผู้รับชมรายการ โดยใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การใช้โทรศัพท์ Hotline โดยใช้หมายเลขพิเศษสำหรับบริการตลอด 24 ชั่วโมง SMS, E-mail, Blog, Twitter, Facebook, Webboard ติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อจดหมาย, ไปรษณีย์บัตร, วารสาร ทุกช่องทางผู้รับบริการไม่เสียค่าใช้จ่าย ตรงกับโคเลอร์และอาร์มสตรอง (Kotler ;& Armstrong. 2004: 16) กล่าวถึงกระบวนการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM: Customer Relationship Management) ที่มีองค์ประกอบคือ ฐานข้อมูลของผู้รับบริการที่ถูกต้องและทันสมัย การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

2. ผลการยืนยันรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จากประธานกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของโครงการโทรทัศน์ครู พบว่ารูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับสำหรับผู้บริหาร และครู สำหรับนิสิตนักศึกษาครู สำหรับผู้ปกครอง และรูปแบบในภาพรวมมีความ “เหมาะสมมาก” จากผลดังกล่าวรูปแบบการแพร่ฯ สามารถนำมาใช้ได้ในทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนิสิต/นักศึกษาครู เมื่อพิจารณาด้านกิจกรรมและการดำเนินงานที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การนำเสนอคุณลักษณะสร้างทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม

ของโรเจอร์ส (Rogers, 2003) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลรับรู้ถึงคุณลักษณะและมีทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมนั้นแล้วย่อมมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม

3. ผลการประเมินรับรองรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในเกณฑ์ “เหมาะสมมาก” พบว่า ประเด็นที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ รูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ครู (TTV) จะมีความเป็นไปได้ในการแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากการเกิดจากการสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยการเก็บข้อมูลด้านปริมาณและด้านคุณภาพ การออกแบบกิจกรรม และช่องทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลทุกขั้นตอน การใช้ศูนย์ส่งเสริมฯ เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการแพร่เพื่อการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษา

รายการแพร่และการยอมรับรายการโทรทัศน์ครู ต้องประกอบด้วยความพร้อมด้านบุคลากร ฮาร์ดแวร์ซอฟต์แวร์ ตลอดจนช่องทางการสื่อสารและข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินจากศูนย์ส่งเสริมฯ ควรนำไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงฝ่ายงานโครงการโทรทัศน์ครู และการให้บริการของศูนย์ส่งเสริมการแพร่และการยอมรับรายการโทรทัศน์ครู

1.2 ช่องทางการแพร่ที่ทำการสำรวจได้มาจากการสำรวจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ถ้าต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และค่านิยมและความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบของศูนย์ส่งเสริมการแพร่และการยอมรับรายการโทรทัศน์ครู เพื่อสนับสนุนให้เกิดการแพร่และประเมินผลของแต่ละฝ่ายงานอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการแพร่ นวัตกรรมทางการศึกษาอื่นที่นำเข้ามาใช้ในประเทศไทยทั้งในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นข้อมูลทางการวิจัยแก่ผู้ที่สนใจต่อไป

References

- Faculty of Education Burapha University. (2010). The development of TV program for teacher development Project: Analysis of Policy, Content, Design, Preparation for Television Programs, Development and Production of Media Content Under the development plan for education “Strong Thailand Action Plan (B.E. 2553-2555)”. Chonburi: Faculty of Education Burapha University.
- Havighurst, R. (1972). *Human Development and Education*. 3rd ed. New York: Longmans.
- Jongruk Jangyubol. (2002). A Study on Level and Factors of Social Studies Teachers Acceptance of Instructional Innovations at Secondary School Level, Bangkok Metropolis. Master Degree in Teaching Social Studies Department of Secondary Education. Bangkok: Faculty of Education Chulalongkorn University.
- Kotler, P., Brown, L., Adam, S., and Armstrong, G. (2004). *Marketing*. 6th ed. Sydney: Pearson Education Australia.
- Lungsana Boonnimit. (1999). The Relationships Among Roles of Parents, Teachers and Peers in Supporting English Learning Achievement of Mathayom Suksa Three Students in Schools under the Department of General Education, Bangkok Metropolis. Master in Teaching English as a Foreign Language Department of Secondary School. Bangkok: Faculty of Education Chulalongkorn University.
- Office of the Education Council . (2011). *Education Reform Policy in the Second Decade (B.E. 2552-2561)*. Bangkok: Ministry of Education.
- Porter, L. W., & Lawler, E. E. (1968). *Managerial Attitudes and Performance*. Homewood, IL: Richard D. Irwin, Inc.
- Rogers M Everetm. (2003). *Diffusion of Innovations*. 5Th ed. New York: Free Press A Division of Simon & Schuster, Inc.

- Schramm W. (1973). Channels and Audience in Handbook of Communication. Chicago: R.Mcnally College Publishing Company.
- Sumlee Thongthew. (2002). Diffusion of Educational innovations for Administrators and Teachers in the Education Reform. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Surapong Sotanasathien. (1990). Communication and Social. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Suwimon and Others. (2012). Analysis of School's Education Development Process after the First Round of External Evaluation. Document for the national conference "The quality of Education for Thailand". Bangkok: Research Affairs Faculty of Education Chulalongkorn University.

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารั้งกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ผนวกราชิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 The Development of Thai Substance Group Curriculum (additional supplement) on the Topic of Phayapasit for Prathomsuksa 5, Ban Nongyarangka School

วีราภรณ์ สิทธิวงศ์¹, พิศมัย ศรีอำไพ², ชวนพิศ รักษาพวก³

Weeraporn Sittiwong¹, Pissamai Sri-ampai², Chuanpit Ruksapuak³

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมีความจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรให้หลากหลายและร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและผู้เรียน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) สำรวจความต้องการจำเป็นพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน 2) พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับเหมาะสมมากขึ้นไป 3) ทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียน 4) ประเมินผลการใช้หลักสูตรโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองหญ้ารั้งกา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตร เรื่อง ผนวกราชิต แผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด จำนวน 9 แผน มีค่า ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.26) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ถึง .58 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .87 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรโรงเรียน ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .47 ถึง .89 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .96 และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับจำนวน 30 ข้อ มี

1 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2 รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3 อาจารย์บัณฑิตศึกษาพิเศษ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 M.Ed. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

2 Associate Professor Dr. Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

3 Tether, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University.

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .27 ถึง .97 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏ ดังต่อไปนี้

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้าร้างกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง อนุภาษิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน

2. ผลการพัฒนาและประเมินคุณภาพหลักสูตรโรงเรียนเมืองศรีประจักษ์ครบถ้วนเหมาะสมสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.76$, $S.D. = 0.26$) และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($X = 4.71$, $S.D. = 0.26$) ผลการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้าร้างกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง อนุภาษิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $83.00/84.67$ และค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6085 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 60.85 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรโรงเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($X = 4.79$, $S.D. = 0.41$) และผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตร อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($X = 4.69$, $S.D. = 0.25$)

โดยสรุป หลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้าร้างกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง อนุภาษิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและท้องถิ่นเพราะพัฒนาขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นหลักสูตรที่เมืองศรีประจักษ์ที่ครบถ้วนและสอดคล้องกัน โดยผ่านการประเมินจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน และครูผู้สอน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ABSTRACT

The development of school curriculum needs to meet local needs and provide the communities a chance to participate in identifying curriculum so that the curriculum varies. The communities should also take part in organizing learning activities which are consistent with the needs of communities and learners. The purposes of this research study were: 1) to survey the needs in developing school curriculum; 2) to develop the school curriculum that has quality at the “highly appropriate” level onward; 3) to try out the implementation and find out efficiency of school curriculum; and 4) to evaluate the use of school curriculum. The research sample was composed of 20 Prathom Suksa 5 students attending Ban Nongyarunga School in the second semester of the academic year 2011. The research instruments consisted of: 1) curriculum’s supplementary document on the topic of Proverb Phaya; 2) nine instructional plans with the highest level of quality ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.26; 3) a 30-itemed multiple-choice (four choices) learning achievement test with the itemized discriminating powers ranging .20 to .58 and the reliability of .87; 4) a 20-itemed 5-rating-scaled questionnaire asking students’ opinions on learning that used school curriculum with the itemized discriminating powers ranging .47 to .89 and the reliability of .96; and 5) a 30-itemed 5-rating-scaled questionnaire asking teachers’ opinions with the itemized discriminating powers ranging .27 to .97 and the reliability of .98. The analysis of data employed Mean, Standard Deviation, and percentage.

Findings were as follows:

1. Surveying the needs of students, teachers, parents, school committee, and local wisdoms revealed the needs to develop Ban Nongyarunga School curriculum, Thai language substance group (additional supplement), on the topic of Proverb Phaya, Prathom Suksa 5. The development should bring local wisdoms to take part in the process of conveying knowledge to learners.

2. The school curriculum development and evaluation revealed the complete elements at the “most appropriate” level ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.26). Learning plans accompanied the curriculum including concepts, learning standards/indicators,

expected learning outcomes, learning objectives, learning contents, learning materials and resources, desired characteristics, measurement and evaluation, and learning process were at the “most appropriate” level (\bar{x} = 4.71, S.D. = 0.26).

3. Trying out the implementation and finding out efficiency of Ban Nongyarunga School curriculum, Thai language substance group (additional supplement), on the topic of Proverb Phaya, Prathom Suksa 5 revealed the efficiency of 83.00/84.67 and the effectiveness index was at 0.6085 which indicates that students gained 60.85% in learning.

4. The evaluation of students’ opinions on organization of learning that used school curriculum resulted the “highly agree” level (\bar{x} = 4.79, S.D. = 0.41) and the evaluation of opinions of teachers who implemented the curriculum resulted the “highly appropriate” level (\bar{x} = 4.69, S.D. = 0.25).

In conclusion, Ban Nongyarunga School curriculum, Thai language substance group (additional supplement), on the topic of Proverb Phaya, Prathom Suksa 5 which was developed by research and development was consistent with the needs of learners and local communities as it was developed from participation of related persons. It was also the curriculum that had complete and harmonious elements evaluated by groups of experts. The curriculum had efficiency and effectiveness, developed the higher level of achievement after instruction than before. Surveying opinions of students and teachers on organization of learning that used the curriculum revealed the “highest” level. Related persons can implement the curriculum and used it to organize learning in appropriate ways.

Keywords:Development Curriculum, Thai Substance Group

บทนำ

ชาวอีสานมีภาษาและวรรณกรรมทั้ง ภาษาพูดและภาษาเขียน ในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ผญาภาษิต เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม

ท้องถิ่นอีสานซึ่งมีหลายรูปแบบทั้งเพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย นิทานพื้นบ้าน ตำนาน และสำนวนภาษิตต่างๆ ของชาวอีสานต่างก็ล้วนแต่มีลักษณะหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน คือ แต่ละรูปแบบได้สอดแทรกไปด้วยคติธรรมซึ่ง

ในภาษาถิ่นอีสานเรียกคำสั่งสอนที่มีคติธรรมทางพุทธศาสนาว่า ฃญาภาษิต ซึ่งได้แฝงอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นแขนงต่าง ๆ และได้ปรากฏเป็นคำกล่าวที่ผู้ใหญ่สมัยโบราณใช้กล่าวสั่งสอนลูกหลาน บุคคลทั่วไปให้ประพฤติตนอยู่ในหลักธรรม คำสอนทางพุทธศาสนาอยู่เสมอ โดยได้อาศัยความไพเราะจากการผูกถ้อยคำเรียงร้อยเป็นบทกวีชาวบ้าน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายถ้าหากสั่งสอนโดยใช้คำพูดธรรมดา นอกจากนั้นฃญาภาษิตยังเป็นวัฒนธรรมที่ตกค้างมาจากสังคมบรรพชน เป็นมรดกล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคนย่อมสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมในแง่มุมต่าง ๆ ในอดีต และบ่งชี้ให้ผู้ศึกษาได้รับรู้เข้าใจถึงวิถีชีวิตสภาพทางสังคมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นได้ด้วยจากลักษณะและความสำคัญของฃญาภาษิตที่นอกจากจะเป็นคำสั่งสอนคนในสังคมแล้วยังทำหน้าที่เก็บรวบรวมสภาพวัฒนธรรมและสังคมของชาวอีสานไว้อีกด้วย (จารุวรรณ ธรรมวัตร. 2526: 116)

ปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษา ยังไม่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง เนื่องจากยังไม่มีเอกสารและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้วัฒนธรรมด้านวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่องฃญา กำลังจะสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นจึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฃญา

ไว้ให้คงอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง ฃญาภาษิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการประชุมคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา มีมติเห็นชอบให้สถานศึกษาจัดทำสาระเพิ่มเติมที่เน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดสร้างหลักสูตร เปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ ความ สามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน จึงได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการสำรวจพบว่า มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่องฃญาภาษิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการสนองต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้มี

ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งได้ต่อไป และเป็นการจัดการศึกษาที่มาจากความต้องการของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่าในท้องถิ่นของตนเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์สืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของชาวยุคสมัยให้คงอยู่สืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง วรรณคดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง วรรณคดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับเหมาะสมมากขึ้นไป
3. เพื่อทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่ม

เติม) เรื่อง วรรณคดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง วรรณคดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

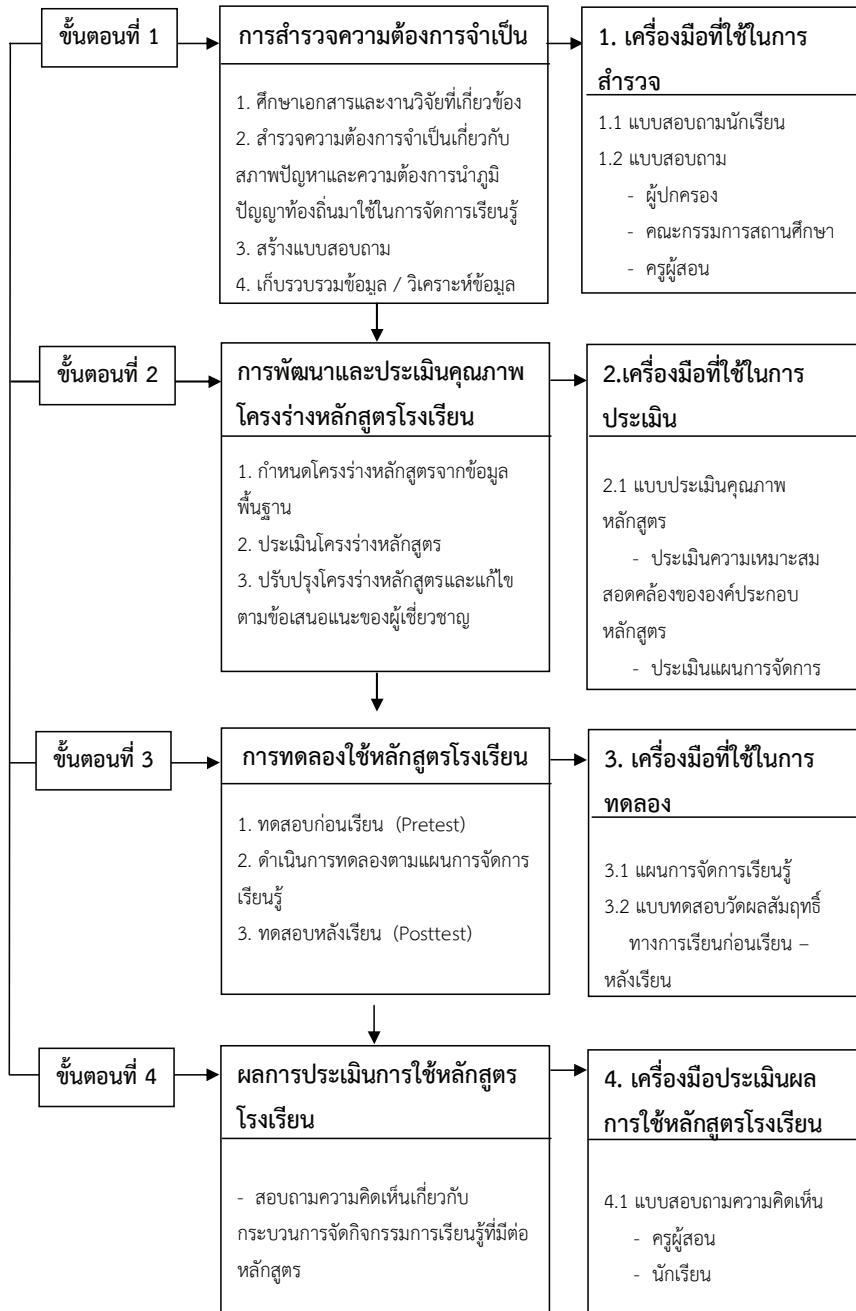
กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. เอกสารประกอบหลักสูตร เรื่อง วรรณคดี แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรโรงเรียนชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับจำนวน 30 ข้อ

วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารั้งกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ภูมิภาคชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน จากการตอบแบบสอบถามของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ผนวกราชิต อยู่ในระดับมากที่สุด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตร โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ในระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาและประเมินคุณภาพหลักสูตรโรงเรียนมีองค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสมสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.76$, $S.D. = 0.26$) และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์ การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($X = 4.71$, $S.D. = 0.26$)

3. ผลการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโรงเรียนบ้าน

หนองหญ้ารังกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ผนวกราชิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $83.00/84.67$ และค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6085 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 60.85

4. ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรโรงเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($X = 4.79$, $S.D. = 0.41$) และผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตร อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($X = 4.69$, $S.D. = 0.25$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองหญ้ารังกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ผนวกราชิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาและสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรนั้นส่วนใหญ่จะเป็นขั้นตอนของการศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการนำข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ มากำหนดเนื้อหาและองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวว่า ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา เพื่อสนองตอบความต้องการของแต่ละชุมชนและเป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 1 – 9) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สังคฤทธานนท์ (2532: 38-34) กล่าวว่า การจะพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาลักษณะสภาพความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดกรอบกว้างๆ สำหรับการพัฒนหลักสูตรสภาพความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวรรณ คุ่มบ้าน (2550) พบว่าผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรโดยจัดให้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วน รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550) พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการนำเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีลากพระมาบรรจุไว้เป็นหลักสูตรของสถานศึกษารวมถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้านให้นักเรียนด้วย และงานวิจัยของ เซเดอร์สตรอม (Cederstrom. 1985: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรวรรณกรรมท้องถิ่น

ในแคนาดา พบว่า แหล่งข้อมูลในห้องสมุดมีจำนวนน้อยมาก จึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเพื่อนักเรียน

2. การพัฒนาและประเมินคุณภาพหลักสูตรโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง มีกระบวนการพัฒนาคือ การศึกษาข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การศึกษาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เลือกสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาทางภาษา ซึ่งได้แก่ สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา และสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้หลักสูตรนั้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรู้เรื่องราวของท้องถิ่นของตน รู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีความรัก ความหวงแหนในประเพณี และศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ หนัท ธาตุทอง (2550: 176) กล่าวว่า แต่ละท้องถิ่นมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป ทั้งด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน เปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตร

ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกับชีวิตจริงและสามารถพัฒนาเพิ่มเติมขึ้นได้ตลอดเวลา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุพิศ อัครพันธ์ (2552: บทคัดย่อ) กล่าวว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนและสอดคล้องกัน ซึ่งประกอบด้วยความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมาก สามารถนำไปทดลองใช้ได้ ส่วนงานวิจัยของ ปทุมวรรณ ทุมโยมา (2553: บทคัดย่อ) พบว่า หลักสูตรโรงเรียนมีความเหมาะสมกับท้องถิ่น ผู้เรียนและการเรียนในปัจจุบันมีผลการประเมินหลักสูตรโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก และงานวิจัยของจีน แม็คกลิน (Jeanne McGlinn, 2005: 721-723) ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารในประเด็นเรื่อง การอ่านวรรณกรรมของชนพื้นเมืองชาวอเมริกัน ครูต้องรู้วัฒนธรรมและสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่นจึงจะสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูต้องทำวิจัย เตรียมข้อมูลเบื้องต้นพร้อมทั้งรวบรวมแหล่งข้อมูลจากหลายแหล่งในการสร้างวรรณกรรมที่เป็นของท้องถิ่น การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง

ขององค์ประกอบหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.76

3. การทดลองใช้หลักสูตรโรงเรียน นำแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งวิเคราะห์มาจากหลักสูตรที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้หรือครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังต์ อุทรานันท์ (2532: 268) กล่าวไว้ว่า แผนการสอนจะเป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรของครู ถ้าหากไม่มีการจัดทำแผนการสอน การใช้หลักสูตรก็จะเป็นอย่างไม่มีจุดหมายปลายทาง เป็นเหตุให้เกิดการเสียเวลาหรือบกพร่องในการใช้หลักสูตรเป็นอย่างมาก อันจะส่งผลต่อความล้มเหลวของหลักสูตรในที่สุด ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ผลปรากฏว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาได้จากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน การปฏิบัติกิจกรรม ทดสอบย่อย และคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.67 แสดงว่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 84.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่สร้างขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนที่คาดหวังของหลักสูตรและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อูรา พิมพ์เรือง

(2552: 127 - 88) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้จากวัสดุในท้องถิ่น พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการ เรียนรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.05/88.23 (E1/E2) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ค่าดัชนี ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.7309 หมายความว่า ผู้เรียนมีความ ก้าวหน้าในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนร้อยละ 73.09 นักเรียนหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของดวง จันทร์ ประเสริฐธาดา (2550: บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการ เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการเลี้ยง จิ้งหรีด พบว่านักเรียนมีความรู้ในการเลี้ยง จิ้งหรีด สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้สู่ การปฏิบัติและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้รวม ทั้ง มีความสามารถในการนำทรัพยากรที่มี ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

4. ผลการประเมินการใช้หลักสูตร ผลการประเมินการใช้หลักสูตรโรงเรียน บ้านหนองหญ้าอีงกา กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย (สาระเพิ่มเติม) เรื่อง ผนว กษัตริย์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยพิจารณา จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน และครูผู้สอนที่เรียนด้วยกิจกรรมการ เรียนรู้ด้วยหลักสูตรโรงเรียน พบว่า มีความเห็น ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดใ บางด้าน ในการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร

โรงเรียนนี้แสดงให้เห็นว่า มีความสอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นของชุมชนและ ความ คิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ต้องการนำ ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถใน เรื่อง ผนว กษัตริย์มาใช้ในกระบวนการจัดการ เรียนรู้ ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนท้องถิ่นและ ผู้เรียน นักเรียนมีโอกาสได้ไปศึกษาแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ ในส่วนของครูพบว่า หลังจาก นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนแล้ว ครูมี ความคิดเห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความ เหมาะสม ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร่วมมือกันเป็นกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน มีความภาค ภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ทั้ง ร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่นไว้ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ สตีฟเฟิลบีม (สมนึก ภัททิยธนี. 2546: 10 ; อ้างอิงมาจาก Stufflebeam.1973: 317) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นก ระบวนการในการรวบรวมข้อมูลนำเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะนำไปใช้ให้เป็น ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่า เดิม และสอดคล้องกับแนวคิดของประสาท เนืองเฉลิม (2553: 91) กล่าวว่า ความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการประเมินหลักสูตร จะเป็นประโยชน์ช่วยให้มีการกลั่นกรอง หลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับ สภาพที่เป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระ พบว่าความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และบางประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นมากขึ้น นักเรียนมีความรัก ความหวงแหน ความภาคภูมิใจในตัวเรือพระของชุมชนบ้านบางदान มีบรรยากาศในการเรียนที่สนุกสนาน น่าสนใจและไม่เครียด นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นกับครูผู้สอนอยู่เสมอ ประชาชนชาวบ้านมีความรู้ ความสามารถในการเรียนเรื่องประเพณีลากพระเป็นอย่างดีเช่นเดียวกับงานวิจัยของ นิรัชรา วงศ์บุตร (2552: 204 - 206) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระท้องถิ่น เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้มีความรู้และมีรูปแบบวิธีการดำเนิน

ชีวิตภายใต้ข้อคิด ปรัชญา จากวรรณกรรมท้องถิ่น ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวทำให้เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจเนื้อหาสาระได้ง่าย และความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับดีหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเหมาะสม และมีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ควรได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ให้เข้าใจเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

1.2 หลักสูตรสร้างขึ้นตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนร่วมกับท้องถิ่นจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับปัญหาและวิถีชีวิต ของชุมชน สถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสาระอื่นๆ ได้

1.3 ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน อาจยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวม

1.4 การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัว เกี่ยวกับหมู่บ้าน ชุมชนถิ่นที่อยู่อาศัย ชนบทธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจะทำให้ให้นักเรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจ และหวงแหนประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.5 ครูผู้สอนควรจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพิ่มเติมให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย หรือจัดหาเอกสารหนังสือสำหรับการค้นคว้าให้กับผู้เรียนอย่างพอเพียงและประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ล่วงหน้าเพื่อความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.6 ปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดความรู้ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มี

ประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตน และควรเป็นผู้ที่มีเทคนิคที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อจูงใจผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานของการเรียนรู้และความสามารถที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ในกลุ่มสาระอื่นนอกเหนือจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นโดยพัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป (CAI) บทเรียนออนไลน์ (E-Learning)

References

- Akpin, Nupid. (2010). Local Curriculum Development, Working, Occupation, and Technology Learning Substance titled. "Bark Dyed Cotton," Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Mahasarakam University.
- Dharmawat, Jaruwan. (1983). Villagers' Paya Poet. Mahasarakam: Thai Language and Eastern Language Department, Faculty of Humanities, Srinakarintarawirod Mahasarakam.
- Koomban, Siriwan. (2007). Curriculum Development of Supplementary Thai Language Learning Substance T 4027 Local Literature. Master of Education Thesis in Thai Language Teaching, Department of Curriculum and Instructional Technique, Silapakon University.
- Lorelei Cederstrom. (2009) Developing a curriculum for Native Literature, 1985. Available online at <http://vnweb.hwwilsonweb.com> (2009/10/20)
- Nuangchalem, Prasat. (2010). Educational Program. Mahasarakam: Mahasarakam University Printing.
- Pattaniyatane, Somneuk. (2003). Educational Measurement. The 6th Printing. Kalasin: Prasan Printing.
- Pimreung, Ura. (2009). Local Curriculum Development, Working, Occupation, and Technology Learning Substance titled. "Flower Handmade from Local Material," Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Mahasarakam University,
- Prasert-a-sa, Duangjan. (2010). Curriculum Development by using Local Wisdom, Working, Occupation, and Technology Learning Substance titled "Cricket Raising," Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Mahasarakam University.
- Rattasat, Sooksawad. (2010). Local Curriculum Development for Transferring the Local Wisdom titled "Lakpra Tradition," Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Taksin University. Tattong, Kanat. (2007). Local Curriculum. Bangkok: Pechkasem Printing.

Toomyota, Patoomwan. (2010). Local Curriculum Development titled “Cradle Plaiting,” Master of Education Thesis in Educational Research, Maharakham University.

Utranan, Sa-ngad. (1989). Foundation and Principle of Curriculum Development. the 3rd Edition, Bangkok: Mitsayam Printing.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้
โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

Comparisons of Learning Achievement, Analytical Thinking,
and Achievement Motivation of Mathayomsueksa 2 Students
Between Using Simulation Approach and Problem Base Learn-
ing for social studies, Religion and Culture Learning Strands

ลักขณา ศรีมามาต¹, พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์², สุมาลี ชุกำแพง³

Lukkhana Srimamas¹, Pattananusorn Sathapornwong², Sumalee Chookhampaeng³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 และ 2/4 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา อำเภอกุสุมาลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวนห้องเรียนละ 33 คน และ 35 คน ตามลำดับ ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1 นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3 อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1 M. Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

2 Asst. Prof. Dr., Faculty of Education, Mahasarakham University

3 Lecturer, Faculty of Science, Mahasarakham University

(1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ รูปแบบละ 8 แผน รวมเวลาเรียนแบบละ 16 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33 – 0.88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.72 (3) แบบทดสอบวัดการคิด วิเคราะห์ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.28 – 0.43 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 – 0.68 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.80 (4) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (rxy) ตั้งแต่ 0.66 – 0.88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานใช้ F-test (One - way MANOVA)

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 83.59/82.73 และ 81.56/81.05 ตามลำดับ

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.6890 และ 0.6694 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองมีการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .003 แต่ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดวิเคราะห์, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ABSTRACT

The purposes of this research were: (1) to develop plans for learning organization using the simulation approach and Problem based learning approach of Mathayomsuksa 2 level with a required efficiencies of 80/80, (2) to find out effectiveness indices of those two mentioned plans, (3) to compare learning achievement, analytical thinking and achievement motivation of the students

who learned using the two different approaches. The sample used in this study consisted of 68 Mathayomsueksa 2 students attending Potisaenvitthaya school in Kusuman district, under the Office of Secondary Educational Service Area Zone 23 in the second semester of the academic year of 2011, obtained using the cluster random sampling technique. They were randomly divided into two experimental groups, 33 and 35 students, and were randomly assigned in different of two experimental groups. The instruments used for the study comprised of: (1) 2 types of learning plans as mentioned 8 plans each, for 16 hours per each approach ; (2) a 30 item of learning achievement test with a discriminating powers ranging 0.33 - 0.88, and a reliability of 0.72 ; (3) 25-item analytical thinking ability test with difficulties ranging 0.28 - 0.43, discriminating powers ranging 0.26 - 0.68, and a reliability of 0.80 ; a 20-item scales of achievement motivation with discriminating powers ranging 0.66 - 0.88, and a reliability of 0.84. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and F-test (One-way MANOVA) was employed for testing hypotheses.

The results of the study were as follows:

1. The plans of Simulation learning approach and Problem-based learning approach had efficiencies (E^1/E^2) of 83.59/82.73 and 81.56/81.05 respectively.
2. The plans of Simulation learning approach and Problem-based learning approach had the effectiveness indices of 0.6890 and 0.6694, indicating that these students progressed their learning at 68.90 and 66.94 percentage respectively.
3. The students who learned using the Simulation learning approach showed higher analytical thinking ability than the group who learned using problem-based learning approach at the level of significance .003, but they did not show different of learning achievement, and achievement motivation.

Keywords:Simulation Learning Approach, Problem-Based Learning Approach, Learning Achievement, Analytical Thinking Ability, Achievement Motivation

บทนำ

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม จะต้องเรียนรู้ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่านิยม ความเชื่อ ปณิธานค่านิยมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 132) กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะต้องเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์ทางด้าน ระบบการเมืองการปกครอง ระบบการเมืองประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะการเมืองการปกครองของไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งต้องเรียนรู้เข้าใจรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ระบบการปกครองท้องถิ่นและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตคนไทย เพื่อจะได้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีทางประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมต่อสังคมอย่างมีเหตุผล (กรมวิชาการ. 2544: 25-26)

จากสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา อำเภอกุสุมาลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระ

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ยังไม่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ผู้เรียนยังขาดการเสริมสร้างทักษะการคิดให้บรรลุเป้าหมาย ยังขาดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมยังไม่เอื้อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สามารถมองกว้าง คิดไกลใฝ่รู้ วิธีการเรียนยังไม่เน้นให้ผู้เรียนคิดเชื่อมโยงการค้นหาคำตอบและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ จึงทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนและรับผิดชอบงานการเรียนรู้เท่าที่ควร ความใส่ใจในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างความรู้ในบทเรียนผ่านการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย บัณฑิตดังกล่าวจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ที่อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ และผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้ เพราะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำทลายความสามารถของผู้เรียนในการค้นหาคำตอบด้วยความเข้าใจ ควบคู่กับวิธีการสืบเสาะหาความรู้ อย่างมีขั้นตอน ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ประสบการณ์ตรงในการเรียน เป็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมความรู้สึกรักคิด และเจตคติต่อการเรียนรู้ที่ดี เพราะ

การใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียน จะมีบรรยากาศที่สนุกและจูงใจให้ นักเรียน มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม และเรียนอย่างมีชีวิตชีวา มีการเคลื่อนไหว อิริยาบถ ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้เรียน มีความสนใจต่อการเรียนเป็นวิธีการเรียน ที่ผู้ สอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความ เป็นจริงและเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ ที่มีตัวแปรจำนวนมากที่มีความสัมพันธ์ กันอย่างซับซ้อน (ทิกนา แชมมณี. 2547: 370) ในขณะที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการ การเรียนที่นำความรู้ประสบการณ์มาสร้างสรรค์ องค์ความรู้ เนื้อหาสาระของวิชาที่เรียน อีกทั้งยังเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและ การให้เหตุผล ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ แบบสร้างสรรค์นิยม สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้าง ความรู้ใหม่จากการศึกษาสถานการณ์ปัญหา อย่างเข้าใจ และออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ผ่านการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ โดย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ และการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ใช้ทักษะ การสังเกตการจินตนาการเพื่อเกิดการเรียน รู้ด้านกระบวนการ การคิดวิเคราะห์ การ ค้นหาความรู้โดยใช้คำถาม การจัดโครงสร้าง ให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ด้วยความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้แก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะใฝ่หาความรู้ ฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา

อย่างเป็นระบบ เป็นการนำข้อดีของวิธีการ สืบเสาะหาความรู้และคำตอบให้กับปัญหา ที่ข้องใจ ทำให้เกิดความภูมิใจที่ได้ใช้สติ ปัญญาและความรู้ความสามารถในการคิด และมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้การเรียนรู้ นั้นมีคุณค่า มีความหมายยิ่งขึ้น การจัดการ เรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ยังเป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างไตร่ตรองรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยความเข้าใจและนำไปประยุกต์ ใช้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ อย่างเหมาะสมและมีคุณค่าสำหรับตนเอง (นิราศ จันทจร. 2550: 97-113)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงมีความสนใจและ ต้องการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การ คิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ นักเรียน ในเชิงเปรียบเทียบผลการเรียน ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ จำลองและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อจะได้นำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตาม
เกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของ
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์
จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปัญหาเป็นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่าง
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง
และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่ม
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์
จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน การคิด
วิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา
อำเภอกุสุมาลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2554 จำนวน 120 คน จาก
ห้องเรียน 4 ห้อง

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้
ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 และ
2/4 โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา จำนวน 33 คน
และ 35คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยการสุ่ม
แบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
เนื้อหาในสาระหน้าที่พลเมือง เรื่อง กฎหมาย
น่ารู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนรูปแบบ
การเรียนรู้รูปแบบละ 16 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถาน
การณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดย
ใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้เวลาเรียนแผนละ 2
ชั่วโมง จำนวนรูปแบบละ 8 แผน รวมเวลา
รูปแบบละ 16 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน เรื่องกฎหมายน่ารู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 2 เป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก
จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
ตั้งแต่ 0.33 – .88 และค่าความเชื่อมั่นทั้ง
ฉบับ เท่ากับ 0.72

3. แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์
เป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน
25 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.28 – 0.43
ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 – 0.68 และค่า
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.80

4. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (rxy) ตั้งแต่ 0.66 – 0.88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84

การดำเนินการวิจัย

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

2. จัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ใช้เวลาเรียนแผนละ 2 ชั่วโมง รูปแบบละ 8 แผน รวมเวลารูปแบบละ 16 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ทั้งสองรูปแบบ ตามเกณฑ์ 80/80 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และค่าร้อยละ

2. การหาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ โดยการคำนวณจากสูตร E.I.

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ โดยการทดสอบสมมติฐานด้วย F-test (One-way MANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 83.59/82.73 และ 81.56/81.05 ตามลำดับ

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.6890 และ 0.6694 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองมีการคิดวิเคราะห์

สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .003 แต่นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.59/82.73 และ 81.56/81.05 ตามลำดับ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง ได้มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนแสดงออกหรือปฏิบัติกิจกรรมในสถานการณ์ที่มีบทบาทข้อมูลและเงื่อนไขการแสดงที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์นั้นโดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริงในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ซึ่งการตัดสินใจ

นั้นจะส่งผลถึงผู้เรียนในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง โดยมีจุดประสงค์ที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ที่เขากำลังเผชิญอยู่ ขณะที่ผู้เรียนจะต้องใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับประกอบกับวิจารณญาณของตนเอง ช่วยในการปฏิบัติตามสถานการณ์นั้นให้ดีที่สุด ซึ่งการเรียนรู้แบบสร้างสถานการณ์จำลองนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดีและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (ทศนา เขมมณีและคณะ. 2545: 202) ส่วนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะออกแบบกิจกรรมสำคัญที่ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา นักเรียนทำความเข้าใจกับปัญหา ออกแบบและดำเนินการศึกษาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหานั้น นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ แล้วนำมาสรุปและประเมินค่าของคำตอบ จัดการนำเสนอและประเมินผลงาน อีกทั้ง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเป็นการใช้ตัวปัญหาเป็นสาระหลัก สำหรับผู้เรียนที่จะได้เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา ที่จะเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ไปสู่คำถามที่ต้องการคำตอบและจะชี้้นำให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบต่อไป (พวงรัตน์ บุญญากรักษ์. 2544: 42) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเหรียญทอง สุดสังข์ (2550: 114) ที่พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เรื่องคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.84/ 82.50 และ 83.67/85.37 ตามลำดับและผลการศึกษาของ เนตรา มูลดวง (2550: 75) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง วิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.27/85.97

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระสังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6890 และ .6694 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 68.90 และ 66.94 ตามลำดับ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยปัญหาเป็นฐาน ตามกรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ความสำคัญสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้คิดของผู้เรียน ขณะที่ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านความคิดรวบยอดของเนื้อหาบทเรียน เมื่อพิจารณาเงื่อนไขและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์จำลอง ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิด หลักการของกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดสถานการณ์หรือจำลองเหตุการณ์ประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหา และส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์

ในสถานการณ์ปัญหา เหตุการณ์ที่กำหนดสามารถใช้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกับของสถานการณ์จริงประกอบ การวิเคราะห์สถานการณ์ การตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหาให้บรรลุผล ซึ่งเป็นการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหา ทั้งในลักษณะของรายบุคคลและกลุ่มย่อยและมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และความสามารถในการคิดบรรลุผลได้ ซึ่งทิสนา แชมมณี และคณะ (2545: 56) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกาการเล่น ที่สะท้อนความจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในสถานการณ์นั้น โดยมีจุดประสงค์มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง เกิดความเข้าใจที่ดีในเหตุการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ข้อมูลประกอบกับวิจรณ์ญาณของตนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามสถานการณ์นั้นให้บรรลุผล ส่วนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาที่ครูจัดหรือออกแบบให้ผู้เรียนรายบุคคลและกลุ่ม ร่วมกันคิดวางแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบและเกิดการเรียนรู้จากกลุ่มผู้เรียนร่วมกัน โดยครูเป็นผู้คอยให้คำชี้แนะประเด็นความเข้าใจเพิ่ม

เดิมเพื่อสนับสนุนให้การแก้ปัญหาและการค้นหาคำตอบของผู้เรียนประสบผลสำเร็จ และเกิดการเรียนรู้ในข้อมูลใหม่ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนิราศ จันทรวจิตร (2553: 258) มีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่า มีลักษณะเป็นกิจกรรมการเรียนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือการใช้คำถาม เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ความพยายามในการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาคำตอบ ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ หรือเป็นกิจกรรมที่นักเรียนยกประเด็นปัญหาที่ต้องการสำรวจ ค้นหาคำตอบ และเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีคุณค่า โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือเป็นกิจกรรมที่ครูจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับรูปแบบการเรียนที่มุ่งเน้นด้านเนื้อหา ซึ่งมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการข้อมูลความรู้ โดยกิจกรรมการเรียนที่ยึดปัญหาเป็นฐานมีความต้องการให้ครูเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือจัดระบบปัญหา หรือจัดคำถามให้แก่นักเรียน โดยทางอ้อม และการใช้คำถามช่วยให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ แต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตัวครูเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพร ทศคร (2554: 94) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดัชนีประสิทธิผล 0.5968 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเหรียญทอง สุตสังข์ (2550: 114) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบ

ใช้ปัญหาเป็นฐาน และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6804 และ 0.7246 ตามลำดับ

3. นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มีการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .003 แต่นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึง และเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ทั้งกายใจ สถานการณ์ที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียน ได้รับการออกแบบด้วยส่วนประกอบที่มีบริบทของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องค่อนข้างหลากหลาย เสริมสร้างให้นักเรียนมีโอกาสคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผลเพื่อนำความรู้ประสบการณ์เดิม มาเชื่อมโยงกับบริบทเหตุการณ์ที่ปรากฏในขณะนั้น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกปฏิบัติในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ประกอบการลงความเห็นในหลายมิติของเงื่อนไขในสถานการณ์มากกว่า ไม่เหมือนกับการใช้สถานการณ์เพื่อการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพราะกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานผู้สอนจะจัดและกำหนดปัญหาให้ผู้

เรียนศึกษาทำความเข้าใจเฉพาะกรณี เพื่อให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบคล้ายกับการระบุปัญหาในบทเรียนให้รับรู้เข้าใจแล้วผู้เรียนจะวิเคราะห์เงื่อนไขของปัญหาส่วนที่เป็นสาเหตุ ว่ามีทางเลือกหรือแนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใดบ้าง โดยผู้เรียนจะเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับความเข้าใจของตนมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และถ้าหากวิธีการดังกล่าวยังไม่บรรลุก็จะคิดเลือกวิธีการอื่นมาใช้แก้ปัญหาแทนดังนั้น วิธีการเรียนตามเงื่อนไขดังกล่าวจึงอาจเป็นการลองผิดลองถูกในการค้นหาคำตอบของปัญหาก็ได้ซึ่งอาจจะส่งผลต่อกระบวนการคิดของผู้เรียนในลักษณะที่ต่างกัน ทำให้กระบวนการคิดของผู้เรียนที่นำมาใช้ในบริบทของสถานการณ์จำลองมีความท้าทาย ซับซ้อนมากกว่า การคิดในสถานการณ์ของการใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่ง Savage & Armstrong (2004: 232-233) มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ผ่านการใช้สถานการณ์จำลองไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามบทบาทในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในบทเรียน และต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจผ่านกิจกรรมการเล่นหรือการแสดง ด้วยการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่จะเรียนผ่านประสบการณ์และตัดสินใจวางแผนการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ กิจกรรมการเรียนตามแนวคิดนี้จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนสูงมาก นักเรียนจะทำกิจกรรมด้วยความมุ่งมั่นให้บรรลุด้วยการคิดตอบ

คำถามให้เกิดความเข้าใจในทุกบริบทของการเรียน ซึ่งในตอนสุดท้ายของกิจกรรมก็จัดให้ผู้เรียนสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประเด็นที่สามารถนำไปปรับใช้และสรุปอ้างอิงวิธีการหรือเงื่อนไขไปอธิบายเหตุการณ์ในบริบทอื่นอีกด้วย โดยเฉพาะการอภิปรายในประเด็นของกิจกรรมที่ใช้ได้ผล และมีประสิทธิภาพหรือมีความล้มเหลวเกิดขึ้น ซึ่งมูลเหตุของปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่วนเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบช่วยให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างความเข้าใจในความคิดรวบยอดของเนื้อหาในบทเรียนเรื่องกฎหมายน่ารู้ ในระดับใกล้เคียงกัน รวมทั้งนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับกิจกรรมที่ทำทลายความรู้ความสามารถ และจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้น มุ่งมั่นและสนใจที่จะทำกิจกรรมในบทเรียนให้สำเร็จ เนื่องจากกิจกรรมสถานการณ์จำลองจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามจนเข้าใจในเป้าหมายของการเรียน และผู้เรียนจะออกแบบเหตุการณ์บทบาทที่จะแสดงให้เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ในการเรียน เป็นการสร้างความ

เข้าใจในปัญหาบทเรียนที่มีศักยภาพ กระตุ้นให้ถามคำถามและอภิปรายในประเด็นข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น รวมทั้งให้การยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยกิจกรรม การเรียนด้วยสถานการณ์จำลองยังสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความเข้าใจในบทเรียน ขณะที่ทำกิจกรรมกลุ่มยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนแสดงออกรายบุคคลในบทบาทที่ตนรับผิดชอบ ในขณะที่กิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบการวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มและรับผิดชอบร่วมกันคิดวิธีการแก้ปัญหาให้สำเร็จ และเกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาบทเรียน รวมทั้งความมุ่งมั่นแก้ปัญหาในบทเรียนที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุร่วมกัน ซึ่ง Ong & Borich (2006: 69-71) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ทั้งการคิดและการปฏิบัติควบคู่กัน ในการกำหนดปัญหาและวิธีการค้นหาคำตอบ ซึ่งเป็นปัญหาที่นำพาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และควรเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำให้ผู้เรียนคิดและค้นหาคำตอบ ด้วยกระบวนการค้นหาคำตอบความรู้ความเข้าใจในเชิงของความลุ่มลึก การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ดีนั้น ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนแก้ปัญหาและค้นพบคำตอบหรือความคิดรวบยอดของความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการ

ใช้ทักษะทางสังคมและการคิดหาวิธีการที่จะค้นหาคำตอบของปัญหา ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเหรียญทองสุดสังข์ (2550: 114) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมีความสามารถการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่สอดคล้องในกรณีที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ในทิศทางเดียวกันกับผลของการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการเรียนแบบใช้สถานการณ์จำลองและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการนำไปใช้พัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้น ในขณะที่การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนั้น

จึงสมควรที่จะนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ การเรียนในชั้นเรียนที่เกี่ยวข้อง ให้บังเกิด ประสิทธิภาพที่เหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยเพื่อนำวิธี

จัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ จำลองและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน เพื่อเปรียบเทียบผลของตัวแปร ตามด้าน การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับ นับถือตนเอง การคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่น ในตนเอง การคิดตัดสินใจ หรือความฉลาด ทางอารมณ์ ของผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาคุณภาพด้านผลการ เรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ภายใต้กรอบของตัวแปรอิสระด้านฐานะความ เป็นอยู่ เพศ หรือสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3 ควรวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียน ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ จำลอง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นหรือ ในรายวิชาอื่น เช่น การจัดการเรียนรู้ตาม แนวทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ การประยุกต์ ใช้ทฤษฎีพหุปัญญา การจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดสมองเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้ ด้วยกลุ่มร่วมมือ การจัดการเรียนรู้รูปแบบ 4MAT การจัด การเรียนรู้ด้วยโปรแกรมบท เรียน หรือการจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปา

References

- Department of Academic. (2001). Curriculum of Basic Education B.E.2544. Bangkok: The Express Transportation Organization of Thailand Printing.
- Nirat Jantharajit. (2010). Learning For Thinking. Maha Sarakham: Maha Sarakham University Publishing.
- Neatra Moondoung. (2007). The Development of Lesson Plan for Simulations Learning, Entitled Democratic Approach in Social Studies, Religion and Culture Content Strands of Mathayomsuksa Three Level. Independent Study for Master of Education Degree. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Ong, Ai-Choo and Borich, Gary D. (2006). Teaching Strategies That Promote Thinking: Models and Curriculum Approaches. Singapore: McGraw-Hill Education.

- Poungnat Boonyanurat. (2001). *New Directions of Thai Teachers*. Bangkok: Project of Professional Development in Higher Education, Department of Higher Education, Faculty of Education,
- Rheanthong Sudsang. (2007). *The Comparison of Learning Outcomes of Mathayomsuksa One Students Between Using Problem-Based Learning and Simulations Learning Approach, Entitled Moral and Ethics, For Social Studies, Religion and Culture Content Strands*. Thesis for Master of Education Degree. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Severiens, Sabine E. (2009). "Academic and Social Integration and Study Progress in Problem Based Learning," *Dissertation Abstracts International*. 58(1): 59-69 ; July.
- Supaporn Thatsakorn. (2011). *The Comparison of Learning Achievement, Analytical Thinking Abilities, and Emotional Intelligence of Mathayomsuksa Two Students, Between Using Role Playing Approach and Problem-Based Learning Approach, Entitled Law of Day Life*. Thesis for Master of Education Degree. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- The Office of Basic Education Commission. (2008). *The Core Curriculum of Basic Education B.E. 2551*. Bangkok: The Agricultural Co-operation of Thailand Publishing.
- Tissana Khammanee. (2001) *Strategies of Teaching*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing.
- Tissana Khammanee. (2002). *The Students – Centered Learning*. 5th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing.

การพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

A Structural Equation Model of Factors Affecting School Effectiveness Under Local Administration Organizations

ปาริชาติ โนนัฐภา¹, วาโร เฟ็งสวัสดิ์², วลัยนิกา ฉลากบาง³, จิตติ กิตติเลิศไพศาล⁴

Parichat Notesupa¹, Waro Phengsawat², Wannika Chalakbang³, Jitti Kittileuspaisan⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ (3) ศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะแรกเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ระยะที่สองเป็นการตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.38-0.94 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 630 โรงเรียน ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และตรวจสอบความตรงของตัวแบบ

1 นักศึกษาปริญญาเอก สาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2, 3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1 Ed.D. (Leadership in Educational Administration) Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

2, 3 Assistant Professor, Dr., Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

4 Assistant Professor, Dr., Faculty of Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยสมรรถนะองค์กร ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน ประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละปัจจัย พบว่า ส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีเพียงปัจจัยสมรรถนะองค์กรที่อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 226.11 ค่าองศาอิสระ = 115 ค่า P = 0.063 ค่าดัชนี GFI = 0.96 ค่าดัชนี AGFI = 0.91 ค่าดัชนี RMSEA = 0.056 และค่า CN = 276.52)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) อิทธิพลทางตรง มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยสมรรถนะองค์กร ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนและปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ (2) อิทธิพลทางอ้อมมี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยสมรรถนะองค์กรที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้กับปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้กับปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ (3) อิทธิพลรวมมี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยสมรรถนะองค์กร ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ/ สมรรถนะองค์กร/ การจัดกระบวนการเรียนรู้/บรรยากาศของโรงเรียน/ประสิทธิผลของโรงเรียน

ABSTRACT

The research objectives were to (1) study factors affecting school effectiveness under local administration organizations and the level of school effectiveness; (2) examine the goodness-of-fit of the model of factors affecting school effectiveness under local administration organizations developed by the researcher with the empirical data; and (3) study the direct influence, indirect influence and total influence of factors affecting school effectiveness under local

administration organizations. The study was administered into 2 phases: the first phase was determination on the study framework; the second phase comprised a test of hypothesis based on a set of 5-level rating scale questionnaires with the discrimination power of 0.38-0.94 and the reliability coefficient of 0.97. The sample of 630 schools under local administration organizations were obtained using Multi-stage Random Sampling. Statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson' Product Moment Correlation Coefficients the linear structural equation model and confirmatory factor analysis.

The research finding:

1. The factors affecting school effectiveness were instructional leadership, organization's competency, learning process management, school climate. The school effectiveness was in general at the high level. Considering each factor in detail, this research found that most factors were at the high level except the organization's competency which was at the average level.

2. The goodness-of-fit test of the model of administrative factors affecting school effectiveness developed by this researcher showed that the model was consistent with the empirical data (Chi-square = 226.11, degree of freedom (df) = 115, P = 0.063, goodness-of-fit index (GFI) = 0.96, adjusted-goodness-of-fit index (AGFI) = 0.91, root mean square error of approximation (RMSEA) = 0.056 and critical number (CN) = 276.52.)

3. The factors that had direct, indirect and total effect on school effectiveness with the path coefficients ranging from large to small respectively as (1) direct effect in 4 factors those were organization's competency, learning process management, school climate, and instructional leadership. (2) indirect effect in 3 factors those were organization's competency influencing through learning process management and school climate, instructional leadership influencing through learning process management and school climate, school climate influencing through learning process management, and (3) total influence in 4 factors those were organization's competency, learning process management, school climate and instructional leadership.

Keywords: instructional leadership/ organization's competency /learning process management/ school climate/ school effectiveness

บทนำ

ประเทศไทยจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ โดยใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.2545– 2559)มาเป็นกรอบในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกันทั้งประเทศและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์แนวนโยบาย มาตรการ ระเบียบและกฎหมายอื่นๆ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพคนตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีความเจริญ มีความรู้ ทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์สังคมในยุคของการเปลี่ยนแปลงยุคของการแข่งขัน การศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในการพัฒนาประเทศและมีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับ ซึ่งวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษา สถาบันต่างๆ ที่ดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษาต่างก็มียุทธวิธีที่แตกต่างกันไปหรืออาจกล่าวได้ว่าการดำเนินกิจกรรมในสถาบันหรือองค์การที่จัดการศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลย่อมเกิดจากการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพ

ช่วยให้คนมีความฉลาดในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์และมีจิตสำนึกที่ดีทางสังคม ความเป็นประชาธิปไตยและก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมยิ่งขึ้น การศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาทุก ๆ ด้านดังนั้นคุณภาพของคนในประเทศจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาเป็นสำคัญ (ชิตชนก เจริญเชาว์ และคณะ, 2541)

ผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ไปตามความต้องการของท้องถิ่นและหลักเกณฑ์ มาตรฐานที่รัฐกำหนดทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยจึงมีความสนใจที่จะหารูปแบบปัจจัยที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ผู้วิจัยคิดว่าตัวแบบที่พัฒนาขึ้นจะเป็นสารสนเทศให้กับผู้บริหารโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และการปฏิบัติงานในหน้าที่ซึ่งสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียนให้มีเจตคติในทางบวกและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผล

ของโรงเรียนตามวัตถุประสงค์และบรรลุป่าหมายของการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนและระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก
2. ตัวแบบปัจจัยประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ตัวแบบปัจจัยที่พัฒนาขึ้นมีอิทธิพล

ทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย

- 1) วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
- 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน จำนวน 1 แห่ง ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

ระยะที่ 2 ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้ สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1,920 โรงเรียนบุคลากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูวิชาการ ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 36,350 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 1,920 คน ครูผู้สอน 34,430 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้จำนวน

โรงเรียน 630 โรง ผู้ให้ข้อมูล 1,890 คน
ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่ (1) ตัวแปรปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัวคือ 1) การนิยามและการสื่อสารเป้าหมายร่วม 2) การกำกับติดตามและประเมินผลกระบวนการเรียนการสอน 3) การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ และ 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) ตัวแปรปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวคือ 1) การจัดโครงสร้างที่เหมาะสม 2) วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ 3) ความรู้ความสามารถของบุคลากร 4) การจัดทรัพยากรการเรียนรู้และ 5) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหาร

2. ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวคือ 1) การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 3) การเน้นกระบวนการคิด 4) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 5) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (2) ตัวแปรปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ 5 ตัวคือ 1) ความคาดหวังสูง 2) บรรยากาศเชิงบวก 3) ความเป็นกันเองความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 4) การจัดระบบการจูงใจ และ 5)

การเปิดโอกาสให้ร่วมตัดสินใจ (3) ตัวแปรผล ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิผลของโรงเรียน สามารถวัดตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัว คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) ความพึงพอใจในงานของบุคลากร และ 4) ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.38-0.94 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมสออดซองเปล่า ติดแสตมป์ บางส่วนผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง และบางส่วนจะให้ผู้ช่วยนักวิจัยนำส่งให้ยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ ยังไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามโดยวิธีการต่างๆ เช่น โทรศัพท์ประสานไป ยังผู้บังคับบัญชาของสถานศึกษาในสังกัด ส่งแบบสอบถามไปให้ใหม่ ให้ผู้ช่วยนักวิจัยติดตาม และติดตามด้วยตนเอง จนได้รับ

กลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง 630 โรง คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (1) วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่าง โดยประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีไลค์ลิสต์สูงสุด (Maximum Likelihood Estimate) ตามโมเดลที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีตัวแปรที่ประกอบด้วยตัวแปรแฝงทั้งภายในและภายนอก ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ค่าสถิติสำคัญที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีดังนี้ ค่า X^2 , ค่า GFI, ค่า AGFI, ค่า RMSEA

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิง

ประจักษ์ พบว่า ตัวแบบปัจจัยประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีตัวแบบเหมือนกันกับตัวแบบเชิงสมมติฐาน

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) อิทธิพลทางตรง 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยสมรรถนะขององค์การ ปัจจัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ (2) อิทธิพลทางอ้อม มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยสมรรถนะขององค์การที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ กับปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้กับปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และ (3) อิทธิพลรวม 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยสมรรถนะขององค์การ ปัจจัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ตัวแบบภาวะผู้นำทางวิชาการในห้องปฏิบัติการ Far West ซึ่งได้ข้อค้นพบสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hallinger, Bickman & Devis (1990) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโดยส่งผ่าน

บรรยากาศ และการจัดระบบการเรียนการสอน และยังมีผลการศึกษางานบางเรื่องพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลสำเร็จของโรงเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Eberts & Stone, 1988; Hack, Larsen & Marcoulides, 1990)

2. ปัจจัยสมรรถนะองค์การมีผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของวรเดช จันทรศร (2539); ธงชัย สันติวงษ์ (2539); Jackson & Holvino (1986); Preedy (1993); Miller (2001) และ Texas Education Agency (2004) ที่ให้ทัศนะไว้สอดคล้องกัน คือ สมรรถนะองค์การเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารองค์การที่จะมีประสิทธิผลนั้น ต้องสามารถนำและกระตุ้นการใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกในการปฏิบัติงานทั้งหมดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงของปัจจัยสมรรถนะองค์การจะเห็นว่ามีความอิทธิพลสูงคือ 13.80 แสดงให้เห็นว่า หากโรงเรียนมีความพร้อมในด้านสมรรถนะองค์การแล้ว ย่อมจะส่งผลถึงประสิทธิผลของโรงเรียนด้วย แต่เมื่อพิจารณาค่า สัมประสิทธิ์อิทธิพลของการส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้และปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน พบว่ามีความอิทธิพลต่ำ คือ 0.21 และ 0.27 ตามลำดับ ซึ่งมีเหตุผลอธิบาย ดังนี้ ประการ

แรก องค์ประกอบของสมรรถนะองค์การไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ความรู้ความสามารถของบุคลากร การจัดทรัพยากรการเรียนรู้ และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน และ ความพึงพอใจของครูได้โดยตรงจึงอาจไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการหรือกระบวนการอื่นๆ สนับสนุนมากนัก ประการที่สอง ในการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งปัจจัยสมรรถนะองค์การเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่จะสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และประการสุดท้าย บรรยากาศขององค์การซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งความคาดหวังไว้สูง การจัดบรรยากาศเชิงบวก การให้ความเป็นกันเองและไว้วางใจซึ่งกันและกัน การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วม ตลอดจนการจัดระบบการจูงใจนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความพร้อมด้านสมรรถนะองค์การอยู่บ้าง เช่น การจัดโครงสร้างที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร เป็นต้น ซึ่งถ้าพิจารณาองค์ประกอบย่อยอื่นๆ ดังกล่าว จะเห็นว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นส่วนใหญ่

3. ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสูง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.20 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนโดยตรง นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด และถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Silins & Murray-Harvey (1999); Scheerens (2000); Saunder (2000); Alig-Mielcarek (2003) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลมีหลายปัจจัยโดยมีปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยหลายเรื่องที่มีข้อค้นพบสอดคล้องกันว่ากระบวนการเรียนรู้จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ผลงานวิจัยของ Edmonds, 1979 cited in Hoy & Miskel (2005); Caldwell & Spinks (1990); Halton, 1992 อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตนะ (2548) และ Hoy & Miskel (2005)

4. ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน พบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.71 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.70 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบรรยากาศที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้

เพราะบรรยากาศเป็นเรื่องของการส่งเสริมสนับสนุนให้กิจกรรมการเรียนรู้ หรือการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้บรรยากาศยังช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรอีกด้วย ซึ่งถ้าบุคลากรมีความตั้งใจและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดีแล้วย่อมส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ ภาวดี อนันต์นาวิ (2545); พรพิเศก (2546); สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548) Jatuporn (2005); Heneveld & Craig (1996); Saunders (2000) และ Skipper (2006) ที่พบว่า การสนับสนุนอย่างพอเพียงและอย่างดีจากผู้ปกครองและชุมชน ในด้านระบบการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศของโรงเรียน (school climate) และวัฒนธรรมของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (student outcomes) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของนักวิชาการ/สถาบันต่างๆ ที่ได้ข้อสรุปสอดคล้องกันว่า การจัดบรรยากาศที่เอื้อและเหมาะสมจะส่งผลให้การจัดกระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในที่สุด (อำรุง จันทวานิช (2547); Purkey & Smith (1983 cited in Hoy & Miskel, 2005); Scheerens (2000); Saunder (2000); Duttweiler (1990 cited in Sergiovanni 2001); School District of Hillsborough County, Florida (2005) และ Hoy & Miskel (2005))

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าว มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเพื่อการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบปัจจัยประสิทธิผลของโรงเรียน

1.1 เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยจะเห็นว่าอยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้น ปัจจัยสมรรถนะองค์การที่อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรมีนโยบายในการสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนมีความพร้อมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านสมรรถนะของโรงเรียน

1.2 จากผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน มีประเด็นต่างๆ ที่ควรได้รับความใส่ใจในการพัฒนาให้มากขึ้น เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นในแต่ละปัจจัยที่นำมาศึกษา คือ ประเด็นคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้ ICT ในการบริหาร การนิยามและการสื่อสารเป้าหมายร่วม การเน้นกระบวนการคิด การกำหนดความคาดหวังสูง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การประเมินผลการใช้ ICT อย่างต่อเนื่อง การเยี่ยมชั้นเรียนโดยสม่ำเสมอหรือทุกวัน องค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนที่ท้าทาย และนักเรียนมีทักษะในการคิด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน

2.1 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสาเหตุสำคัญที่ส่งผลทางตรงทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผล คือ ปัจจัยสมรรถนะองค์การ รองลงไป คือ ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบรรยากาศของโรงเรียน ดังนั้น การเพิ่มสมรรถนะองค์การจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจโดยเฉพาะเรื่องการจัดโครงสร้างองค์การ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร การจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหาร ตลอดจนพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และบรรยากาศของโรงเรียน

2.2 เมื่อพิจารณาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการแม้จะส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนต่ำ แต่ส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนสูง ดังนั้น จึงควรกำหนดรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำไปสู่

การพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผลได้นั้น จะต้องเน้นการพัฒนาให้มีอิทธิพลผ่านปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำตัวแบบปัจจัยทางการบริหารไปใช้ในโรงเรียน

3.1 เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ สำหรับสมการโครงสร้างของตัวแบบแสดงว่าตัวแปรแฝงภายนอกซึ่งเป็น

ตัวแปรสาเหตุทั้งสองตัวแปร อธิบายความแปรปรวนร่วมในตัวแปรการจัดการกระบวนการเรียนรู้ บรรยากาศของโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียนได้สูง จึงยืนยันได้ถึงความตรงของตัวแปรที่นำมาศึกษา ทำให้มีความมั่นใจในการพัฒนาปัจจัยสมรรถนะองค์การ และศักยภาพของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการว่าจะเป็นการพัฒนาที่ถูกทิศทาง (do the right things) และควรให้ตระหนักว่าปัจจัยทั้งสองนี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในทางอ้อม ดังนั้น รูปแบบในพัฒนาจะต้องให้ถูกทิศทาง ไม่ว่าจะส่งผลโดยตรงหรือพัฒนาโดยผ่านปัจจัยอื่น โดยเฉพาะสองปัจจัยที่นำมาศึกษา คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และบรรยากาศของโรงเรียน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเฉพาะตัวแปรที่เป็นการรับรู้ของบุคคลในเรื่องประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้น หากมีการเก็บข้อมูล

เชิงคุณภาพจะมีประโยชน์ในการอธิบายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เนื่องจากมีตัวแปรจำนวนมากที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษา

4.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันทางการศึกษา โดยอาจปรับเปลี่ยนตัวแปรปัจจัยทางการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานนั้นๆ

4.4 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบตัวแบบปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยทางการบริหารในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผลที่มีความเหมือนและความแตกต่าง อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างเหมาะสมต่อไป

References

- Alig-Mielcarek, M.J. (2003). A model of school success: Instructional leadership, academic press, and student achievement. Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of The Ohio State University.

- Anunnavee P. (2002). Factors That Affect The Efficiency of The Primary School Under The Office of The National Primary Education. Thesis Ph.d. (Education), Chonburi: Burapha University.
- Chantasorn W. (1996). Improvement and Government Management Reform. Bangkok: Institute of Policy Studies, Association of Social Sciences, Thailand.
- Cherngchaow C. and Others. (1998). Analysis of the structure of the elements that affect the performance of the private school to teach Islam in the southern border provinces. *Songklanakarin Journal of social science and Humanities*, 4 (May -August).
- Eberts & Stone. (1988). *Factors Affecting School Effectiveness*. London: Greenwood Press.
- Hallinger, P. & Murphy, J. (1985). Assessing the Instructional Management Behaviors of Principal, *Elementary School Journal*. 217- 248.
- Heneveld, W. & Craig, H. (1995). *School Count: World Bank Project Designs and the Quality of Primary Education in Sub – Saharan Africa*. Policy Research Working Paper No. WTP 303. Washington DC.: World Bank.
- Hoy, W.K., & C.G. Miskel. (2005). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- Miller, S. (2001). *Navigating the Recession Through Effective Leadership*. Retrieved December 29, 2006, from <http://www.entrepreneur.com/article/04621295548200.html>.
- Pheng sawasdi W. (2005). Development of a Linear Structure Relations of Effective Leadership of Executive that Affect Efficiency of Primary School Education. Thesis Ph.D. (Education), Khon Kaen: Graduate School Khon Kaen University.
- PhiSek P. (2003). Cultural Organizations and Some Factors that Affect Productivities Science- School army. Thesis Ph.d. (Education), Bangkok: Graduate School of Srinakharinwirot University.

- Sararattana W. (2005). Executive Professional Development School: 3 dimensions to the Executives Administrators. 5th. Bangkok: Tipwisut.
- Skipper, S. (2006). Conceptual Framework for Effective Inclusive Schools, 2006.
- Wiwatthananon S. (2006). Factors that Affect Multiple Descriptors Level for Effectiveness of secondary School in Bangkok. Thesis Ph. D. (Education) Nakornratchasima: Graduate School, Vongchavalitkul University.

ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

Instructional Leadership in Excellence School: A Grounded Theory Study

สมเกียรติ พลเจติตต์¹, ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร², สมคิด สร้อยน้ำ³, ศิริ ฮามสุโพธิ์⁴

Somkiat Palajit¹, Sakthai Surakitborworn², Somkid Sroinam³, Siri Hamsupo⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น เพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีซึ่งนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) วิธีการที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการจัดสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายหลักที่ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าระดับชั้นเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูดีเด่นประเภทต่างๆ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน ศึกษานิเทศก์ และผู้มาศึกษาดูงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการแปลความและตีความหมายข้อมูล แล้วสร้างมโนทัศน์ขึ้นโดยอาศัยความไวเชิงทฤษฎี และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการจัดระบบการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล มี 15 ลักษณะ ระดับทีม มี 24 ลักษณะ และระดับโรงเรียน มี 25 ลักษณะ

ผลสืบเนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น ผลด้านบวกมี 11 ลักษณะ ผลด้านลบ มี 4 ลักษณะ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ / โรงเรียนดีเด่น / การสร้างทฤษฎีฐานราก

1 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2 รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3 รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

4 รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

Abstract

The objective of this study was to understand the characteristics from a instructional leadership in excellence school. The researcher selected the study by using theoretical sampling and identifying a big-size congruent with the research objectives. The researcher participated in the study and collected data through observations and field notes, in-depth interviews, document analysis, and focus group discussion. The key informants were the school administrators team, the task leader, teacher award, the school committee, alumni and community leader, the students' caretakers, the students, education supervisor, administrators and teachers in network center and school visitors. Data was analyzed by using translating and interpretative data. Then, the concepts were depending on theoretical sensitivity. The data analysis system was organized by computer program.

The findings were as follows:

The study found that a instructional leadership is 3 levels:

1. The major characteristics of person instructional leadership in excellence school were 15.
2. The major characteristics of team instructional leadership in excellence school were 24.
3. The major characteristics of school instructional leadership in excellence school were 25.

The consequences resulting from being instructional leadership in excellence school, the positive effects were 11 and 4 negative effects.

Keywords: instructional leadership / excellence school / grounded theory study

บทนำ

2 มิติของการพัฒนาโรงเรียนในยุคปัจจุบันนี้ทั้งความยั่งยืนและความไม่ยั่งยืน ซึ่งความไม่ยั่งยืนของการพัฒนานั้นเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนผู้นำบ่อยทำให้มีการเปลี่ยนนโยบายตามผู้นำ การเมืองนำการศึกษาเพราะถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา แต่ก็ไม่ได้รับการสนองต่อการพัฒนาในประเด็นที่มีความสำคัญ จึงทำให้โรงเรียนขาดหลักการทำงานที่ยึดมาตรฐานชาติ ขาดทิศทางในการทำงานที่เป็นมาตรฐานอันเดียวกัน และในการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำที่ผ่านมาส่วนมากเป็นการนำทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในสังคมตะวันตกมาพัฒนากับสังคมไทย ซึ่งมีพื้นฐานเป็นสังคมเกษตรกรรม สังคมแบบจารีตประเพณีและสังคมแบบอำนาจนิยม คุณลักษณะของคนไทยและข้าราชการไทย ส่วนใหญ่ยังสอดคล้องและเข้ากันได้ดีกับบริบททางสังคมแบบนี้อยู่ ซึ่งตรงข้ามกับวิถีชีวิตแบบตะวันตกซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรม และมีความสอดคล้องเข้ากันได้ดีกับการใช้ทฤษฎีภาวะผู้นำในบริบททางสังคมแบบนี้ จึงเกิดปัญหาในเรื่องความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาภาวะผู้นำในรูปแบบของการนำทฤษฎีภาวะผู้นำของสังคมตะวันตกมาใช้ (วิโรจน์สารรัตน์, 2548: 95)

ในความไม่ยั่งยืนของการพัฒนา ก็ยังมีความยั่งยืนปรากฏให้เห็น โดยเฉพาะการ

พัฒนางานที่มีผลงานที่โดดเด่นของโรงเรียนดีเด่นที่มีผลงานด้านวิชาการที่มีความเป็นเลิศ ในด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของนักเรียน ในการสอบเพื่อวัดและประเมินผลในระดับชาติของ O-NET (Ordinary National Education Test) การสอบ GAT- PAT (General Aptitude Test: Professional Aptitude Test) นักเรียนในโรงเรียนดีเด่นสามารถทำคะแนนในการสอบได้เต็ม ผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัย การสอบเข้าคณะแพทยศาสตร์ และการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวง นักเรียนมีความสำเร็จในการสอบเข้าได้อย่างต่อเนื่องและมีปริมาณที่น่าพอใจในระดับสูง นอกจากนี้โรงเรียนดีเด่นยังได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในร้อยของโรงเรียนยอดเยี่ยมในระดับประเทศ เป็นโรงเรียนต้นแบบนวัตกรรมเด็กถิ่นห้องของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนต่อห้องสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน แต่โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยในระดับประเทศติดต่อกันถึง 2 ปี จากการทำงานของโรงเรียนดีเด่นในลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก ในรอบที่ 3 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทุกกลุ่มสาระให้มีการยกระดับและมีมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้คะแนน O-NET (Ordinary National Education Test) เป็นเกณฑ์การประเมินผล

การเรียนของนักเรียนทุกโรงเรียน จึงถือได้ว่าโรงเรียนมีทิศทางการทำงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ โรงเรียนดีเด่นจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ (อาร์ุง จันทวานิช, 2547: 1) โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เมื่อโรงเรียนมีความสำเร็จสูงผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดก็คือ นักเรียนและผู้ปกครอง และผู้ที่มิบทบาทสำคัญที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน คือ ผู้บริหารและครู ซึ่งมีการทำงานตามภาระงานทั้ง 4 งาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีทั้งภาระงานของบุคคล ทีม และโรงเรียน กลุ่มคนเหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นผู้นำทางวิชาการ (Hoy and Miskel, 2005: 118)

การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก (grounded theory study) จึงเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพอีกทางเลือกหนึ่งในการแสวงหาคำตอบให้กับสังคม ถูกพัฒนาขึ้นโดย Barney Glaser and Anselm Strauss เพื่อสร้างคำอธิบายเชิงทฤษฎีจากข้อมูลโดยตรง ดังนั้นในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยการใช้วิธีการวิจัยการสร้างทฤษฎีฐานรากมีส่วนช่วยให้เกิดทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารและโรงเรียนให้ดีเด่นและมีคุณภาพที่ยั่งยืน ในบริบทของความเป็นไทยได้ วิธีการนี้จะเป็นทางออกของการแก้ปัญหาในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (ชายโพธิ์ลีตา, 2547: 7)

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น ในรูปแบบการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเงื่อนไขการเกิด กระบวนการเกิดและปัจจัยที่ส่งผล การคงอยู่ และผลสืบเนื่องติดตามมาจากภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น มี 3 ระดับ คือ

1. ระดับบุคคล เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบสูง แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคาดหวังสูง และมีคุณธรรม จริยธรรมในลักษณะงานของบุคคล มีการมอบหมายงานและกำหนดผู้รับผิดชอบ

2. ระดับทีม เป็นลักษณะของบุคคลในทีมที่จะต้องมีความผูกพัน ความกลมเกลียว มีมนุษยสัมพันธ์ และมีประสิทธิภาพสูง ส่วนลักษณะการทำงานในทีมต้องมีกฎเกณฑ์ มีการคัดคนเข้าทำงาน มีความเสมอภาค การสร้างความสัมพันธ์ มีการแก้ปัญหา การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีที่ปรึกษา การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และการบริหารโดยพึ่งตนเอง

3. ระดับโรงเรียน เป็นลักษณะการทำงานที่เป็นภาพรวม ของบุคคลและทีมในโรงเรียน ที่จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

เป็นแบบอย่างที่ดี มีความหลากหลายในบทบาทการเป็นผู้นำ มีการสร้างผู้นำ สร้างศรัทธา และรักษาเกียรติประวัติของโรงเรียน ลักษณะงานของโรงเรียนจะมีการจัดการโครงการสร้าง กำหนดเป้าหมายร่วม การบริหารจัดการที่ดี สร้างฐานข้อมูลเป็นระบบ มีหลักสูตรสถานศึกษา สร้างทีมงาน การบริการและเอื้ออำนวยประโยชน์ นำยุทธศาสตร์การวางแผนมาใช้ สร้างเครือข่าย นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ พัฒนางานโดยใช้ผลการวิจัย มีการกำหนดมาตรฐานการทำงาน สร้างแรงจูงใจ เน้นการมีส่วนร่วม การพัฒนาทีมงาน สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และเน้นผลงาน ละครนวัตกรรม ส่วนลักษณะของสิ่งแวดล้อมมีชุมชนสังคมที่ดี ที่ตั้งไม่มีมลภาวะ และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่ส่งผลต่อบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

วิธีการวิจัย

การเลือกพื้นที่ศึกษา

เลือกจากโรงเรียนดีเด่นที่มีคุณลักษณะดังนี้ มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนาน มีผลงานดีเด่นในระดับชาติ มีผู้ปกครองต้องการส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์ประจำเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขต ร่วมกันพิจารณา โดยเสนอมาเขตพื้นที่ละ 1 โรงเรียน รวม 3 โรงเรียน และคัดเลือกให้เหลือ 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศรีโคตรบูรณ์ จังหวัดสกลนคร สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งใช้หลักการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ที่มีหลักการที่สำคัญคือ เป็นพื้นที่ที่สอดคล้องและตรงกับความมุ่งหมายของการวิจัย เป็นโรงเรียนที่จะตอบคำถามการวิจัยได้

กลุ่มเป้าหมายหลักที่ใช้ในการศึกษา

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) จะใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่จะให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 กลุ่ม จำนวนรวม 48 คน แบ่งออกเป็น กลุ่มบริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการ กลุ่มหัวหน้างาน ได้แก่ หัวหน้างานงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าระดับชั้นเรียน กลุ่มครูดีเด่น กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มศิษย์เก่าและผู้นำชุมชน กลุ่มศึกษานิเทศก์

การสร้างแนวคำถาม

แนวคำถามเป็นเค้าโครงหัวข้อคำถาม มีลักษณะเป็นโครงร่างคร่าวๆ แต่มีตัวแปรที่จะให้ตอบ มีความยืดหยุ่น ใช้เป็นแนวทางในการซักถาม แนวคำถามจะช่วยให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในภาคสนามได้ตรงทิศทาง แนวคำถามที่สร้างขึ้นจะยึดสมมติฐานชั่วคราวเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถาม มีการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาคำความตรงจากผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัยว่า ข้อคำถามดังกล่าวถามได้ตรงประเด็นหรือไม่

สามารถสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ผู้ตอบมีความเข้าใจและมีปฏิกิริยาอย่างไร ความต่อเนื่องของเนื้อหาและการตอบคำถามเป็นอย่างไร

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี 4 ชนิด ได้แก่ การสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการจัดสนทนากลุ่ม

การดำเนินการวิจัย

การเข้าสู่พื้นที่ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้เตรียมตัวเองโดยเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก การคัดเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยเพื่อช่วยในการทำวิจัย การประสานงานกับโรงเรียนดีเด่นในด้านต่างๆ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการทำวิจัย

เลือกผู้ช่วยผู้วิจัยเพื่อช่วยในการทำวิจัย การประสานงานกับโรงเรียนดีเด่นในด้านต่างๆ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการทำวิจัย

การสร้างความคุ้นเคย ผู้วิจัยมีเทคนิคในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย โดยการไปถึงก่อนและกับที่หลัง การรับประทานอาหารร่วมกันและการมอบของฝาก การมีปฏิสัมพันธ์กับทุกๆ คน การทำงานช่วยเหลือครูและการร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม การสนทนาทางวิชาการ

ผู้วิจัยได้ฝังตัวในพื้นที่การวิจัย เป็นเวลา 5 เดือน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นจริงตามธรรมชาติของปรากฏการณ์และเป็นการเข้าถึงวิธีการวิจัย

การเก็บข้อมูล

จากการได้สมมติฐานชั่วคราว นำไปสู่การสร้างแนวคำถาม และใช้แนวคำถามเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล โดยใช้เครื่องมือ 4 ชนิด ได้แก่ การสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการจัดสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลจะเป็นวิธีที่ไม่มีการกำหนดลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ล่วงหน้า ซึ่งเริ่มต้นจากการสัมภาษณ์ระดับลึกของบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลักรายแรก แล้วโยงไปสู่รายต่อไป ซึ่งเป็นเทคนิคการสุ่มแบบ Snow Ball ซึ่งหลักในการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งที่สองและครั้งต่อไป ผู้วิจัยจะเลือกโดยดูความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากกลุ่มโมโนทัศน์ (concept) ในครั้งที่ผ่านมา และจะดำเนินการในลักษณะนี้ไปจนกว่ากลุ่มโมโนทัศน์ (concept) ที่เกิดขึ้นนั้นซ้ำๆ กัน จนเป็นแบบแผนที่แน่นอน แม้เมื่อไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในรายอื่นๆ ต่อไปก็ไม่ได้ข้อมูลใหม่มาเพิ่มเติมอีก จึงเป็นจุดที่อิ่มตัว (theoretical saturation) (Kathy Charmaz, 2006: 96) ผู้วิจัยจึงจะหยุดการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

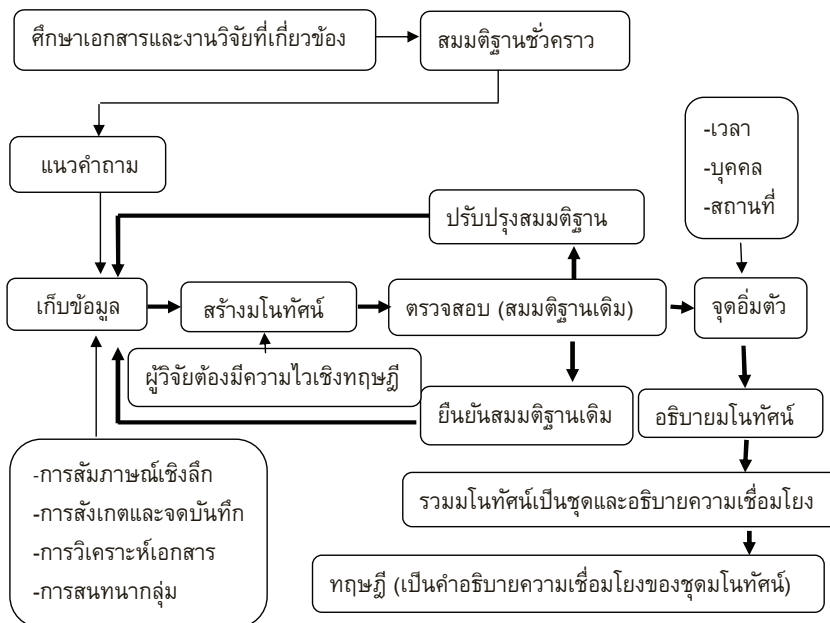
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการแปลความจากบันทึกข้อมูลที่เก็บมาได้และมาทำการตีความหมายข้อมูล แล้วสร้างโมโนทัศน์หรือเปิดรหัส (coding) ในการสร้างมโนทัศน์ (concept) ผู้วิจัยต้องอาศัยความไวทางทฤษฎี (theoretical sensitivity) จาก

การศึกษาอบรมและจากประสบการณ์การทำงาน จากนั้นนำมโนทัศน์ที่ได้ไปตรวจสอบกับมโนทัศน์ในสมมติฐานชั่วคราว เพื่อยืนยันกับมโนทัศน์เดิมหรือมีข้อมูลใหม่ก็จะต้องทำการปรับปรุงมโนทัศน์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลอีก จนไม่มีคำตอบที่แตกต่างหรือได้คำตอบที่ซ้ำๆ กัน ซึ่งเป็นจุดอิ่มตัว (saturation) จึงทำการสรุปมโนทัศน์ในสมมติฐานนั้นๆ แล้วเขียนเป็นคำอธิบายและจัดกลุ่มมโนทัศน์ที่มีลักษณะคล้ายกันให้รวมอยู่ในชุดเดียวกัน และอธิบายความเชื่อมโยงให้มีเหตุผลที่สัมพันธ์กันในเงื่อนไขการเกิด กระบวนการเกิดและปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการ การคงอยู่ และผลสืบเนื่อง ซึ่ง

คำอธิบายจะเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎี ทฤษฎีในความหมายของวิธีการวิจัยนี้เป็นทฤษฎีในระดับกลาง (middle range theory) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์หรือชุดของมโนทัศน์

ลักษณะการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมๆ กัน จุดอิ่มตัวเป็นลักษณะของการได้คำตอบที่ซ้ำกันในเรื่องของตัวบุคคล เวลา และสถานที่ หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง และในการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปช่วยในการจัดระบบข้อมูล

ภาพประกอบ 1 วิธีการวิจัย

ผลการวิจัย

ลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น สรุปเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎีใน 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับบุคคล มี 15 ลักษณะ ตามเงื่อนไขการเกิด ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความตื่นตัว และการปรับตัว ความท้าทาย ความสามารถสูง และหลักการทำงาน กระบวนการเกิด ได้แก่ การปรับปรุงงานและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และการแก้ปัญหา ส่วนปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ การบริหารเวลา ความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้และการแสวงหาความรู้ ความรับผิดชอบ มนุษยสัมพันธ์และคุณธรรม และการคงอยู่ ได้แก่ เจตคติที่ดีต่ออาชีพและโรงเรียน และแรงจูงใจ

2. ระดับทีม มี 24 ลักษณะ ตามเงื่อนไขการเกิด ได้แก่ เป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วม กฎเกณฑ์ ขนาดของทีม การบริหารจัดการตนเอง และการมอบหมายงาน กระบวนการเกิด ได้แก่ การวางแผน การปรับปรุงงานและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาทีมงาน และการแก้ปัญหา ส่วนปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ การตัดสินใจ ผู้นำ-ผู้ตามที่ดี การติดตามงาน ความเสมอภาค ความคิดสร้างสรรค์ บรรยากาศการทำงาน การเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานข้ามทีม การสื่อสารที่ดี ความไว้วางใจ และความรับผิดชอบ และการคงอยู่ ได้แก่ แรงจูงใจ ความกลมเกลียว และวัฒนธรรมมุ่งผลสำเร็จ

3. ระดับโรงเรียน มี 25 ลักษณะ ตามเงื่อนไขการเกิด ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม เกิดอุบัติเหตุของโรงเรียน การระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เป้าหมายสูง การจัดโครงสร้างองค์การ ศักยภาพครู การกำหนดมาตรฐานงาน การสร้างทีมงานคุณภาพ ศักยภาพนักเรียน และหลักสูตร กระบวนการเกิด ได้แก่ การวางแผน การปรับปรุงงานและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาทีมงาน และการแก้ปัญหา ส่วนปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ การสื่อสารที่ดี การประชาสัมพันธ์ การเอื้ออำนวยความสะดวก การนำระบบคุณภาพเข้ามาประยุกต์ใช้ บรรยากาศการทำงาน ระบบฐานข้อมูล และการติดตามงาน และการคงอยู่ ได้แก่ แรงจูงใจ และวัฒนธรรมมุ่งผลสำเร็จ

ผลสืบเนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น ด้านบวกต่อนักเรียน ได้แก่ วัฒนธรรมในการใฝ่รู้ วินัยเด่น การบริหารเวลา และผู้นำ-ผู้ตามที่ดี ผู้บริหารและครู ได้แก่ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การยอมรับและความพึงพอใจในงาน โรงเรียน ได้แก่ ตัวแบบนวัตกรรม และความมีชื่อเสียง ผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ ความพึงพอใจส่วนด้านลบต่อนักเรียน ได้แก่ ไม่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และค่านิยมไม่ประหยัดครู ได้แก่ ภาระงานไม่เท่ากัน และผู้นำไม่มีภาวะผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการ มีทั้งระดับบุคคล ทีม และโรงเรียน ดังนั้นเมื่อโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่นที่ต้องการนำผลการวิจัยไปพัฒนาให้เรียงลำดับความสำคัญของลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการเหล่านี้ก่อน โดยให้เลือกพัฒนาระดับบุคคลก่อนระดับอื่น เพราะการพัฒนาใดๆ ที่จะเกิดประสิทธิผล ต้องเกิดจากการพัฒนาตนเองก่อนพัฒนาคนอื่น เป็นการพัฒนาจากสิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัว

1.2 จากข้อค้นพบที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่า วัฒนธรรมที่มุ่งผลสำเร็จ คักยภาพผู้เรียน คักยภาพครู การระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการมีเป้าหมายร่วม เป็นลักษณะที่สำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการหากลยุทธ์เพื่อการพัฒนาครู ทีมงาน และโรงเรียน ในลักษณะนี้ โดยใช้ความจริงใจและนำตนเองเป็นต้นแบบในการพัฒนา

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า คักยภาพนักเรียน เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเกิดลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการโรงเรียน เพราะนักเรียนที่มีคักยภาพจะมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง จึงเห็นควรให้โรงเรียนต่างๆ มีการเสริมสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและ

ชุมชน ในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงเข้าเรียนในทุกๆ ด้าน เพราะถ้านักเรียนมีความพร้อมสูง นักเรียนก็จะสามารถต่อยอดการเรียนรู้ได้มากตามไปด้วยเช่นกัน ลักษณะการเสริมสร้างให้บุคลากร ในโครงการเยี่ยมบ้าน โครงการประชุมผู้ปกครอง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเลือกศึกษาปรากฏการณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่นที่มีขนาดใหญ่พิเศษครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาวะผู้นำในระดับบุคคล ทีม และโรงเรียน ซึ่งเป็นลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการที่หลอมรวมในแต่ละระดับ ซึ่งอาจจะยังไม่ชี้ชัดลงไปถึงตำแหน่งที่ดำรงอยู่ การวิจัยครั้งต่อไปจึงอาจจะใช้วิธีการศึกษาที่ชี้ชัดลงไปตำแหน่ง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูดีเด่น ทีมงานวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีในลักษณะที่เจาะลึก

2.2 การใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก (grounded theory study) ในสาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาในครั้งนี้ อาจทำให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่ยังไม่ชัดเจนพอในบางประเด็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามการวิจัยไว้กว้าง เพื่อให้ครอบคลุมปรากฏการณ์หลายแง่หลายมุม จำเป็นต้องใช้ข้อมูลมาก ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มาศึกษา

ต่อเนื่องได้ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ
ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนยอดนิยม
การศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผล
ประสิทธิผลของการเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ
ในโรงเรียนดีเด่น เป็นต้น

2.3 ควรใช้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย
ในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการศึกษาภาวะผู้นำ
ทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่นที่อยู่ต่างบริบท
กัน และอาจจะชี้ชัดลงไปในตำแหน่งของ
บุคคล ทีม ในโรงเรียนดีเด่น

References

- Bodhi Sita, Chai. (2004). Art and Science of Qualitative Research. Nakhon Pathom: Mahidol University.
- Chan varnish, Amrug. (2004). Guidelines on the Best Practice for Quality Schools. Bangkok: Picwangraphics.
- Charmaz, Kathy. (2006). Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis. California: Sage.
- Hoy, WK. and Miskel, C.G.. (2005). Educational Leadership and reform. United States of America: Information age publishing inc.
- Sanrattana, Wirot. (2005). School administrators Three-dimensional professional development to become effective leaders. 5nd Edition. Bangkok: Tipwisutt.

รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ

Collaborative Computer Network Based Learning Model to enhance System thinking's Skill.

แสงทอง บุญญิง¹

Sangtong Boonying¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีที่มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะสังเคราะห์เป็นร่างรูปแบบและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมจำนวน 17 ท่าน ผลจากการสังเคราะห์พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่1. ปฐมนิเทศน์รายวิชา ขั้นที่2. รับรู้ปัญหา ขั้นที่3. ศึกษาข้อมูล ขั้นที่4. เพิ่มพูนกระบวนการคิด ขั้นที่5. พิสูจน์ในกลุ่มย่อย ขั้นที่6. ทอยแพร่สู่กลุ่มใหญ่ และขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินผู้เรียน โดยขั้นที่1และขั้นสุดท้ายเป็นการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ ส่วนขั้นที่2ถึงขั้นตอนที่6 ใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มและเพิ่มพูนกระบวนการคิดเชิงระบบโดยการฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนไว้ในบทความนี้ซึ่งจะนำเสนอในลำดับต่อ

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทักษะการคิดเชิงระบบ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Ph.D. Candidate in Education Technology, Burapha University

Abstract

This article aims to present the Collaborative Computer Network Based Learning Model to enhance System thinking's Skill (CCNBLEST), for students in higher education. The model was synthesizing from related documents and the researches, then present to the experts (17 persons) for check and revise. The results from synthesis found that: CCNBLEST was composed of 7 learning steps as follow: 1) a subjective orientation 2) acknowledge problems 3) an information absorption 4) enhance the thinking's skill 5) a small group thinking 6) to used share idea and 7) the last step is student assessment. The environment of mutual learning through computer network. The prominent point of this model is student has a chance to use the information technology in knowledge seeking with teamwork process and enhance system thinking's skill by thinking and practical training.

Keywords: Learning Model, Collaborative Learning, Computer Network Based Learning, System Thinking

บทนำ

แนวโน้มของรูปแบบการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตจะมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนตามความพร้อมแบบไม่จำกัดเวลา สถานที่ โดยเน้นปริมาณแต่คำนึงถึงคุณภาพเพื่อมาตรฐานการศึกษา มีการปฏิรูปการเรียนรู้โดยมุ่งจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนา จัดทำ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในกระบวนการเรียนการสอนทางไกล เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งวิทยาการอย่างอิสระ ลดข้อจำกัดทางการศึกษาโดย

มุ่งเน้นความเท่าเทียมทางการศึกษาในทุกชุมชนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งลดปัญหาการขาดผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ เน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรและสถาบันต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ (สุภานี เสงศรี, 2543) จากแนวโน้มของการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและการดำเนินการตามนโยบายของบพระราชบัญญัติการ

ศึกษาแห่งชาติส่งผลให้มหาวิทยาลัย/สถาบัน การศึกษาต่าง ๆ หลายแห่งในประเทศไทย ได้เริ่มให้มีการใช้บทเรียน online เป็นส่วน เสริมในการเรียนการสอน พยายามปฏิรูป การศึกษาจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม (classroom study) สู่การเรียนการสอนผ่าน เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ (E-learning) การ เรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์(Computer Network Based Learning) จึงถูกนำมาใช้ เพื่อการเรียนการสอนในหลายระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา เพื่อมุ่ง การขยายโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้การศึกษาคู่เนื่องแก่ผู้ที่อยู่ในวัย ทำงาน(Re-Training) และการเรียนรู้ตลอด ชีวิต(Long-Life Learning) โดยมุ่งเน้นการให้ บริการการเรียนรู้อย่างไรก็ตามที่สำคัญคือ ความยืดหยุ่น(Flexibility) ความสามารถในการ เข้าถึง(Accessibility and Affordability) ประสิทธิภาพ(Efficiency) และความสามารถ ในการรวบรวมความรู้ (Wisdom of Collection) แต่การที่จะทำให้การเรียนการสอนบน เครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ผลและเกิดผลลัพธ์ ทางการเรียนรู้อย่างสูงสุดดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงต้องใช้วิธีการเรียนการสอนที่มีกิจกรรม การเรียนที่มีความสอดคล้องเหมาะสม และ เอื้ออำนวยต่อรูปแบบของการเรียนการสอน บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์จึงจะใช้ศักยภาพ ของเทคโนโลยีของระบบเครือข่ายได้อย่าง เต็มประสิทธิภาพและทำให้ได้ผลลัพธ์และ คุณประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสูงสุด ซึ่ง การเรียนรู้ที่ดีควรเกิดจากสภาพที่เป็นจริง ที่

คนเรายู่ร่วมกันเป็นสังคม วิธีการเรียนที่จะ ก่อให้เกิดเกิดการเรียนรู้ที่ถาวรควรเป็นการ เรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม

การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative learning) เป็นวิธีการเรียนแบบหนึ่งที่ถูกนำ เข้ามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนผ่าน เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีวิธี การที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิก แต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และใน ความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรการ เรียนรู้ รวมถึงการให้กำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกแต่ละคนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ และภาระงานของตนเอง พร้อมไปกับการ มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม โดยมีจุดมุ่ง หมายในการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จ ของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม และความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของ ทุกคนเช่นกัน (Panizt T, 1990) ผู้สอนจะ มีบทบาทในการจัดโครงสร้าง คอยติดตาม ผล และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการร่วม มือในการเรียน โดยมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) และเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ (resource) นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้ร่วมกันยังเป็นวิธี การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการคิดเชิงระบบ (System Thinking) อีกทั้งยังสนับสนุนให้ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ขึ้นได้ด้วย ตนเอง (constructivist) ซึ่งเป็นคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้อยู่ตามแนวทฤษฎี Social Constructivism ของ Vygotsky ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เชื่อว่าการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพุทธิปัญญา

แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใด วิธีการใด สิ่งหนึ่งที่ต้องออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึง คือ รูปแบบการเรียนต้องเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งร่างกายและความคิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) เพราะการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจะเปรียบเสมือนการติดอาวุธทางปัญญาให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ได้ไปตลอดชีวิตจึงนับได้ว่าการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการคิด เป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่งในสภาพของสังคมปัจจุบัน (มนตรี แยมกสิกร, 2545)

บทความนี้จึงได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้อยู่ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ผู้เขียนได้ออกแบบขึ้นมาจากการศึกษาเอกสารงาน

วิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเชื่อมโยงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจริงการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง ผู้เขียนคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารูปแบบการเรียนรู้อยู่ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบที่ได้นำเสนอในครั้งนี้จะเป็นอย่างหนึ่งทางเลือกของการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและระดับอื่น ๆ ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาวิชาการและทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถนำวิชาความรู้ที่ได้เล่าเรียนไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนและถาวร ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ในบทความนี้จะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

สภาพปัญหาและการจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ถือได้ว่าเป็นการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ที่ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นช่องทางในการถ่ายทอดเนื้อหา เป็นเครื่องมือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ (ประชิด อินทนก, 2541) โดยมีการใช้ชื่อเรียกที่ต่างกันไปอันได้แก่ E-Learning, Online Learning, Web-Based Education, Web-Based Instruction, Tele-Learning,

Tele-Education, Virtual Classroom, Virtual University (ส.ก.ศ. 2544) การเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Collaborative Computer-Based Learning) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่าการเรียนรู้ร่วมกันเข้ามาใช้โดยแทนที่จะใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ แต่กลับนำมาใช้กับการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายการสื่อสารเป็นเครือข่ายหลักในการเรียนการสอน โดยผู้เรียนจะสื่อสารในการเรียนกับผู้สอนและกับผู้เรียนด้วยกันผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่อถึงกันบนระบบอินเทอร์เน็ตหรืออินทราเน็ตก็ได้ ด้วยการใช้ซอฟต์แวร์เป็นตัวช่วยในการสื่อสารข้อมูล เช่น การใช้ E-mail, Web-board, Bulletin Board, Conferencing System, Video Conference, Chat Room, Whiteboard โดยผู้เรียนสามารถที่จะสื่อสารกันได้ทั้งแบบ Asynchronous และ Synchronous ซึ่งสามารถเลือกได้ตามความพร้อมและความต้องการของตนเอง (Bernard M, 2000) ถือเป็นเป็นเทคนิคการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีความยืดหยุ่นในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาสำหรับการศึกษากวไกล แต่การใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องใช้วิธีการออกแบบการสอนแบบใหม่ เนื่องจากรูปแบบการสอนในอดีตไม่ได้มีคำแนะนำสำหรับการออกแบบให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน และมีข้อจำกัดยากที่จะปรับเปลี่ยน (Hanafin and Land,

1997) และข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของรูปแบบการสอนในอดีตมุ่งเน้นความรู้หรือเนื้อหามากกว่าการเน้นที่กระบวนการที่จะได้มาซึ่งความรู้ (Jonassen, Mayes and Mc Aleese, 1993)

แต่ทั้งนี้รูปแบบการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันเน้นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ ละเลยกระบวนการสอนให้คิด สอนเพื่อเตรียมการสอบเป็นหลัก กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเฉพาะประเด็นที่คิดว่าจะต้องนำไปตอบในการสอบเพื่อวัดผลหลังเรียนหรือวัดผลรายวิชา ผลสะท้อนกลับที่ตามมาคือผู้เรียนใช้วิธีการท่องจำ ขาดกิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิด รู้จักวิเคราะห์และสังเคราะห์ กระบวนการเรียนการสอนทางไกลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ยังไม่พร้อมที่จะพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติเข้ากับโลกยุคใหม่ วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นแบบการสอนทางเดียว เน้นเรื่องความจำมากกว่าสอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์แยกแยะหาเหตุผล ผู้เรียนขาดองค์ความรู้เพื่อการพิจารณาในเชิงองค์รวมอย่างเป็นระบบ (แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540: 17) ผลที่ตามมาประการหนึ่งคือ ทำให้การศึกษาขาดทักษะในการคิด ส่งผลให้ขาดความสามารถในการจัดการการแก้ปัญหาทางาน ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า จัดระเบียบความคิดและขั้นตอนในการปฏิบัติงานได้ไม่ดี อันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว หากสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยยังคงคาดหวังที่จะเจริญก้าวหน้าโดยมีระบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นอีกหนึ่งช่องทางของการจัดการศึกษา ประเด็นหนึ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพิจารณา คือ “จะอย่างไรให้การจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นอีกหนึ่งช่องทางของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สามารถสร้างคนไทยให้ดีพร้อมทั้งความรู้และความคิด” ประเด็นนี้ถือเป็นจุดอ่อนที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง ที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

กล่าวโดยสรุป คือ การออกแบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีกระบวนการการสอนที่เน้นทักษะการคิดในการเรียนควบคู่ไปกับการสอนเนื้อหาในรายวิชา ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาที่ต้องพัฒนาและฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิต บ่มเพาะให้ผู้เรียนที่จะสำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีการคิดอย่างมีจุดหมาย มีทิศทาง มีกระบวนการคิดที่ดี รอบคอบจะทำให้ได้คำตอบหรือบทสรุปที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงไปสู่การกระทำงานหรือการดำรงชีวิตที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลต่อไป (สรวลี ชาติติติก, 2548) เพราะการคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่มนุษย์มีศักยภาพสูงมากและเป็นสิ่ง

ที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์โลก (ทีศนา แชมมณีและคณะ, 2544) ซึ่งการคิดเป็นสิ่งที่สามารถสอนหรือพัฒนาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผู้สอนสามารถจัดสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดของผู้เรียนได้ (Robert, 2003) ดังที่นักจิตวิทยาหลายท่านที่ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการพัฒนาการคิดของมนุษย์ เช่น Piaget ซึ่งเป็นนักจิตวิทยากลุ่มที่มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนสามารถจัดระบบการคิดของตนเองได้โดยอัตโนมัติเพื่อให้เกิดการปรับตัวเพื่อให้เกิดสภาวะสมดุล (Equilibration) (กึ่งฟ้า ลินธวงษ์, 2547)

ดังนั้นการสอนการคิดเชิงระบบ (System Thinking) ควบคู่กับการสอนเนื้อหาผ่านสังคมการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในหลักการเนื้อหาควบคู่กับการฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่คุณเขียนได้นำเสนอในบทความนี้ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

หลักการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ (System Thinking)

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้อันร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบที่คุณเขียนจะได้นำเสนอในบทความนี้ ผู้เขียนขอหยิบยกทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจ

เข้าใจก่อน เพื่อที่จะได้ทราบที่มาที่ไป และด้วยเหตุผลอะไร ผู้เขียนถึงได้ให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งในด้านเนื้อหาเนื้อหาวิชาการและศักยภาพด้านการคิด

การคิดเชิงระบบ (System Thinking) เป็นความสามารถในการคิดของผู้เรียนที่สามารถมองปัญหาหรือสถานการณ์บางอย่างด้วยการค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เป็นต้นเหตุของปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยต่างๆที่มีส่วนทำให้เกิดปัญหา ซึ่งเป็นการมองในลักษณะภาพรวม(Wholeness) ซึ่งสามารถจำแนกการมองปัญหาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสถานการณ์(Event) ระดับแบบแผนพฤติกรรม(Pattern of Behavior) และระดับโครงสร้างระบบ(System Structure) ซึ่งเป็นการคิดที่แสดงให้เห็นโครงสร้างทั้งหมดที่เชื่อมสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมที่เปิดปัญหานั้นๆ เป็นการคิดในเชิงบูรณาการ กล่าวคือ เป็นการคิดโดยการเชื่อมโยงเรื่องต่างๆกับปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องให้ขยายขอบเขตออกไปเพื่อให้ได้มุมมองใหม่ๆ ความเป็นไปได้ใหม่ๆ โดยไม่ด่วนสรุปหรือตัดสินปัญหาหาก่อนจะได้อะไร ซึ่งแนวทางที่ดีที่สุด เมื่อเผชิญกับปัญหา จะพิจารณาสร้างความเข้าใจกับสถานการณ์นั้นๆให้ได้ว่า ปัจจัยสาเหตุของการเกิดสถานการณ์นั้นมีปัจจัยสาเหตุย่อยอะไรบ้าง จากนั้นพิจารณาว่าปัจจัยสาเหตุย่อยนั้นมี

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงในลักษณะความเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างไรบ้าง ทั้งนี้รูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอาจจะก่อให้เกิดสถานการณ์ที่ขยายวงกว้างขึ้นหรืออาจก่อให้เกิดสถานการณ์แบบสมดุลที่ไม่มีการขยายผลที่กว้างขวางมากขึ้นก็ได้ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้นั้นจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสาเหตุย่อย อันจะส่งผลให้รูปแบบพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงและในที่สุดนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับสถานการณ์ด้วยกระบวนการที่กล่าวมานี้ถือว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติการคิดเชิงระบบ(Kreuzer, 2001) ซึ่งมีนักจิตวิทยาหลายกลุ่มที่ได้นำเสนอรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มรูปแบบที่ใช้กระบวนการคิดเป็นแนวทาง (Cognitive process approaches) กลุ่มนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นที่เป็นหลักการสำหรับพัฒนารูปแบบว่า ความสามารถในการคิด ขึ้นอยู่กับกระบวนการขั้นพื้นฐานของกระบวนการคิดเบื้องต้นบางประการ เช่น การเปรียบเทียบ การจัดลำดับ การแยกประเภทการอ้างอิง และการทำนายแนวโน้ม

2. กลุ่มรูปแบบที่ใช้หลักยุทธศาสตร์การคิดเป็นแนวทาง (Heuristics oriented) กลุ่มนี้มีข้อตกลงเบื้องต้น ที่เน้นหนักเรื่องของยุทธวิธีที่จะใช้ในการแก้ปัญหาที่จะทำให้สำเร็จตามเป้าหมายได้มากที่สุด

3. กลุ่มรูปแบบที่ใช้พัฒนาการของการคิดตามทศนะของเพียเจท์เป็นแนวทาง(Formal thinking or stage development) กลุ่มนี้อาศัยทศนะเกี่ยวกับการคิดของเพียเจท์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถพัฒนาการคิดของตนเองจากการคิดเฉพาะด้าน และจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้เป็นความสามารถในการคิดแนวกว้าง และคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยได้มีการจัดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนและส่งเสริมทักษะการคิดในขณะที่เรียนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร

4. กลุ่มรูปแบบที่ใช้ความหมายภาษาและสัญลักษณ์เป็นแนวทาง (Language and symbol manipulation) กลุ่มนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า การเขียนที่ดีมีประสิทธิผลนั้นจะเป็นกิจกรรมที่มีแบบแผนและจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการแสดงออกของความคิดอย่างแจ่มชัดและมีความต่อเนื่อง ลักษณะการเขียนที่มีประสิทธิผลดังกล่าวจำเป็นต้องมีการวางแผนตลอดจนกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย

5. กลุ่มรูปแบบที่ใช้การคิดเป็นเนื้อหาสาระของการเรียนเช่นเดียวกับวิชาอื่น (Thinking about thinking) กลุ่มนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่าการคิดหรือการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดจะสามารถพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนได้ กลุ่มนี้จึงมุ่งที่จะพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้ถึงขีดสุดตามศักยภาพที่เด็กมี

อยู่ โดยให้เด็กสามารถค้นหาข้อผิดพลาดที่มักจะเกิดขึ้นในขณะที่ทำการคิด และนำผลจากการค้นพบนั้นมาทำการแก้ไข ซึ่งจะ ทำให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของการคิดถึงระดับสูงสุด

สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบที่ผู้เขียนจะได้นำเสนอในบทความนี้ได้อาศัยฐานแนวคิดของกลุ่มรูปแบบที่ใช้พัฒนาการของการคิดตามทศนะของเพียเจท์เป็นแนวทาง(Formal thinking or stage development) ซึ่งสามารถปรับเหมาะให้ใช้ในการเรียนการสอนระดับมหาวิทยาลัย เพื่อฝึกฝนและส่งเสริมทักษะการคิดในขณะที่เรียนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร และจัดสภาพแวดล้อมการเรียนตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการสถานการณ์ปัญหา (Problem Base) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาคำตอบจากแหล่งความรู้ จากแหล่งข้อมูล หรือจากเพื่อนผู้เรียนด้วยกัน ก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกัน โดยผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และมีเครื่องมือหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาเพื่อนำข้อมูลมาเข้าร่วมอภิปรายกับเพื่อนในกลุ่มใหญ่ อาศัยหลักการการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบแนวคิดของผู้อื่น ซึ่งจะเปรียบเสมือนเป็นข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) (มนตรี แยมกลีกร, 2545) ทำให้ผู้เรียนได้

ปรับปรุงพัฒนาด้านการคิดที่เป็นระบบได้
อย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน
 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบที่ผู้เขียนได้
 พัฒนาขึ้นนั้นประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้
 7 ขั้นตอน คือ ปฏิมนิเทศน์รายวิชา การรับรู้
 ปัญหา ค้นหาข้อมูล เพิ่มพูนกระบวนการคิด
 พินิจในกลุ่มย่อย ทอยแอมพอร์สู่กลุ่มใหญ่ และ
 ขั้นสุดท้ายคือร่วมใจรับการประเมิน ซึ่งราย
 ละเอียดการจัดกิจกรรมและชิ้นงานที่ผู้เรียน
 ต้องฝึกปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนนั้นผู้เขียนได้
 นำเสนอไว้แล้วในหัวข้อถัดไป

องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการ
จัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์
ของสถาบันอุดมศึกษาได้สะท้อนให้เห็นจุด
ด้อยของจัดการศึกษาที่เน้นการสอนเนื้อหา
ด้วยการท่องจำมากกว่าการสอนให้ผู้เรียน
รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้
ความรู้ที่ได้รับให้กลับกลายเป็นองค์ความรู้ที่
สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และชีวิต
การทำงานได้อย่างยั่งยืนและถาวร ผู้เขียน
จึงได้นำเสนอ รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบน
เครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการ
คิดเชิงระบบ เพื่อเป็นต้นแบบที่ใช้ในการเรียน
การสอนระดับอุดมศึกษาเพื่อเน้นให้ผู้เรียน
ได้เกิดการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาการคิด
เชิงระบบ (System Thinking) ผ่านสังคมการ

เรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดย
มีองค์ประกอบของรูปแบบ 3 องค์ประกอบ
หลักดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้อาศัยฐาน และที่มาจากทฤษฎีที่สอดคล้องดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอน
สตรัคติวิสต์ (Constructivist) หมายถึง การ
ประยุกต์เอาหลักการและ ทฤษฎีคอนสตรัค
ติวิสต์ มาใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมทางการ
เรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อ
กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ
ตื่นตัว (Active Learning) โดยผู้เรียนและผู้สอนสา
มารถสื่อสารกันและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
กันแบบทิศทางเดียวและสองทิศทาง เพื่อ
ให้ผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางความ
คิดโดยดูดซึมความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่
รู้จักการเรียนรู้โดยใช้การคิดอย่างเป็นระบบ
โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นสำคัญ

2. การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative
Learning) หมายถึง วิธีการเรียนที่จัดการ
เรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อ
แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดย
ใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนรวม
ถึงแหล่งข้อมูลภายนอกเพื่อร่วมกันสร้างชิ้น
งาน มีการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย
ระหว่างกลุ่มผู้เรียนในการแลกเปลี่ยนความรู้
และความคิดเห็น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้
ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การ
สร้างสรรค์ความรู้ร่วมกัน

3. การเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network-Based Learning) หมายถึง รูปแบบการเรียนที่อิงเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางในการสื่อสารและถ่ายทอดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียน เน้นการสร้างเนื้อหาการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Human to Computer) และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น (Human to Human) โดยอาศัยการสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้สำหรับผู้เรียน

4. การพัฒนาการคิด (Thinking Development) หมายถึง กระบวนการในการการพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบที่สามารถพัฒนาความคิดของนักศึกษาได้รอบด้าน และสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเรียนรู้ที่จะคิดมากกว่าการเรียนรู้ในเนื้อหาบทเรียน มีการเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อม ๆ กับการฝึกทักษะการคิด โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ชี้แนะ

5. การคิดเชิงระบบ (System Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดของนักศึกษาที่สามารถมองปัญหาหรือสถานการณ์บางอย่างด้วยการค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เป็นต้นเหตุของปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดปัญหา ซึ่งเป็นการมองในลักษณะภาพรวม (Wholeness)

2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

ได้แก่

1. ผู้สอน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้คอยติดตามและให้คำแนะนำ (Monitoring and Guidance) เป็นบทบาทที่ผู้สอนสามารถให้คำแนะนำกลุ่มผู้เรียนในขณะที่ทำงาน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ตรวจสอบการมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่ม หรือตรวจสอบการทำงานในกลุ่มได้ ตรวจสอบพัฒนาการการเรียนรู้ การแนะนำการเรียนหรือปรึกษาด้านการเรียนแก่ผู้เรียนแต่ละคน สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง เพื่อช่วยสร้างความมั่นใจ ให้ผู้เรียนได้กล้าที่จะแสดงออกทางความคิดอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นแล้วยังทำหน้าที่เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก (Facilitator) คอยช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกกระบวนการคิดเชิงระบบด้วยตนเองและเป็นกลุ่ม ช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ช่วยแจ้งข่าวหรือตอบกระทู้ปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสอบถามมา เป็นผู้ประเมินผู้เรียน (Assessment Management) ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ประเมินผลผู้เรียน พิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ให้ผลย้อนกลับ (Feedback) และให้คำแนะนำหรือแนะแนวทางแก่ผู้เรียน

2. ผู้เรียน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบด้วย

ตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม แสวงหาความรู้และฝึกฝนการคิดด้วยการลงมือค้นคว้าด้วยตนเอง(Self Learning) ภายใต้การช่วยเหลือของครูผู้สอน ผู้เรียนจึงไม่ใช่ผู้รับความรู้จากผู้สอน แต่เป็นผู้วินิจฉัยผู้ตัดสินใจเลือกและทำอย่างชาญฉลาด ใฝ่รู้ ค้นคว้า ทดลอง พิสูจน์หาความรู้อยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในบทเรียนด้วยการเรียนรู้ร่วมกันคนอื่น ๆ ในห้องเรียน เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม(Group Learning) เพื่อให้ทำงานร่วมกัน (Working Group) หรือแก้ปัญหาตามที่ได้รับมอบหมายร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อแบ่งปันประสบการณ์อันจะช่วยพัฒนากระบวนการคิดให้ดียิ่งขึ้น

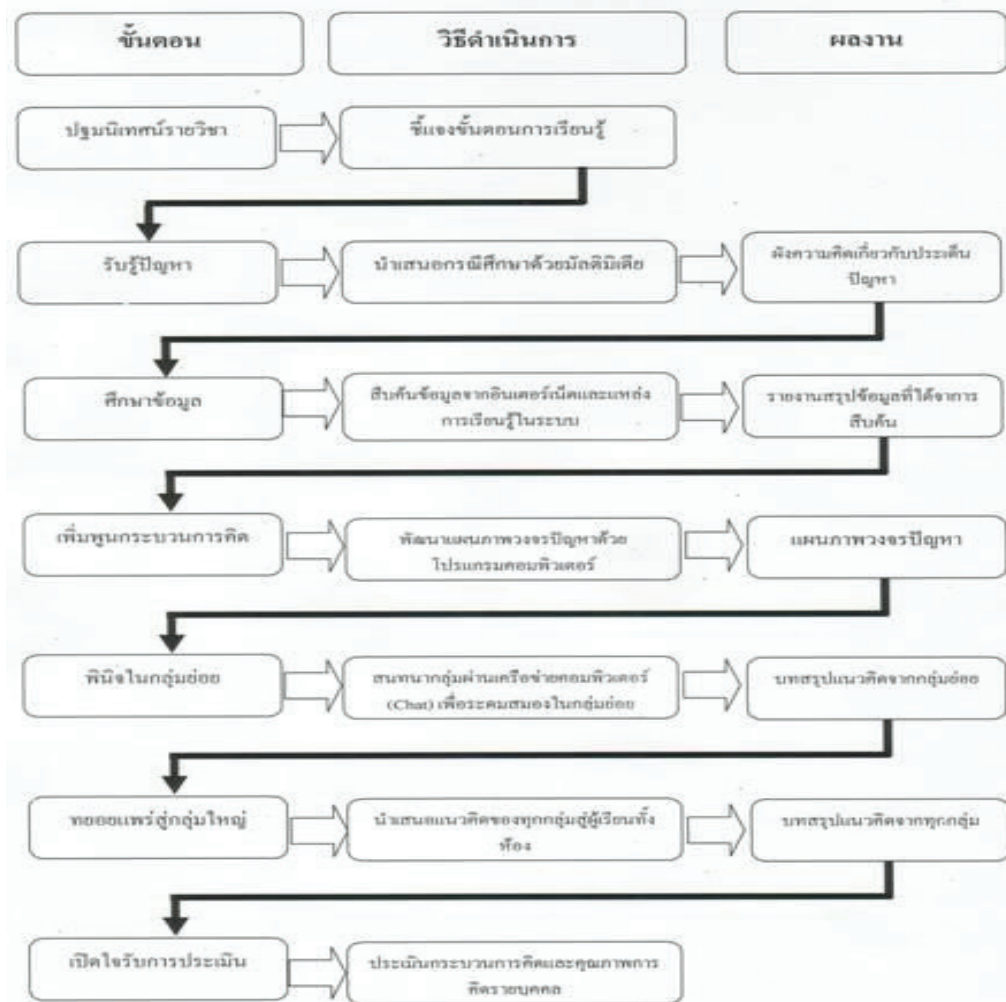
3. รูปแบบการสื่อสาร เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียนได้ทั้งแบบเวลาเดียวกัน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Chat) และแบบต่างเวลากัน โดยใช้กระดานข่าว (Web board) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันหรือหรือ

ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

4. เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคเรียนรู้ร่วมกันแบบ STAD Model: Student Teams-Achievement Divisions โดยมีกรใช้ปัญหาเป็นฐานหรือ PBL (Problem based Learning) เพื่อใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการใฝ่หาความรู้ที่จะใช้เพื่อแก้ปัญหา

3. องค์ประกอบด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ปฐมนิเทศน์ รายวิชา รับรู้ปัญหา ศึกษาข้อมูล เพิ่มพูนกระบวนการคิด พินิจในกลุ่มย่อย ทอยแพร์สู่กลุ่มใหญ่ และขั้นตอนสุดท้ายคือการเปิดใจรับการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1. ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ

ขั้นที่ 1 ปฐมนิเทศน์รายวิชา (Subjective Orientation: offline) ในขั้นตอนแรกผู้สอนทำการแจ้งรายละเอียดของรายวิชา รวมถึงข้อตกลงในการดำเนินกิจกรรม อธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ ฝึกให้ผู้เรียนได้เขียนฝังความ

คิดและฝังวงจรสาเหตุแห่งปัญหา(Causal Loop Diagrams: CLD) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นปัญหาที่จะได้รับจากการเรียนรู้ ก่อนที่จะมีการทดสอบก่อนเรียน

ขั้นที่ 2 รับรู้ปัญหา (Acknowledge Problem: online) ขั้นตอนนี้จะต้องมีการนำเสนอปัญหาด้วยการจำลองสถานการณ์ปัญหาและถ่ายทอดปัญหานั้น ๆ ออกมาในลักษณะภาพเคลื่อนไหว (Animation) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา สถานการณ์ปัญหาที่นำเสนอควรเป็นปัญหาปลายเปิดที่สามารถมีคำตอบได้หลากหลาย มีทางเลือกที่หลากหลายวิธี ผู้เรียนจะได้เกิดการคิดและใช้ปัญญาในหลายแง่หลายมุม กระตุ้นให้สมองของผู้เรียนเกิดความพร้อมก่อนที่จะมีการปรับโครงสร้างทางปัญญามีความต้องการที่จะซึมซับความรู้ใหม่เพื่อปรับเข้าสู่โครงสร้างของความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว หลังจากนั้นให้ผู้เรียนเขียนผังความคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ด้วยการเขียนลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และบันทึกก่อนส่งให้อาจารย์ผู้สอนผ่านระบบการจัดส่งงานที่ระบบเตรียมไว้ให้

ขั้นที่ 3 ศึกษาข้อมูล (Information Absorb: online) เมื่อผู้เรียนได้รับทราบประเด็นปัญหาแล้ว ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ค้นหาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาที่ได้รับรู้มา โดยการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ตและแหล่งข้อมูลที่ระบบจัดเตรียมไว้ให้เพื่อที่ผู้เรียนจะได้ทำความเข้าใจกับปัญหาว่าปัญหาที่ได้รับมามีองค์ประกอบอะไรที่เกี่ยวข้อง การที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องใช้องค์ความรู้หลักและองค์ความรู้ย่อยอะไรบ้าง ซึ่งผู้เรียนจะได้ค้นคว้าข้อมูลเพื่อหาคำตอบในเชิงประจักษ์ ด้วยการศึกษา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสนทนากลุ่มย่อยกับเพื่อนร่วมชั้นเพื่อซักถามซึ่งกันและกันก่อนที่จะเขียนรายงานสรุปข้อมูลและทฤษฎีที่ค้นพบโดยแยกเป็นประเด็น ด้วยการพิมพ์ลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และทำการบันทึกก่อนส่งให้อาจารย์ผู้สอนผ่านระบบการจัดส่งงานที่ระบบเตรียมไว้ให้

ขั้นที่ 4 เพิ่มพูนกระบวนการคิด (Thinking's Skill: online) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา โดยผู้เรียนแต่ละคนจะต้องทำการพัฒนาแผนภาพวงจรสาเหตุแห่งปัญหา (Causal Loop Diagrams: CLD) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ ซึมซับกับองค์ประกอบที่เป็นต้นเหตุของปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำการคิดวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์เอาองค์ประกอบย่อยที่เป็นต้นเหตุของปัญหา และกำหนดความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์เป็นเหตุหรือเป็นผลมีการเชื่อมโยงกันอย่างไร โดยการพัฒนาเป็นวงจรเชื่อมโยงกันเพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เป็นการตอบย้าให้ผู้เรียนได้เข้าใจโครงสร้าง ต้นหนายปลายเหตุและที่มาของปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 5 พินิจในกล่มย่อย (contemplate: online) หลังจากที่ได้ผ่านขั้นตอนของการเพิ่มพูนกระบวนการคิด ของตนเองแล้ว เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนผู้เรียนจะได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในกล่มย่อย เพื่อ

ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้นำเสนอผล
การคิดของตนเองต่อที่ประชุมกลุ่มด้วยการ
สนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่ง
กันและกันผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์(Chat)

เพื่อให้สมาชิกทั้งหมดในกลุ่มได้รับฟัง
การคิดของแต่ละคนและช่วยกันสรุปเพื่อคัด
กรองแนวคิดก่อนที่จะมีการสร้างผลงานการ
คิดของกลุ่มที่เป็นผลงานที่ร่วมกันคิดลงใน
โปรแกรมคอมพิวเตอร์และทำการบันทึก
ก่อนส่งให้อาจารย์ผู้สอนผ่านระบบการจัด
ส่งงานระบบเตรียมไว้ให้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้
เรียนจะเกิดการเชื่อมโยงความรู้ของตนที่มี
อยู่เข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับมา

ขั้นที่ 6 ทอยแพร่สู่กลุ่มใหญ่ (pub-
licize: online) เป็นขั้นตอนของการนำเสนอ
ผลงานการคิดจากกลุ่มย่อยสู่กลุ่มใหญ่ โดย
ผลงานการคิดที่จัดเก็บอยู่ในรูปแบบของไฟล์
ข้อมูลจะถูกคัดลอกและนำไปโพสต์ (Post)
บนกระดานข่าวเพื่อให้สมาชิกทั้งห้องได้
เข้าไปศึกษาผลงานการคิดของแต่ละกลุ่ม
และเกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้เรียนแต่ละคน
จะได้สัมผัสกับผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ
และเกิดการเปรียบเทียบการคิดของตนเอง
กับกลุ่มใหญ่ เกิดการตกผลึกด้านความคิด
ทำให้ผู้เรียนเกิดรูปแบบการคิดที่แปลกใหม่
และเพิ่มพูนความคิดขึ้นอีกครั้ง

ขั้นที่ 7 ร่วมใจรับการประเมิน
(Evaluation: offline) ขั้นสุดท้ายของการ
เรียน ผู้สอนต้องทำการประเมินกระบวนการ
คิดและคุณภาพการคิดเชิงระบบของผู้เรียน

เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการ
ด้านกระบวนการคิดและคุณภาพการคิดไปใน
ทิศทางที่ผู้สอนคาดหวังหรือไม่ ก่อนที่ผู้สอน
จะให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคน เพื่อผู้
เรียนแต่ละคนจะได้นำผลย้อนกลับดังกล่าว
ไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการคิด
ของตนเองในบทเรียนต่อไป

บทสรุป

การคิดเชิงระบบ (System Think-
ing) เป็นรูปแบบการคิดที่อาศัยรากฐานของ
การอธิบายความสัมพันธ์ของปัญหา เพื่อนำ
เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหามาเชื่อมโยง
ความสัมพันธ์ ช่วยให้สามารถทราบถึง
สาเหตุปัจจัยของปัญหา เกิดเป็นทักษะการ
คิดแบบบูรณาการ ที่เอื้อให้เกิดการแก้ปัญหา
ได้ตามเป้าประสงค์ รูปแบบการเรียนรู้อบรมกัน
บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะ
การคิดเชิงระบบ (CCNBLEST) ที่นำเสนอ
ในบทความนี้ได้สังเคราะห์ขึ้นบนพื้นฐานการ
คิดที่ว่า “สอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์
อย่างไรถึงจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการ
คิดอย่างเป็นระบบ” ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้น
ตอน ได้แก่ ปฐมนิเทศน์รายวิชา ระบุปัญหา
ศึกษาข้อมูล เพิ่มพูนกระบวนการคิด พินิจใน
กลุ่มย่อย ทอยแพร่สู่กลุ่มใหญ่ และขั้นตอน
สุดท้ายคือการเปิดใจรับการประเมิน ทุกขั้น
ตอนได้ผ่านการนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศ และผู้เชี่ยวชาญด้าน
เทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 17 ท่าน ก่อน

เผยแพร่ในบทความนี้ ผู้เขียนมีความคาดหวัง และมีความตั้งใจเป็นอย่างยิ่งว่า “รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ” ที่นำเสนอผ่านบทความนี้จะป็นอีกหนึ่ทางเลือกของ

การพัฒนาการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา ให้เป็นการจัดการศึกษาทางไกลที่สามารถพัฒนาบัณฑิตทั้งในทางวิชาการและด้านความคิดควบคู่กันไปอย่างยั่งยืนและถาวร

References

- Department of Education (2001): Primary Education Programe, B.E.2544. Bangkok: ExpressTransportation Organization of Thailand.
- Hannafin, M.J., Hannafin, K.M., Land, S.,& Oliver, K. (1997). Grounded practice and the design of constructivist learning environments. Educational Technology Research and Development. 45(3), 101-117.
- Jonassen, D. H., Mayes, J. T., & McAleese, R. (1993). A manifesto for a constructivist approach to technology in higher education.
- Kingfah Sinthuwong (2004),Pia Jeh: A Student' learning and development, Khon Kaen, Faculty of Education, Khon Kaen University.
- Kreuzer, J.M.G. Foreword (2001): System Dynamic in Education, System Dynamic, 9, 2 (Summer 1983).
- Ministry of University Affair (1997): Higher Education Development Plan: 8th Issue (BE.2540-2544) Srinakharinwirot Research and Development- Journal of Humanities and Social Sciences.10(3): 1-18.
- Montri Yaemkasikorn (2002): The improvement of systematic thinking development: Thesis of Doctoral Degree of Education: Graduate School: Srinakharinwirot University.
- Panizt T.(1990), “Co-operative versus cooperative leaning: A Comparison of the two concepts which will help us under-stand the underlying nature of interactive learning”.

- Prachit Inthakanoke (1998): The comparison of implicit and explicit E-learning affected the secondary school students' learning achievement in different ways. Thesis of Graduate School, Chulalongkorn University.
- Robert, Fisher. (2003). Teaching Thinking. London. Continuum.
- Sirikarn Kohsum, (2001) Teaching children to be creative: Bangkok: Tube Publication.
- Sararee Chotdilok (2005): The improvement of higher level thinking of secondary school student through the systematic development teaching. Thesis of Doctoral Degree of Education Programe. Chonburi: Graduate School: Burapha University. Bangsaen.
- Suphanee Saengsri (2000) The improvement of long-distance teaching in higher educational level. Thesis of Doctoral Degree of Education. Chulalongkorn University. Bangkok.
- Titsana Kaemanee (2011): Thinking Innovation. Bangkok: The Master Group Management.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน Strategies for the Development of Induction Program for Administrators in Schools under The Office of The Basic Education Commission

เกษฎาภรณ์ รอบคอบ¹, ผศ.ดร.ทศพล อารีนิจ², ผศ.ดร.สุชาติ ลีตระกูล³, ดร.สุวดี อุปปินใจ⁴
Chetsadaporn Robkhob¹, Thosapol Arreenich², Suchart Leetrakoon³, Suwadee Ouppinjai⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยอาศัยกรอบแนวคิดการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการของ Daresh and Playko การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา

1 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

4 อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

1 Ed.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

2 Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

3 Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

4 Teacher Dr., Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

ในระยะเริ่มแรกจำนวน 103 คน และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 คน 2) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม โดยใช้ SWOT Analysis และพัฒนา รำงยุทธศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ 3) การตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ครั้งที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นรายบุคคล 4) การตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ครั้งที่ 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการสนทนากลุ่ม 5) การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มแรกประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ ด้านสมรรถนะทางการบริหาร ด้านการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองในด้านสมรรถนะทางการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง และการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารศึกษาระยะเริ่มแรกประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างโอกาสให้ผู้บริหารศึกษาระยะเริ่มแรก ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารศึกษาระยะเริ่มแรก ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มแรก ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มแรก 3) การตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มแรก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ยุทธศาสตร์นั้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผู้บริหารศึกษาระยะเริ่มแรก, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the current and desirable circumstances in developing the administrators in induction program of the schools under the Office of the Basic Education Commission ; 2) formulate the strategies for developing those school administrators; and 3) to determine the strategies for their developments in induction program under the Office of the

Basic Education Commission. A descriptive research method was used to conduct this research; Daresh and Playko's framework was employed in developing those school administrators in induction program. The research was conducted in 5 stages of, namely; 1) studying the current and desirable circumstances in their performances using the questionnaires of 103 school administrators in induction program and 3 depth - interviewers, 2) analyzing weakness, strength, opportunity, and threat by SWOT Analysis and developing the draft strategy derived from the analytical results; 3) determining the first draft strategy by individual peer reviewer and stakeholder; 4) determining the second draft strategy by peer reviewers and stakeholders on focus group discussion; and 5) assessing the appropriateness and feasibility by peer reviewers.

The research findings were 1) the current and desirable circumstances in developing the school administrators in induction program consisting of 3 aspects; that is, the administrative competence, the administration of basic education schools, and the self-development of the school administrators. In terms of the current circumstances, the performance and self-development of the administrators were found at moderate level. The administration was found at a moderate level. And, the self-development of the administrators was found at a low level. In terms of the desirable circumstances, the performance and self-development of the administrators were found at high level of three aspects; 2) the strategies for developing the school administrators in induction program under the Office of the Basic Education Commission were composed of 4 strategies as follows: the first strategy was to create the opportunities for the school administrators in induction program ; the second strategy was to prepare the readiness for the school administrators in induction program; the third strategy was to develop the school administrators in induction program ; and the fourth strategy was to promote the performance efficiency of the school administrators in induction program, and 3) the determination of the strategies for developing the school administrators in induction program under the Office of the Basic Education Commission; the appropriateness and feasibility of the strategies were found to be a high level.

Keywords:the school administrators in induction program, the Office of the Basic Education Commission

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้ระบุให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ โดยการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2554/E/152/1.PDF,2554>) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเรียนรู้หรือการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญจะช่วยพัฒนาคน สร้างคนให้มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ว่า “...นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนที่มีคุณภาพคือทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังบ้านเมือง ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำคนเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูก ที่อำนวยผลเป็นประโยชน์อัน

พึงประสงค์...” (พระธรรมปิฎก, 2541: 3)

การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีวิวัฒนาการตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ดังนั้นการศึกษาต้องเตรียมคนให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์ แต่ปัจจุบันภาพสะท้อนจากผลผลิตทางการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชาติมากกว่าระดับอื่น แต่การจัดการศึกษาในระดับนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ พบว่าด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2545)

จากสภาพดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม การจะพัฒนาการศึกษาดังกล่าวนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นผู้ที่สืบทอดสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่ง อีระ รุญเจริญ (2550: 7) กล่าวว่าไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและ

บริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2543: 1) ได้สรุปว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความสามารถสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การดำเนินงานทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังไว้ ย่อมสำเร็จได้โดยไม่เป็นเพียงแค่ว่าความคิด แต่สามารถปฏิบัติได้

การจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นเรื่องที่ไม่ยากนัก แต่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในการบริหารจัดการสถานศึกษานั้นเป็นเรื่องที่ยากยิ่งกว่า ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมไทยยุคปฏิรูปการศึกษาต่างอยากเห็นและคาดหวัง และเราคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงาน ไม่ว่าจะในหน่วยงานใดๆ ก็ตาม ผู้บริหารเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นผู้ที่จะเริ่มรับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ต้องกลั่นกรองเป็นพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ปัจจุบันการเริ่มรับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สนใจเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการแข่งขันกันสูง โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อ

บรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทั่วไป และกลุ่มประสบการณ์ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, <http://203.146.15.33/webtcs/files/v22-54.pdf>, 2555) เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า การเริ่มรับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด จะมีกลุ่มข้าราชการครูที่ไม่มีประสบการณ์ด้านการบริหารมาก่อนสามารถเริ่มรับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏตามหลักเกณฑ์ในกลุ่มทั่วไป ข้อ 6 ระบุเป็นครูที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการ และในกลุ่มประสบการณ์ ข้อ 5 ระบุเป็นครูมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี สำหรับวุฒิปริญญาตรี และ 2 ปี สำหรับปริญญาโท และมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี มีสิทธิเข้ารับการคัดเลือกเริ่มรับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และมีกลไกในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความก้าวหน้าแก่ราชการ

เมื่อพิจารณาการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาดัง

กล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้บริหารในทัศนะของ Daresh & Playko (1992: 147) ได้เสนอว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารในระยะต่างๆ ควรมีดังนี้ คือ 1) ระยะก่อนประจำการ (Preservice preparation) จะเน้นการเรียนรู้จากผู้ที่มีความรู้ในองค์ความรู้ในศาสตร์หรือข้อเท็จจริงในเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ เน้นการอธิบายถึงวิธีการ (How to) เพื่อการปฏิบัติเป็นสำคัญ 2) ระยะเริ่มประจำการ (Induction programs) จะเน้นการชี้แนะถึงวิธีการทำงานที่ถูกต้องที่มีลักษณะเฉพาะ เจาะจงภายในองค์การมากขึ้น ไม่เน้นการเรียนรู้องค์ความรู้ ศาสตร์ หรือข้อเท็จจริงในเชิง วิทยาศาสตร์ มากเท่าระยะก่อนประจำการ 3) ระยะประจำการ (Inservice education) เน้นให้ผู้บริหารเรียนรู้ถึงวิธีการบริหารในหน้าที่ขององค์การ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เมื่อพิจารณาตามทัศนะของ Daresh & Playko การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของไทยจะขาดหายไปในช่วงของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ (Induction programs) ซึ่ง วิโรจน์ สารรัตน์, สัมพันธ์พันธุ์พุกฤษ และนักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 (2546: 3 - 6) เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศ และเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของชีวิตการทำงาน ซึ่งจะมีความ

สับสนและคับข้องใจในตัวเองอยู่ในระดับสูง เนื่องจากเพิ่งเปลี่ยนสถานการณทำงานจากการเป็นผู้ปฏิบัติหรือผู้ตาม (Follower) มาเป็นผู้บริหารหรือผู้นำ (Leader) มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่จากความสัมพันธ์กับบุคคลในวงจำกัดกลายเป็นความสัมพันธ์กับบุคคลในวงกว้างมากขึ้น ทั้งภายในโรงเรียน ชุมชน และสังคม ซึ่งสภาพบุคคลที่อยู่ในสภาพการณ์เช่นนี้เป็นที่ตระหนักกันดีว่า หากมีการเริ่มต้นที่ดีและถูกทางย่อมจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว แต่หากเริ่มต้นไม่ดี ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมย่อมส่งผลเสียหายตามมาในระยะยาวเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุราชการที่ต้องทำงานต่อไปอีกนาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาการพัฒนาวิชาชีพในระยะเริ่มประจำการของวิชาชีพอื่นๆ จะเห็นว่ามีหลายวิชาชีพที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะเริ่มประจำการ ก่อนเข้าสู่ระยะประจำการ เช่น ข้าราชการครู เมื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นครูผู้ช่วยแล้ว จะมีการประเมินเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม โดยประเมินเป็นระยะๆ รวม 8 ครั้ง เป็นเวลา 2 ปี ก่อนจะแต่งตั้งเป็นครู ค.ศ. 1

จากเหตุผลที่กล่าวในข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการนี้มีความสำคัญมาก ซึ่งถือเป็นระยะที่สำคัญแต่ไม่ปรากฏเด่นชัดถึงการ

พัฒนาที่เป็นรูปธรรม เป็นเพียงแนวทางหรือวิธีการพัฒนา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 19 ระบุให้ ก.ค.ศ. มีอำนาจ และหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 81 ระบุให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยการให้ไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนา ตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด นั้นแสดงว่าหน่วยงานตามสายการบังคับบัญชาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้บริหารที่เริ่มรับตำแหน่งใหม่ ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาส่วนใหญ่ที่ปรากฏจะเป็นการประชุม ติดตาม หรือเฝ้าติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือเป็นการพัฒนาผู้บริหารแบบรวมทั้งหมด ซึ่งถูกกำหนดจากส่วนกลาง ซึ่งถ้ามีการแยกหรือจำแนกการพัฒนาเฉพาะกลุ่มผู้บริหารในระยะเริ่มประจำการก็จะทำให้เป็นการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

จากการศึกษาสำรวจผลงานทางการบริหารการศึกษาหรือการวิจัยทางการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ รวมทั้งงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยต่างๆ ภายในประเทศ พบว่ามีการศึกษา

วิจัยน้อยมากเกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ รวมทั้งการพัฒนาในระยะดังกล่าวยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน หน่วยงานพัฒนายังขาดยุทธศาสตร์หรือกระบวนการที่จะพัฒนา ซึ่งยุทธศาสตร์นี้มีความสำคัญมาก จะเป็นแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการให้มีความรู้และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ โดยมีคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเป็นอย่างไร
3. การตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) เพื่อตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ เฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ ตามหนังสือและประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ 04049/ว 2277 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2555 ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกกลุ่มทั่วไป ลำดับที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง ลำดับที่ 1 ถึง ลำดับที่ 53 และกลุ่มประสบการณ์ ลำดับที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง ลำดับที่ 1 ถึง ลำดับที่ 90 รวมทั้งสิ้น 143 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากรายการกำหนดขนาดของ Krejcie & Morgan (1970: 607- 610) ที่ความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ระดับลึก(In - dept Interview) เป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยแบบสอบถามเป็นแบบ 2 คำตอบ (Two answers) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ใช้ในการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร การบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์

4. แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้เกี่ยวกับของยุทธศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ในการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้เกี่ยวกับของยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ได้รับคืนมาทั้งหมด 103 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ส่วนที่เป็นค่าถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนที่เป็นเนื้อหาข้อเสนอแนะในคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสรุปประเด็น สำคัญ แล้วใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

2. การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร การบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สรุปสาระสำคัญ

3. กำหนดร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis และจัดทำร่างยุทธศาสตร์ฉบับที่ 1 จากผลการวิเคราะห์

4. ตรวจสอบและปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่หนึ่งเป็นการตรวจสอบรายบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2 และนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะที่เห็นแตกต่างกัน มาจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการตรวจสอบและปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ครั้งที่สอง เพื่อให้ได้ข้อสรุปแล้วนำมาปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ฉบับที่ 3

5. ประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาระยะประจำการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบประเมิน ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และกำหนด ให้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเกิน 3.50 เป็นยุทธศาสตร์ ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาผู้ บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ดังนี้

1.1 ด้านสมรรถนะทางการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

1.2 ด้านการบริหารงานสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

1.3 ด้านการพัฒนาตนเองของผู้ บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X} = 2.31$)

2. สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาผู้ บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ดังนี้

2.1 ด้านสมรรถนะทางการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$)

2.2 ด้านการบริหารงานสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$)

2.3 ด้านการพัฒนาตนเองของผู้ บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$)

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ 22 แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

2.1 การสร้างโอกาสให้ผู้บริหาร สถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

2.1.1 การสร้างโอกาสและส่งเสริม ผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

2.1.1.1 ส่งเสริมการคัดเลือกข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีศักยภาพ และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเข้าสู่ ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.1.2 ออกระเบียบหรือกฎหมาย ที่ระบุช่วงระยะเวลาของผู้บริหารระยะเริ่ม ประจำการแยกให้ชัดเจนออกจากระยะ ประจำการ

2.1.1.3 กำหนดนโยบายและจัดทำ แผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่ม ประจำการ

2.1.1.4 ส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ แยกเป็นการ เฉพาะจากระยะประจำการ

2.2 การเตรียมความพร้อมของผู้ บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

2.2.1 การเตรียมความพร้อมผู้บริหาร
สถานศึกษาก่อนเข้าสู่ระยะเริ่มประจำการ

2.2.1.1 ปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนา
ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มีเนื้อหาและสาระสอดคล้องกับสภาพและ
บริบทสถานศึกษาที่ต้องเข้าไปปฏิบัติหน้าที่

2.2.1.2 ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์การ
ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต้นแบบ
ที่มีการบริหารจัดการในสภาพยากลำบาก และ
ขาดแคลน ในการพัฒนาก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง
ผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.1.3 พัฒนาหลักสูตรและฝึกอ
บรมการเสริมสร้างสมรรถนะทางการบริหาร
ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ
ในการวางแผนกลยุทธ์ เน้นการจัดทำแผน
กลยุทธ์ โดยนำแนวทาง วิธีการ กระบวนการ
บริหารอย่างเป็นระบบ และสอดคล้อง 2)
ด้านการบริหารบุคคล ในการทำงานเป็น
ทีม เน้นการดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่าง
เป็นระบบ โดยหาความจำเป็นในการพัฒนา
บุคคล วางแผน ดำเนินการและติดตาม และ
ประเมินผลการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านการ
บริหารงาน ในการตัดสินใจ เน้นการจัดการ
กับปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยการตัดสินใจ
แก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นผลดี 4) ด้าน
คุณลักษณะส่วนบุคคล ในการสื่อสาร เน้น
การบูรณาการเทคนิควิธีการสื่อสารผ่านสื่อ
ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนการเป็น
ผู้นำ เน้นการสามารถทำให้ครู บุคลากร และ
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามหน้าที่

ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2.2.1.4 พัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรม
การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 กลุ่มงาน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ เน้น
การส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารงาน
งบประมาณและสินทรัพย์ เน้นการพัฒนา
ระบบตรวจสอบภายในโรงเรียนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ 3) ด้านการบริหารงานบริหาร
ทั่วไป เน้นการประเมินการใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหาร
จัดการ และ 4) ด้านการบริหารงานบุคลากร
เน้นการออกแบบระบบประเมินผลการปฏิบัติ
งานของครูและบุคลากร โดยการนำผลการ
ประเมินมาพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน
อย่างต่อเนื่อง

2.2.1.5 พัฒนาหลักสูตรและฝึกอ
บรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงรุก

2.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา
ในระยะเริ่มประจำการ

2.3.1 การเสริมสร้างทักษะและค่านิยมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2.3.1.1 การฝึกอบรมทักษะและ
ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้บริหาร
สถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2.3.1.2 ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรม
องค์กร และการทำงานเป็นทีม การอยู่ร่วม
กันแบบยืดหยุ่น และการส่งเสริมบรรยากาศ

การทำงานแบบเอื้ออาทร

2.3.1.3 เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2.3.2 การส่งเสริมการพัฒนาดตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

2.3.2.1 ส่งเสริมการพัฒนาดตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา เน้นการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3.2.2 ส่งเสริม สนับสนุนและให้โอกาสผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้ ในรูปแบบที่หลากหลาย

2.4 การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ

2.4.1 การสนับสนุนและส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2.4.1.1 หน่วยงานต้นสังกัดให้การส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ตามความจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2.4.1.2 ส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2.4.1.3 ส่งเสริมการปฏิบัติงานข้าราชการครูบรรจุใหม่ ในโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนบุคลากร โดยจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานในสถานศึกษาศึกษาขนาดเล็ก

2.4.1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา แก่สถานศึกษาขนาดเล็ก ขาดแคลนครู สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลในพื้นที่ยากลำบาก

2.4.1.5 สนับสนุนเจ้าหน้าที่ธุรการตามโครงการคืนครูให้นักเรียน ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนละหนึ่งคน ไม่ไปปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับโรงเรียนอื่น

2.4.1.6 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ยากลำบาก และขาดแคลน ในรูปแบบที่หลากหลาย

2.4.1.7 ส่งเสริมการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนา

2.4.1.8 ส่งเสริมการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการแบบกัลยาณมิตร โดยมีพี่เลี้ยง คอยให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นตัวแบบที่ดีในการ

ครองตน ครองคน และครองงาน

3. ผลการตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ายุทธศาสตร์นั้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ด้านสมรรถนะทางการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) ด้านการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

ด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการนั้น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านสมรรถนะทางการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) ด้านการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) และด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการยังมีความต้องการจำเป็นใน

การพัฒนาทั้งด้านสมรรถนะทางการบริหาร การบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาตนเอง

สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ, สัมพันธ์พันธุ์พฤษกุล และนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 (2546: 3 - 6) ที่เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ 22 วิธีการดำเนินการ ในประเด็นยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) การสร้างโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ 2) การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ 3) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ และ 4) การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ สอดรับกับยุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินการ ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ เป็นยุทธศาสตร์ที่สนองต่อความ

ต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ ทั้งในด้านสมรรถนะทางการบริหาร การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการในการพัฒนาตนเอง

3. การตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ยุทธศาสตร์นั้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มาก จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ผ่าน พัฒนาตามขั้นตอนการวิจัยในกระบวนการตรวจสอบและปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ถึงสองครั้ง ก่อนจะมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ซึ่งทั้ง ผู้ตรวจสอบและผู้ประเมินยุทธศาสตร์นั้น ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีความเชี่ยวชาญและเข้าใจสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการดำเนินการวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันหรือขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติคือ การสนับสนุนจากส่วนกลางหรือหน่วยงานต้นสังกัด ข้อเสนอแนะในการดำเนินการคือ

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรนำเอาองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

1.2 สถาบันผลิตผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารควรนำเอาองค์ความรู้ไปจัดทำหลักสูตรในการผลิตผู้บริหารสถานศึกษาหรือจัดการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการของรัฐ กับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการของภาคเอกชน กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะเริ่มประจำการของประเทศไทยกับต่างประเทศ ที่มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาแล้วส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างโดดเด่นต่อไป

2.2 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาในระยะเริ่มประจำการ

Reference

- Theera Rooncharoen (2007). Professionalism in the management of education during the era of education reform. Bangkok: L.T. Press Printing House.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto) (1998). It's time to dismantle the new personal development system. Bangkok Plan Printing
- Rung Kaewdaeng (2002). Thai education revolution. Bangkok: Matichon Wiroj Sararattana, Samphan Phanpreuk and Doctorial students of the Faculty of Educational Management 1st Class. New administrators in primary and secondary schools. *Journal of Education Khon Kaen University*. 26 (3): 3 – 6.
- Somwung Pithiyaniwat et al. (2000). The essence of the Act in respect of license for administrators. Bangkok: Office of teacher professional reform
- Office of Teachers and Educational Personnel Committee (2011). Rules and procedures for recruiting teachers and educational personnel for appointing to the position of deputy director and director of education. Retrieved on 26 June 2012 from [http:// 203.146.15.33/webtcs/files/v22-54.pdf](http://203.146.15.33/webtcs/files/v22-54.pdf)
- Office of the National Economic and Social Development Board (2011). The Eleventh National Economic and. Social Development Plan (2012-2016). Retrieved on 16 July 2012 from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2554/E/152/1.PDF>
- Daresh, J.C. and Playko, M.A. (1992). *The Professional Development of School Administrators: Preservice, induction, and inservice applications*. Boston: Allyn & Bacon.
- Krejcie, R.V.,and Morgan D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities Education and Psychological measurement. 607- 610

กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

Strategies of identities of basic education in the North of Thailand

ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล¹, ดร.สุวดี อุปปินใจ², ผศ.ดร.ทศพล อารีนิจ³, ผศ.ดร.สุชาติ ลีตระกูล⁴

Tongphan PunyauDOMkul¹, Suwadee Ouppinjai², Thosapol Arreenich³, Suchart Leetrakoon⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน (2) กำหนดกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน (3) ตรวจสอบกลยุทธ์การสร้าง อัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน โดยอาศัยกรอบการพัฒนากลยุทธ์ ปรับปรุงจากแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ของ Wheelen and Hunger เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนที่ประสบความสำเร็จและได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ปีงบประมาณ 2554 ในระดับดีมากทุกตัวบ่งชี้ จำนวน 2 แห่ง และแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 แห่ง กำหนดกลยุทธ์โดยใช้ เทคนิค SWOT Analysis และ TOWS Matrix โดยผู้วิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ในระดับปฏิบัติการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วย

1 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2 อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1 Ed. D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

2 Teacher Dr., Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

3 Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

4 Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

การสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนด้านสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมภายใน อยู่ในระดับปานกลาง และ สภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดอัตลักษณ์ องค์กรประกอบของอัตลักษณ์ การปฏิบัติตามอัตลักษณ์ การประเมิน อัตลักษณ์ และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 ปรับโครงสร้างและนโยบายเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 3 ปรับปรุงสื่อ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 สร้างเครือข่ายการพัฒนา และการประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์ที่ 5 สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องและชุมชน กลยุทธ์ที่ 6 ปรับกระบวนการทำงาน โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ (3) การตรวจสอบกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า กลยุทธ์นั้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, สถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

Abstract

The objective of this research were (1) to explore the current state of identities of basic education in the North of Thailand (2) define strategies of identities of basic education in the North of Thailand and (3) check strategies of identities of basic education in the North of Thailand. The conceptual of strategic management. Wheelen and Hunger. Data collection. By explore the current state. By means of interviews to Educational success. Queries school administrators of the samples. Develop the community the community participation management strategies by using the SWOT Analysis and TOWS Matrix, assessing the suitability of the strategies focus group.

The research results indicated that 1) explore the current state of identities of basic education in the North of Thailand Environment Identity formation

Identity element compliance identity assessment identity and maintaining identity at a high level section Resources at a moderate level. 2) strategies of identities of basic education in the North of Thail consists of six main strategies; (1) Structure and policies for establishing of the identity; (2) Improve the quality of learning (3) The media sources that contribute to the identity; (4) Network development and public relations; (5) Awareness and understanding of the identity; (6) The process by using information systems. 3) check strategies of identities found strategy is appropriate and possible.

Keywords:Identities, basic education

บทนำ

“อัตลักษณ์” (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับ คนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น (นันทนัย ประสานนาม. 2549: 1)

ในส่วนของการศึกษา อัตลักษณ์หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของผู้เรียนตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ทุกสถานศึกษาไม่ว่าเล็กใหญ่ เหมือนกันหมดทั้งประเทศจะมีปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์สถานศึกษา จึงหมายถึง ลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา ที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2553: 6) และอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเน้นไปที่การกำหนดภาพความสำเร็จ (Image of Success) ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน หรือเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติโดดเด่นของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาแห่งนั้นซึ่งคุณลักษณะหรือคุณสมบัติโดดเด่นของนักเรียนก็คือคุณภาพผู้เรียนที่สถานศึกษากำหนด (สุพักตร์ พิบูลย์. [http:// drsuphakedqa.blogspot.com](http://drsuphakedqa.blogspot.com). 2555)

คุณภาพการจัดการศึกษาสะท้อนจากคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน นอกจากนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีบริบทต่างกันให้กำหนดการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตนเอง ตามบริบทของสถานศึกษา และความโดดเด่นตามที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดกับผู้เรียน โดยผ่านการจัดกิจกรรมโครงการที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั้งในระดับชุมชนและในวงกว้าง ส่งผลสะท้อนเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 10)

ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพรวมถึงได้รับการรับรองคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 มาตรา 48 และมาตรา 49 (สมเดช สีแสง. 2554: 72)

การประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว มุ่งเน้นให้สถานศึกษาส่วนใหญ่หันมาพัฒนาสถานศึกษาโดยคำนึงถึงคุณภาพ

ผู้เรียน ซึ่ง การประเมินคุณภาพภายนอกได้กำหนด ตัวบ่งชี้ด้านอัตลักษณ์คือตัวบ่งชี้ที่ 9 ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญาปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา และตัวบ่งชี้ที่ 10 ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายใน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้าน อัตลักษณ์ของสถานศึกษา ในมาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นที่กำหนดขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2555: 17-18) จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) พบว่า อัตลักษณ์มุ่งเน้นตามที่สถานศึกษากำหนด และการสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ที่สถานศึกษากำหนดจากความโดดเด่นตามที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ตามบริบทของสถานศึกษากลับไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นของสถานศึกษา สถานศึกษาไม่ตระหนักในเรื่องความเป็นเลิศเฉพาะทางของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษา จึงทำให้ความโดดเด่นของผู้เรียนสูญหายไป (สุพักตร์ พิบูลย์, <http://drsuphakedqa.blogspot.com>. 2555) โดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขนาดเล็ก ที่มีปัญหาที่เด่นชัดที่สุด คือ ครูไม่ครบชั้น และจำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้นมีจำนวนน้อย ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายได้ สังคมผู้เรียนคับแคบ การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนไม่กว้างพอ ผู้เรียนจึงมีความจำกัดในการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเรื่อง จึงทำให้คุณภาพของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำแทบทุกด้าน ตลอดจนไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (เดลินิวส์. “แก่งจันทร์โมเดล” สูตรแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. <http://www.dailynews.co.th/>. 2555) กอรปกับการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา จนสามารถก่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ค่อนข้างที่เป็นไปได้ยาก และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ร้อยละ 4.01 หรือ 193 โรง จาก 4,816 โรง ที่ได้รับการประเมิน และเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.12 หรือ 1,547 โรง (มติชน,

วัน จันทร์ ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2555)

จากการที่ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะโดดเด่นและความ เป็นเลิศของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนและผู้ปกครองในการเลือกให้บุตรหลานเข้าศึกษาแห่งนั้น เช่น โรงเรียนในเครือจุฬาลงกรณ์ เน้นบุคลิกนักวิทยาศาสตร์ โรงเรียนวิชิราวุธวิทยาลัย เน้นความเป็นสุภาพบุรุษ และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ความมีภาวะผู้นำและสภาพบุรุษ เป็นต้น แต่สถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งพบว่าไม่สามารถจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนได้บรรลุตาม อัตลักษณ์ที่กำหนดไว้ ดังปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมทั้งการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับปรัชญา พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ที่สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาอาจ จะยังไม่มี ความเข้าใจ หรือขาดกลยุทธ์ในการสร้าง อัตลักษณ์ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา การมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นการดำเนินการเพื่อให้ไปสู่ปรัชญา พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ซึ่ง กลยุทธ์ หมายถึง แนวทาง วิธีการ หรือเทคนิคที่ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ชรัติ อุ่น สัมฤทธิ์. 2550: 102) การกำหนด กลยุทธ์ที่เหมาะสมมีความสำคัญ และเป็นพื้นฐานของทุกขั้นตอนในกระบวนการวางแผน หรือเป็นวิธีการโดยรวมที่องค์กรต้องทำขึ้น เพื่อเป็นกรอบให้การดำเนินงานบรรลุตาม วัตถุประสงค์ และทำให้เกิดการใช้ประโยชน์

จากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกมากที่สุด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549: 2) โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือตอนบนซึ่งประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดพะเยา จังหวัดลำพูน จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน ซึ่งทั้ง 8 จังหวัด มีภูมิประเทศเป็นภูเขา ที่ราบ และหุบเขา มีเขตแดนทางตอนเหนือติดกับชายแดนพม่าและลาว ภูมิอากาศอยู่ในเขตโซนร้อนแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็ก ก็มีปัญหาในเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์เหมือนกับสถานศึกษาอื่นทั่วไป โดยมีคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนเป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนควรเป็นอย่างไร
3. การตรวจสอบกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

3. เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

อาศัยแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในด้าน 1) จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นของสถานศึกษา 2) ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นของสถานศึกษา อัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงประกอบด้วย การกำหนดอัตลักษณ์ องค์ประกอบของอัตลักษณ์ การปฏิบัติตาม อัตลักษณ์ การประเมินอัตลักษณ์ และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ (ธงชัย สันติวงษ์, 2542: 128 – 135; สุมิตรา ศรีวิบูลย์, 2547: 85 – 107; สุพัทธ์ พิบูลย์, <http://www.thaiall.com/>. 2555) และกรอบการพัฒนากลยุทธ์ ปรับปรุงจาก Wheelen and Hunger (2004: 9) ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental scanning) 2) การจัดทำกลยุทธ์ (Strategy

formulation) 3) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and control)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,830 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608-609) ที่ความเชื่อมั่น 25 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสร้างกลยุทธ์สร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่

2.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ปีงบประมาณ 2554 ที่ได้ผลการประเมินในระดับดีมาก ทุกตัวบ่งชี้ จำนวน 2 แห่ง

2.2 ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดกลยุทธ์ ในระดับปฏิบัติการ จำนวน 10 คน

3. กลุ่มตรวจสอบกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักการศึกษาที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านการกำหนดกลยุทธ์ การใช้กลยุทธ์ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ใช้ในการศึกษาแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม

2. แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราวัดค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

3. การจับคู่ประเด็นสำคัญ โดยใช้ตาราง TOWS Matrix ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

4. แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ในการ

สอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในเขตภาคเหนือตอนบน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารของสถานศึกษา และสัมภาษณ์ผู้บริหารและสอบถามครูโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สรุปสาระสำคัญ

2. ศึกษาสภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ได้รับคืนมาทั้งหมด 317 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนที่เป็นสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบและข้อมูลโรงเรียน วิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ส่วนที่เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนที่เป็นเนื้อหาข้อเสนอแนะ ในคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสรุปประเด็น สาระสำคัญ

แล้วใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สัจเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

3. กำหนดกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis และ TOWS Matrix และประชุมเชิงปฏิบัติการ

4. ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และกำหนดให้ข้อที่มีความเฉลี่ยเกิน 3.50 เป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการสร้าง อัตลักษณ์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) 1.2 ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) 1.3 ด้านการกำหนดอัตลักษณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) 1.4 ด้านองค์ประกอบของอัตลักษณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X}

= 3.84) 1.5 ด้านการปฏิบัติตามอัตลักษณ์
ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) 1.6
ด้านการประเมินอัตลักษณ์ ในภาพรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) 1.7 ด้านการธำรง
รักษาอัตลักษณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน
กลาง ($\bar{X} = 3.17$) 2. กลยุทธ์การสร้างอัต
ลักษณ์ของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานขนาดเล็ก
ในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 6
กลยุทธ์หลัก 15 กลยุทธ์รอง ดังนี้

2.1 ปรับโครงสร้างและนโยบาย
เกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2.1.1 ปรับโครงสร้างและนโยบาย
ของสถานศึกษา

2.1.2 สร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง
ชุมชนในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธ
กิจ เป้าประสงค์ เพื่อปรับแผน กลยุทธ์ และ
แผนการบริหารงบประมาณ

2.2 ปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน

2.2.1 ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้อง
กับสภาพความต้องการของชุมชน

2.2.2 พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
ตามหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการสร้างอัต
ลักษณ์ของสถานศึกษา

2.2.3 พัฒนาลักษณะโดดเด่นเพื่อ
เสริมสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาด้วย
หลักกัลยาณมิตร

2.3 ปรับปรุงสื่อ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อ
ต่อการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2.3.1 พัฒนาการผลิต และใช้สื่อ

การเรียนรู้

2.3.2 ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.4 สร้างเครือข่ายการพัฒนา และ
การประชาสัมพันธ์

2.4.1 สร้างเครือข่ายการพัฒนาอัต
ลักษณ์ของสถานศึกษา

2.4.2 พัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์
อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2.5 สร้างความตระหนักและความ
เข้าใจเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสถาน
ศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องและชุมชน

2.5.1 สร้างความตระหนักให้ ครู
บุคลากรเกี่ยวกับบทบาทในการสร้างอัต
ลักษณ์ของสถานศึกษา

2.5.2 สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการ
สร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2.6 ปรับกระบวนการทำงาน โดย
ใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ

2.6.1 ปรับระบบการบริหารข้อมูล
สารสนเทศ

2.6.2 ปรับกระบวนการทำงาน โดย
ใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ

2.6.3 ปรับปรุงระบบการนิเทศ
กิจกรรมพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2.6.4 พัฒนาระบบการตรวจสอบ
ผลการดำเนินงาน ตามเป้าหมาย ของสถาน
ศึกษา เสนอไว้ในภาพที่ 1

3. ผลการตรวจสอบกลยุทธ์การสร้าง

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

อัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า กลยุทธ์นั้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($= 3.69$) จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 3.59$) ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($= 3.44$) และสภาพปัจจุบันในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดอัตลักษณ์ องค์ประกอบของอัตลักษณ์ การปฏิบัติตามอัตลักษณ์ การประเมินอัตลักษณ์ และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($= 3.65$) แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันในการสร้าง อัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน จะต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากหลาย ๆ ฝ่าย พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับ ปภาดา อัครวีรากุล ([http:// www.rajini.ac.th/](http://www.rajini.ac.th/). 2555) ที่กล่าว ว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

ในเรื่อง อัตลักษณ์ของสถานศึกษาด้วยการสื่อสารภาษาที่เข้าใจง่าย และควรสร้างการมีส่วนร่วมของการขับเคลื่อนจะต้องมาจากพลังความพยายามและการมีส่วนร่วมพร้อมกันทั้งองค์กร ในกระบวนการและวิธีการสร้างความสำเร็จตามอัตลักษณ์ที่กำหนด

2. กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 ปรับโครงสร้างและนโยบายเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 3 ปรับปรุงสื่อ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 สร้างเครือข่ายการพัฒนา และการประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์ที่ 5 สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องและชุมชน กลยุทธ์ที่ 6 ปรับกระบวนการทำงาน โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน เป็นการกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับ เป้าหมาย ความเป็นมาของสถานศึกษา สอดคล้องกับ สุพัตร์ พิบูลย์ (<http://www.thaiail.com/>. 2555) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์ของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับ ความเป็นมาของสถานศึกษา และเจตนารมณ์ในการจัดตั้งสถานศึกษา กำหนดอัตลักษณ์ในเรื่องความเป็นเลิศเฉพาะทางของเยาวชนที่ต้องมีก่อนสำเร็จการศึกษา โดยผ่านการ

ประชาพิจารณ์ร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการส่งเสริม พัฒนา และ ประเมินอย่างเป็นระบบ ซึ่งการกำหนด กลยุทธ์ดังกล่าวนี้ ถือเป็นกาหนดกลยุทธ์ ระดับองค์กรเพื่อกำหนดทิศทางทั้งหมดของ องค์กรและจะมีการกำหนดกลยุทธ์ย่อยหรือ กลยุทธ์รองซึ่งสอดคล้องกับ อนิวัช แก้วจำนง (2551: 3) ได้กล่าวว่ากลยุทธ์ ทำให้เกิด การกำหนดทิศทางทางองค์กร(Direction Setting) ทำให้มีการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วน เสียกับองค์กร(Stakeholders) ทำให้องค์กร คำนึงถึงผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะ ยาว (Short – term and Long - term Advantage)และ มีการมุ่งเน้นผลสำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล(Efficiency and Effectiveness) และ Wheelen and Hunger (2004: 9) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ของ องค์กรประกอบด้วย กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate Strategy) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business strategy) และกลยุทธ์ระดับ ปฏิบัติ (Functional strategy)

3. การตรวจสอบกลยุทธ์การสร้าง อัตลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาด เล็กในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า กลยุทธ์ นั้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ มาก จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและ มีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการ วิจัย อาจเป็นเพราะว่ากลยุทธ์ดังกล่าวได้ ผ่าน กระบวนการตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental Scanning)ทั้งภายในและ

ภายนอก มากำหนดเป็นกลยุทธ์ (Strategy Formulation) โดยการพิจารณาเลือกประเด็น สำคัญจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจับ คู่ประเด็น แล้วจึงตรวจสอบและประเมิน ความเหมาะสมกลยุทธ์ ซึ่งกระบวนการดัง กล่าวได้กรอบการพัฒนากลยุทธ์ ปรับปรุง จาก Wheelen and Hunger (2004: 9) ที่ ประกอบด้วย การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental scanning) การจัดทำกลยุทธ์ (Strategy formulation) และการประเมินผล และการควบคุม (Evaluation and control)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะดัง ต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบายผู้บริหาร ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ควรพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของ สถานศึกษา สร้างความตระหนักให้กับ ผู้บริหารครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต่อการส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บรรลุ ตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้น ของสถานศึกษา จะทำให้ส่งผลต่อการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติใน สถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ สร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ให้กับครู ผู้ มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ มี

การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการสร้าง อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อ

ไป ควรวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

Reference

- Kriengsak Charoenwongsak (2006). Strategic Thinking. (5th Edition, Page 2). Bangkok: Success Media.
- Charat Unsamrit (2007). Introduction of development strategy for higher education management system of the Army to promote national security. Doctor of Philosophy of Educational Management, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University. Bangkok.
- Daily news (7 September 2012). “Kangjan Model: Solution formula for small sized shools. Retrieved on 19 June 2012 from <http://www.dailynews.co.th/education/153720>.
- Thongchai Suntiwigse (1999). Organization and Communication. (Page 128-135). Bangkok: Thammasart University
- Papada Ausawatheerakul (23 May 2011). Process of identity creation of educational institutions. On TV program of the Office for National Education Standards and Quality Assessment – Summary of Discussion from Bai Nee Mee Kham Tob TV Program “How to get prepared for the third assessment” on Monday 23 May 2011 at Modern 9 TV Channal at 3.15pm – 4pm. Retrieved on 19 June 2012 from <http://www.rajini.ac.th/>
- Piyawan Porasuntisook (16 July 2012). Economic/Education: Reported lots of small sized school underperformed. Mathichon Page 22.
- Somdech Srisaeng (2011). School management manual of Basic education under the Education Act. (Page 72). Nakorn Sawan: Rim Ping Printing National.

- Supak Piboon (2012) (13 July 2010). Seminar on educational quality assurance for inter exchange of learning and preparation for the third external assessment. Retrieved on 19 June 2012 from <http://drsuphakedqa.blogspot.com/>
- Sumitra Sriwiboon (2004). Identity Design (Page 85-107). Bangkok: Love and Lift Press The Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) (2010). Manual for the third external assessment (2011-2012). Basic Educational Level, Educational Institution Edition 2011 1st Edition Page 6). Bangkok: Matchpoint The Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) (2012). Manual for the third external assessment (2011-2012). Basic Educational Level, Educational Institution Edition (Amended on November 2011) (Page 17-18). Bangkok: Offset Plus Co., Ltd. Bureau of Educational Testing, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education (2011). Guidelines for evaluating the quality of basic education for internal quality assurance of educational institutions (Page 10). Bangkok: National Office of Buddhism Printing House
- Aniwat Kaewchumnong (2008). Strategic Management (Page 3). Songkhla: Num Silk Advertising
- Wheelen, Thomas L., and David J. Hunger. (2004). Strategic Management and Business Policy. New York: Addison-Wesley Publishing Company, Inc.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W . Morgan. (1970,). Determining Sample Size for Research Activities Education and Psychological Measurement. 607 – 609.
- Wheelen, Thomas L., and David J. Hunger. (2004). Strategic Management and Business Policy. New York: Addison-Wesley Publishing Company, Inc.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W . Morgan. (1970,). Determining Sample Size for Research Activities Education and Psychological Measurement. 607 – 609.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารบริหารและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่บทความมีความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้าน บน ซ้าย 3.5 เซนติเมตร และล่าง ขวา 2.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 2 คอลัมน์ ยกเว้น บทความย่อต้นฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิง และตาราง ให้จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Cordia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อรอง ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อรอง ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัด
ของผู้นิพนธ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพ
ประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่ง ส่ง file ต้นฉบับที่งานวารสาร ฝ่ายวิจัยและพัฒนาเครือข่าย
วิชาการ ชั้น 4 อาคารศึกษาศาสตร์ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4374-3143-4
ต่อ 101, 102, 0-4375-4321-40 ต่อ 6052 โทรสาร 0-4372-1764 หรือส่งทาง
E-mail: Edujad@msu.ac.th

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อม
หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง (ให้อ้างอิงเฉพาะที่อ้างในบทความเท่านั้น)

บทความทั่วไป ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 300 คำ)
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

บทความวิจารณ์หนังสือ ตำรา

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ - สกุลผู้นิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. ชื่อ - สกุลผู้วิจารณ์หนังสือ ตำรา ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. บทกล่าวนำหนังสือ ตำรา
5. ส่วนประกอบสำคัญในการวิจารณ์หนังสือ ตำรา
 - 5.1 ประเด็นเนื้อหาโดยรวมของหนังสือ ตำรา
 - 5.2 องค์กรความรู้ที่ได้จากหนังสือ ตำรา
 - 5.3 การนำไปประยุกต์ใช้
 - 5.4 ข้อเสนอแนะเชิงวิพากษ์วิจารณ์
 - 5.5 บทสรุปของผู้วิจารณ์
6. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Kosslyn, S. M., & Rosenberg, R. S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.

Mussen, P., Rosenzweig, M. R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P. J., et al. (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Health.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้า.

เฟชัญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8(1), 30-36.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับปริญญา, สถาบันการศึกษา, เมือง.

ดรุณหภา นาชัยฤทธิ. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียน ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นางเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Piyakun, A. (2007). Reading strategies used by Thai ESL students. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธ เถืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นฐาน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปู้ตา. ใน ฉลาด จันทรสสมบัติ (บรรณาธิการ), ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549 (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock & M. C. Green (Eds.), Persuasion: Psychological insights and perspectives (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้พิมพ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า.

รัฐพงศ์ ศิริสานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความล้มเหลว. มติชน, หน้า 22.

Brown, P. J. (2007, March 1). Satellites and national security. Bangkok Post, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้พิมพ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). ธนาคารหลักสูตร. สืบค้นเมื่อ 1
มีนาคม 2550, จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). Influencing attitudes and behaviors for social change. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University (JAD, Ed, MSU), is an academic journal in the field of education, research and development, participatory action research, innovation development in administration and knowledge management. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles. The articles to be published maybe reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, which demonstrate interesting and valuable points of view of readers. It is important to note that articles submitted to Journal of Administration and Development should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The context of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standards and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. **Language:** Manuscripts can be written in either Thai or English.

Thai manuscripts should adhere to the Royal Institution's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except proper names. English manuscripts must be checked for correctness of the language by an English expert prior to submission.

2. **Paper:** Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on top side and left side and to have 2.5 cm on bottom side and right side. The contents of the article should be arranged in two columns format accept the abstract in both Thai and English, schedule, and references should be arranged in one column format.

3. **Style and size of fonts:** Both Thai and English manuscripts are required to type in "Cordia New" font style with font size as follows:

Title of the article: 20 pt. Bold

Name(s) of the authors; 18 pt. Normal

Main heading: 18 pt. Bold

Sub-heading: 16 pt. Normal

Body of the text: 14 pt. Normal

The first page of footnotes presenting author's names, academic titles, and affiliations: 14 pt. Normal

4. Number of pages: The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. Submission: The author (s) should submit an original file to the Journal of Education Division, the Ground Floor of Education Building 1, Faculty of Education, Mahasarakham University, Tambon Talat, Amphoe Mueng, Maha Sarakham 44000, Tel: 0-4374-3143-4 ext. 101, 102, 0-4375-4321-40 ext. 6074, Fax: 0-4372-1764. The author can also submit to: Edujad@msu.ac.th

The original file should include name(s) of the author(s), telephone number(s), facsimile number(s), and email address (es).

Organization of research and thesis articles: Should be arranged in the following order;

1. Title in Thai and English
2. Name (s) of the author (s) in Thai and English
3. Abstract in Thai (abstract should be no more than 300 words)
4. Keywords in Thai
5. Abstract in English (abstract should be no more than 300 words)
6. Keywords in English
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypothesis (if any)

10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis

11. Research results

12. Discussion

13. Suggestion

14. References

Organization of review articles: Should be arranged in the following orders:

1. Title in Thai and English

2. Name(s) of the author(s) in Thai and English

3. Abstract in Thai (abstract should be no more than 300 words)

4. Keywords in Thai

5. Abstract in English (abstract should be no more than 300 words)

6. Keywords in English

7. Introduction

8. Contents

9. Summary

10. References

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA) Style

ใบสมัครสมาชิกวารสารการบริหารและพัฒนา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Membership Application Form)

วันที่ (Date)
ชื่อ-สกุล (First Name and Surname)
ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address)
.....
จังหวัด (State/Province)
รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code)
ประเทศ (Country)
โทรศัพท์ (Telephone No.)
โทรสาร (Fax No.)
Email Address

- ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 270 บาท (One-year Membership 270 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 2 ปี 480 บาท (Two-year Membership 480 ฿)
 ค่าสมัครสมาชิก 3 ปี 700 บาท (Three-year Membership 700 ฿)

ส่งจ่ายธนบัตรหรือตัวแลกเงิน สั่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์
ในนาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัตตานนท์ งานวารสารภาควิชาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:
Prof. Dr. Suthum Thummatasananon, The Journal of Administration and
Development, Faculty of Education, Mahasarakham University, Tambon Talat,
Amphoe Mueng, Maha Sarakham 44000.

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer only)

สมาชิกเลขที่
รับวารสาร เล่มที่.....

Guest Advisory Board in International

Prof. Dr. Wijit Srisaam	Walailak University
Prof. Dr. Pote Sapianchai	National Research Council of Thailand (Education)
Prof. Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institution of Future Studies for Development
Prof. Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Prof. Dr. Chaiyong Brahmawong	Assumption University
Prof. Dr. Duangduen Bhanthumnavin	National Institution of Development Administration
Prof. Dr. Suthat Yoksan	Srinakharinwirot University
Prof. Dr. Krasae Chanawongse	College of Bundiththasia
Prof. Dr. Chutima Sacchnand	Sukhothai Thammathirat University
Prof. Dr. Phaithoon Sinlarat	Dhurikij Pundit University
Prof. Dr. Suchart Prasithrat	College of Patoomtani
Prof. Dr. Pruet Siribanpitak	Chulalongkorn University

Guest Advisory Board in International

Prof. Dr. Marilyn Waring	Deakin University, Australia
Prof. Dr. Matthew H.S.	Kuofie University of Michigan, USA
Prof. Dr. Gary Price	University of Wisconsin-Madison, USA
Prof. Patricia Klass Illinois	State University, USA
Asst. Prof. Dr. Richard Smith Nanyang	Technical University, Singapore

Peer Reviewers

Prof. Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Prof. Dr. Pruet Siribanpitak	Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Dr. Pissamai Sri-Ampai	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Neon Pinpradit	Khonkaen University
Assoc. Prof. Dr. Suntorn Kontbantau	Buriram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Nit Bungamongkon	Khonkaen University
Assoc. Prof. Dr. Boonchom Srisa-ard	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Chalard Chantarasombat	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Wimonrat Soonthornrojana	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Vichien Chiwapimai	Vongchawalitkul University
Assoc. Prof. Dr. Lakkana Sariwat	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Chanya Apipalakul	Khonkaen University
Assoc. Prof. Dr. Thooptong Kwangsawad	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Montree Yamkasikorn	Burapha University
Assoc. Prof. Dr. Saman Asawapoom	Ubonrachathani Rajabhat University
Assoc. Assoc. Prof. Dr. Boonchaay Sirikes	Loei Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Weerawat Uthairat	Eastern Asia University
Asst. Prof. Dr. Pongsin Viseshsiri	Chulalongkorn University
Asst. Prof. Dr. Jinnawatara Pakotang	Ubonrachathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Chayakan Ruangsuwan	Rajabhat Maharakham University
Asst. Prof. Dr. Napadon Poonsawat	Surindra Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Charoenwit Sompongtram	Burapha University
Asst. Prof. Dr. Paradee Anannawee	Burapha University
Dr. Songsak Phusee-orn	Maharakham University
Dr. Teerawat Yiamsang	Rajabhat Maharakham University
Dr. Phanayuth Choeybal	Udon Thani Rajabhat University
Dr. Nikhom Chomphulong	Maharakham Educational Service Area Office
Dr. Manoon Siwarom	North Eastern University
Dr. Udomphan Petprasert	Sisaket Rajabhat University

Journal of Administration and Development, Mahasarakham University
Volume 5 Number 2 May – August 2013

Aims and Scopes

The Journal of Administration and Development, Mahasarakham University is published quarterly and dedicated to the promotion and dissemination of academic results in the field of education, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles.

Ownership

Faculty of Education, Mahasarakham University, Tambon Talat, Amphoe Mueang,
Maha Sarakham 44000 Tel. 0-4374-3143-4 Fax. 0-4372-1764

Advisor

Assoc. Prof. Dr. Prawit Erawan
Dean of Faculty of Education, Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Boonchom Srisa-ard, National Award in the Lecturer 2005

Editor-in-chief

Prof. Dr. Suthum Thammatsananon

Associate Editors-in-chief

Prof. Dr. Pacharawit Chansirisira
Dr. Suwat Julsuwat

Editorial Board

Prof. Dr. Pote Sapiachai, Prof. Dr. Kriengsak Chareonwongsak,
Prof. Dr. Chaiyong Brahmawong, Prof. Dr. Teera Runcharoen, Prof. Dr. Gary Price,
Prof. Dr. Marilyn Waring, Assoc. Prof. Dr. Nit Bungamongkon,
Assoc. Prof. Dr. Nareerat Rakvichitkul, Asst. Prof. Dr. Karn Ruangmontree,
Dr. Kowat Tesaputa, Dr. Amnart Chanawongse, Dr. Surachaet Noyrit,
Assoc. Prof. Dr. Chalard Chantarasombat, and Dr. Paiboon Anurit

management division

Miss Chitlada Arsatham
Miss Jiraporn Wicharapote

The articles in The Journal of Administration and Development, Mahasarakham University are authors' own opinions. The editorial board has not always agreed absolutely with.

80 # Web site: www.edu.msu.ac.th

Date of Publication: December 5, 2010 E-mail: Edujad@msu.ac.th

Journal of Administration and Development Mahasarakham University

Volume 5 Number 2 May – August 2013

Research Articles

Learning Organization Characteristics of Mahasarakham University <i>Suthum Thummathasananon</i>	9
Channels of information on innovative teaching of teachers affecting the inspiration for the development of teaching <i>Suttipong Hoksawan</i>	27
A Guideline for Developing Learning Society for Thailand <i>SUMALEE SUNGSRI</i>	42

Thesis Articles

The Development of Thai language substance group curriculum (additional supplement) on the topic of lan lalables for Prathomsuksa 5, BanNongchim (Singcharbumrung) School <i>Ram Charoonphon, Pissamai Sriampai, Chuanpit Ruksapauk</i>	57
THE NEEDS FOR INTERNAL SUPERVISION ON ART SUBJECTS OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 32 <i>Sapon Chumponsak, Sunthorn Kohbantaui, Prensophon Jirawatnaphan</i>	77
The Curriculum Evaluation of Bachelor Education Program in Physical Education Institute Northeastern Campus <i>Chumpom Srithep, Pissamai Sriampai, Chuanpit Ruksapauk</i>	95
A RISK ADMINISTRATION MODEL FOR FINANCE AND PROCUREMENT IN SECONDARY SCHOOLS <i>Sompit Kongsim, Wichien Chikwapijai, Sawong Boonruangrutana, Supattra U-rwongso</i>	111
THE DEVELOPMENT OF DIFFUSION FOR ADOPTION MODEL ON EDUCATIONAL INNOVATION: CASE STUDY OF TEACHER'S TV PROGRAM (TTV) <i>Thitthai Lakkbumrung, Pongasorn hoksawan, Tipkaysorn Boonrumpal</i>	124
The Development of Thai Substance Group Curriculum (additional supplement) on the Topic of Phayapait for Prathomsuksa 5, Ban Nongyaringla School <i>Woraporn Sitthiwong, Pissamai Sriampai, Chuanpit Ruksapauk</i>	138
Comparisons of Learning Achievement, Analytical Thinking, and Achievement Motivation of Mathayomsuksa 2 Students Between Using Simulation Approach and Problem Base Learning for social studies, Religion and Culture Learning Strands <i>Lakkhana Srimamas, Pattanasusom Sathapornwong, Sumatee Chookhampiang</i>	153
A Structural Equation Model of Factors Affecting School Effectiveness Under Local Administration Organizations <i>Panichat Notsupa, Ware Phongsawat, Wannika Chaisakbang, Jiti Kittisouppasan</i>	167
Instructional Leadership in Excellence School: A Grounded Theory Study <i>Somkiat Rajit, Sakthai Surakithonworn, Somkid Sroinam, Sri Hamsupo</i>	180
Collaborative Computer Network Based Learning Model to enhance System thinking's Skill <i>Singfong Boonying</i>	190
Strategies for the Development of Induction Program for Administrators in Schools under The Office of The Basic Education Commission <i>Chetsadaporn Robkhob, Thosapol Arnonich, Suchart Loetrakoon, Suwadee Oupphajai</i>	206
Strategies of identities of basic education in the North of Thailand <i>Tongphan Panyaudomkui, Suwadee Oupphajai, Thosapol Arnonich, Suchart Loetrakoon</i>	221